

Investigació, transferència i comunicació. Accions i resultats al voltant de la Bretxa Digital Generacional a la Comunitat Valenciana (dades 2023)

CÀTEDRA DE BRETXA DIGITAL GENERACIONAL

Abstract

This report contains the research, knowledge transfer and communication actions conducted in 2023 in order to 1) develop a tool for measuring a series of skills, targeted at over 54s in the Valencia Region, and 2) promote initiatives for generating knowledge and creating spaces for participation and communication. To that end, a number of actions were carried out, listed in the table of contents of this document.

First, the document presents the main decisions made so as to develop a tool for measuring a set of dimensions related to media literacy and digital skills (“AgeComTest”). The pretest was focused on adults aged over 54 who, on the one hand, were enrolled on degree programmes at public universities in the Valencia Region or, on the other, attended IT workshops at active ageing centres in the cities of Alicante, Elche, Castellón and Valencia. In addition to the quantitative data gathered, other qualitative results obtained from in-class observation were recorded.

Second, meetings were arranged with social stakeholders to present the Research Chair’s results and learn from their experience, seeking to set priority lines of action. Following their recommendations, four broad groups of possible actions were established.

Third, more projects on the generational digital divide were promoted through a new award for undergraduate and Master’s theses. The aim was to stimulate interest and encourage medium- and high-impact knowledge generation.

Fourth, two free, accessible webinars were held. The lectures delivered at those events are available on the Research Chair’s website.

Fifth, several information videos were recorded as part of the campaign “Shared stories: experiences with the digital divide”, so as to shed light on and raise awareness of issues related to the generational digital divide. The campaign revolved around five themes: innovation; social intervention; digital needs; intergenerational support; and digital literacy.

Finally, a priority objective this year was to improve communication through the Research Chair’s own channels. Three lines of action were established: focusing part of the communication work on the awards for undergraduate and Master’s theses; disseminating the activities undertaken by the Research Chair; and giving visibility to its mission by highlighting key concepts and sharing excerpts from studies carried out over these years.

The University of Alicante Research Chair in the Generational Digital Divide is part of the network of research chairs funded by the Valencia Region Government’s Department for Innovation, Industry, Trade and Tourism. The Research Chair works with the five public universities in the Valencia Region to analyse and find solutions to the digital divide in the area.

Keywords

MEDIA GENERATION, DIGITAL DIVIDE, MEDIA COMPETENCE, DIGITAL COMPETENCE, KNOWLEDGE TRANSFER.

Resum

Aquest informe arreplega les accions d’investigació, transferència i comunicació dutes a terme el 2023, amb la finalitat de: 1) fer un instrument de mesura d’una sèrie de competències orientat a majors de 54 anys de la Comunitat Valenciana i 2) promoure iniciatives de generació de coneixement i construir espais per a la participació i la comunicació. Per a això, s’han programat un conjunt d’activitats, que queden arreplegades en l’índex d’aquest document.

En primer lloc, s’exposen les principals decisions preses per a construir una eina de mesura d’un conjunt de dimensions relacionades amb les competències mediàtiques i digitals («AgeComTest»). El pretest es va orientar a la població adulta major de 54 anys que estava matriculada en els programes universitaris dels centres públics de la Comunitat Valenciana, d’una banda, o assistien a tallers d’informàtica dels Centres d’Envelliment Actiu (CEA) de les ciutats d’Alacant, Elx, Castelló i València, d’una altra. A més dels resultats quantitatius, també es van registrar altres qualitius procedents de l’observació a l’aula.

En segon lloc, es van fer reunions amb agents socials per a presentar els resultats de la Càtedra i escoltar la seua experiència, amb el propòsit de concretar línies d’acció prioritàries. En aquest punt, es va arribar a quatre grans blocs de possibles accions que formarien les recomanacions extretes d’aquest apartat.

En tercer lloc, es va continuar promovent la realització de projectes sobre la bretxa digital generacional a través d’una nova convocatòria de premis de final d’estudis. El propòsit d’aquesta activitat era despertar l’interès i incentivar la generació de coneixement de mitjà i llarg abast.

En quart lloc, es van organitzar dos seminaris accessibles i gratuïts, les conferències dels quals estan disponibles en la pàgina web de la Càtedra.

En cinquè lloc, es va gravar una sèrie de vídeos divulgatius que van formar la campanya “Històries compartides: experiències amb la bretxa digital” amb el propòsit de visibilitzar i sensibilitzar en temes relacionats amb la bretxa digital generacional. La campanya va girar al voltant de cinc eixos temàtics: Innovació, Intervenció Social, Necessitats Digitals, Suport Intergeneracional i Alfabetització Digital.

Finalment, en aquesta edició de la Càtedra, la comunicació a través dels mitjans propis va ser un objectiu prioritari. Es van perfilar tres línies de treball: centrar part de la comunicació en la convocatòria de premis dels TFG i TFM, donar a conèixer les activitats de la Càtedra i fer una labor de visibilització de la missió de la Càtedra i reforçar la transferència de conceptes clau i fragments dels estudis realitzats durant aquests anys.

La Càtedra Institucional de Bretxa Digital Generacional de la Universitat d’Alacant forma part de la Xarxa de Càtedres finançades per la Conselleria d’Innovació, Indústria, Comerç i Turisme. Així, juntament amb les cinc universitats públiques valencianes, tracta d’analitzar i proposar solucions a les bretxes digitals en la Comunitat Valenciana.

Paraules clau

GENERACIONS MEDIÀTIQUES, BRETXA DIGITAL, COMPETÈNCIA MEDIÀTICA, COMPETÈNCIA DIGITAL, TRANSFERÈNCIA DE CONEIXEMENT

Agraïments: A totes les persones i entitats que van participar en les diferents accions de la Càtedra de Bretxa Digital Generacional.

©2023, 2024
ISBN: 978-84-09-44951-4
DOI: <https://doi.org/10.14198/bua.2024.papi.bretxa>

Equip de la Universitat d’Alacant

Direcció de la Càtedra: Natalia Papí Gálvez. Equip de la Càtedra: Natalia Papí Gálvez, Alba María Martínez Sala, Ana Isabel Ibáñez Hernández, Silvia García Espinosa, Daniel La Parra Casado, Jesús A. López Ramón i Francisco Ramón Juan Jover.

Equip d’investigació de la Pompeu Fabra (2023)

Mònica Figueras Maz i Mittzy Arciniega Càceres.

Informe

Autors i autores dels diferents apartats: Natalia Papí Gálvez, Alba María Martínez Sala, Ana Isabel Ibáñez Hernández, Silvia García Espinosa, Daniel La Parra Casado y Jesús A. López Ramón, de la Universidad de Alicante; Mònica Figueras Maz y Mittzy Arciniega Cáceres, de la Universidad Pompeu Fabra.
Col·laboradora: Nieves Erades Pérez, Universidad Miguel Hernández.
Disseny de l’Informe: Jesús A. López Ramón, Universidad de Alicante.
Traducció en anglès i en valencià: Felipe Cervantes y Joan Jordi Coderch del Servei de Llengües Universitat d’Alacant (<https://sl.ua.es/>)

Comissió de valoració Premis de Fi d’Estudis (2023)

Concepción Bru Ronda, adjunta primera al Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana i Col·laboradora Honorífica de la Universitat d’Alacant. Francisca Inés Hernández González, cap de servei d’anàlisi i diagnòstic de la bretxa digital de la Conselleria d’Innovació, Indústria, Comerç i Turisme. Milagros Julve Negro, vicepresidenta del Consell Valencià de Persones Majors i professora jubilada de la Universitat de València. Daniel La Parra Casado, catedràtic en el Departament de Sociologia de la Universitat d’Alacant. Natalia Papí Gálvez, directora de la Càtedra de Bretxa Digital Generacional.

Entitats col·laboradores en les diferents accions (2023)

Direcció general de Persones Grans de l’actualment vicepresidència segona i Conselleria de Serveis Socials, Igualtat i Habitatge. Centros de Envel·liment Actiu (CEA) de la ciutat d’Alacant, Elx, Castelló i València. La Nau Gran de la Universitat de València, Universitat Sènior de la Universitat Politècnica de València, Universitat Permanent de la Universitat d’Alacant, Sabiex Universitas Miguel Hernández i altres unitats de totes les Universitats públiques de la Comunitat Valenciana. Associació Voluntaris d’Informàtica Majors de la Comunitat Valenciana (AVIM-CV), Associació de Residències i Serveis d’Atenció als Majors Lares Comunitat Valenciana, Creu Roja Comunitat Valenciana, Federació d’Associacions de Ciutadans Majors de la Comunitat Valenciana (CIM), Federació Organitzacions de Majors de la Comunitat Valenciana (FOMCOVA), Fundació Desenvolupament d’Accions Socials i Culturals (DASYC), Fundació Pilars per a l’Autonomia Personal, La Nueva Asociación del Voluntariado, Plataforma del Voluntariat de la Comunitat Valenciana, Unió Democràtica de Pensionistes i Jubilats d’Espanya (UDP-Alacant) i Sèniors Espanyols per a la Cooperació Tècnica (SECOT).

Conferenciant (2023)

Ana Muñoz Gonzalo, membre de la Junta directiva de l’Associació Estatal de Programes Universitaris de Majors (AEPUM) i presidenta Xarxa de Programes Universitaris de Majors de la Comunitat Valenciana (XPUM-CV). Jose Luis Tejedor Azpeitia, vicepresident d’Age-Platform Europe. Alfonso Gutiérrez Martín, catedràtic a la Universitat de Valladolid. Charo Sádaba, catedràtica a la Universitat de Navarra. Ruth Rodríguez Martínez, professora a la Universitat Pompeu Fabra. Aleix Martí, investigador a la Universitat Pompeu Fabra.

Com citar?

Apartats: (Autors/es de cada apartat per ordre d’aparició) (2024). «Títol del apartat». En N. Papí-Gálvez (dir.). *Investigació, transferència i comunicació. Accions i resultats entorn de la Bretxa Digital Generacional a la Comunitat Valenciana (dades 2023)*. (pàgina/es que abasta l’apartat). Edita Càtedra de Bretxa Digital Generacional. (URL del apartat).

Informe: Papí-Gálvez, N. (dir.). (2024). *Investigació, transferència i comunicació. Accions i resultats entorn de la Bretxa Digital Generacional a la Comunitat Valenciana (dades 2023)*. Edita Càtedra de Bretxa Digital Generacional. DOI: <https://doi.org/10.14198/bua.2024.papi.bretxa>

Llicència Creative Commons Atribució-NoComercial-SenseDerivades 4.0 Internacional.

Suports: Finançat per la Conselleria d’Innovació, Indústria, Comerç i Turisme.

Altres publicacions de la Càtedra:

Papí-Gálvez, N. i La Parra-Casado, D. (2023). *La bretxa digital generacional a la Comunitat Valenciana: principals indicadors i discursos (dades 2022)*. (Versió publicada). Alacant: Edita Càtedra de Bretxa Digital Generacional. DOI: <https://doi.org/10.14198/bua.2023.papi.bretxa>

Papí-Gálvez, N., i La Parra-Casado, D. (2022). *Informe 2022. Càtedra de Bretxa Digital Generacional. Les persones majors en l'era de la digitalització a la Comunitat Valenciana (dades 2021)*. (Versió publicada). Alacant: Edita Càtedra de Bretxa Digital Generacional. DOI: <https://doi.org/10.14198/bua.2022.papi.infv>

Papí-Gálvez, N., Martínez-Sala, A. M., i Ibáñez-Hernández, A. I. (2022). *Entitats, projectes i accions contra la bretxa digital generacional a la Comunitat Valenciana, amb especial atenció en les iniciatives dirigides a persones majors*. Alacant: Edita Càtedra de Bretxa Digital Generacional. DOI: <https://doi.org/10.14198/bua.2022.papi.entv>

Papí-Gálvez, N., Martínez-Sala, A. M., i Espinar-Ruiz, E. (2021). *Informe 2020. Càtedra de Bretxa Digital Generacional. Les persones majors en l'era de la digitalització. (Versió publicada)*. Alacant: Edita Càtedra de Bretxa Digital Generacional. ISBN: 978-84-09-28767-3. DOI: <https://doi.org/10.14198/bua.2021.papi.infv>

Mitjans digitals:

Repositori de la Universitat d'Alacant amb els estudis de la Càtedra:
<https://rua.ua.es/dspace/handle/10045/113221>

Fotografies: Adobe Stock i Pexels.

Web de la Càtedra:
www.brechadigitalgeneracional.com

Xarxes socials:
Facebook: @cbdgeneracionalUA/
Instagram: @brecha_digital_generacional/
Linkedin: <https://acortar.link/E8VtRE>
YouTube: @catedrabrechadigitalgenera739/videos

CONTINGUTS

1. Presentació	11
2. Investigació i transferència ▪ «AgeComTest»: una eina per a la mesura de les competències mediàtiques i digitals en adults majors ▪ Trobar solucions: sessions de transferència ▪ Incentivar projectes sobre la bretxa digital generacional	17
3. Transferència i comunicació ▪ Espais d'aprenentatge i col·laboració: seminaris en línia ▪ Històries compartides: acció de visibilització i sensibilització	71
4. Més comunicació ▪ Els mitjans digitals: més presència en internet	89
5. En breu... Deu recomanacions per a lluitar contra la bretxa digital GENERACIONAL	95
6. Annexos ▪ Principals resultats de la prova	99
7. Índex de figures i taules	125

PRESENTACIÓ

El conveni de col·laboració entre la Generalitat Valenciana, a través de la Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme, i la Universitat d'Alacant, de l'any 2023, és el quart acord de les dues institucions, que representa el compromís de les dues per a continuar amb les activitats d'investigació, transferència, divulgació i formació de la Càtedra de Bretxa Digital Generacional.

Durant el primer any, 2020, la Càtedra va analitzar les dades nacionals i regionals recollides per l'enquesta nacional, harmonitzada amb la proposta de competències digitals d'Europa, i va aprofundir en aspectes clau de la mà del panell de persones expertes en cadascun dels seus àmbits de treball o activitats. El 2021, va poder realitzar un estudi quantitatiu centrat en la població de 55 anys i més a la Comunitat Valenciana. En aquesta ocasió, el propòsit era disposar d'informació a nivell regional i provincial dels grups que mostraven més bretxes per edat i reproduir l'indicador de les competències digitals europeu. El tercer any, 2022, va reforçar la informació qualitativa amb el propòsit d'identificar més factors explicatius en la relació amb les tecnologies que estableixen els considerats immigrants digitals; redundant, així, en l'observació de la població major de 39 anys, també iniciada en l'edició 2021.

En conseqüència, des de l'any de la pandèmia fins a l'actualitat, s'han fet diversos estudis i accions, que recapten i difonen el coneixement adquirit a través d'activitats específiques, fomenten també la investigació primerenca en temes relacionats amb la bretxa digital generacional i aposten per accions formatives. S'han organitzat tres Trobades de dos dies de duració cadascuna, el tercer en format híbrid, i dos seminaris, amb una atenció especial a l'accessibilitat. Tot això ha sigut compartit a través de mitjans propis.

L'any que ací ens ocupa, 2023, es va posar l'accent principalment en els processos de transferència de coneixement a través de les tres vies següents:

- En primer lloc, amb una proposta d'eina d'avaluació de competències mediàtiques i digitals, prèvia selecció de dimensions clau segons estudis anteriors (i amb una atenció especial en els grups d'immi-

grants digitals que pogueren presentar bretxes segons edat);

- En segon lloc, donar continuïtat als premis de treballs de final d'estudis relacionats amb la Bretxa Digital Generacional orientats a la població universitària de la Comunitat Valenciana i,

- En tercer lloc, reforçar les iniciatives de divulgació dels resultats de la Càtedra per qualsevol dels canals presencials o digitals, en diferents formats, amb el propòsit de generar el debat i l'impacte pretès en els grups d'interès i fer partícip del coneixement adquirit a la societat en general.

Com a conseqüència, per a ser coherents amb aquesta línia establida per a la quarta edició, s'elabora un informe d'activitats realitzades per la Càtedra durant l'any 2023, amb un to més divulgatiu. Els diferents continguts s'organitzen al voltant dels tres grans blocs següents: 1. Investigació i transferència, 2. Transferència i comunicació i 3. Més comunicació.

El primer bloc inclou tres activitats orientades a la transferència des de les competències investigadores de l'equip. El segon bloc de continguts reuneix altres dues activitats proposades des de l'experiència en gestió i docent de les persones implicades. En aquests casos, sobreix tant la transferència com la comunicació (i la formació) de les iniciatives. Finalment, s'incorpora una única activitat en l'últim epígraf per a sintetitzar totes les accions de comunicació planificades que han tingut lloc en aquesta edició.

Una eina per a la mesura de les competències mediàtiques i digitals en adults majors («AgeComTest»)

La proposta de mesura de les competències digitals en adults majors es fonamenta en la informació produïda per la Càtedra durant els últims anys, però també en altres investigacions i iniciatives. En concret, la realització d'aquesta es basa principalment en dos marcs: 1.- la proposta de competències mediàtiques de Ferrés i Piscitelli (2012) i 2.- El Marc Valencià de Competències Digitals (2021). Així, van ser seleccionades, finalment, algunes competències de la dimensió de la “tecnologia”, “llenguatges”, “processos de producció i difusió” i “ideologia i valors”, del marc de les mediàtiques. Pel que fa a les digitals, es van seleccionar competències de l'àrea d'“Informació i alfabetització de dades”, algunes de l'àrea de “Comunicació i col·laboració” i d'altres de “Seguretat”.

Com a objectiu d'aquesta acció, el compromís se circumscriu a l'elaboració de la prova i a la proposta de l'instrument. Per a això es va fer un pretest orientat a la població adulta major. En concret, el destinatari definit va ser la població de la Comunitat Valenciana amb, preferentment, més de 54 anys, que haguera utilitzat les TIC els últims tres mesos o estiguera familiaritzada amb aquestes. La prova es va concebre presencial, però algunes activitats havien de fer-se davant de l'ordinador, amb una duració d'una hora en total.

L'examen o prova es va testar en dos perfils: • Estudiants dels programes universitaris dels centres públics de la Comunitat Valenciana i • Assistents a tallers d'informàtica dels Centres d'Envel·liment Actiu (CEA) de les ciutats d'Alacant, Elx, Castelló i València. El treball de camp va tenir lloc al maig i juny de 2023.

A més dels resultats quantitatius, també es van registrar altres de qualitatius procedents de l'observació a l'aula. En aquest apartat es presenten, així, les preguntes i les freqüències principals que ajuden a orientar i matisar les qüestions plantejades, les taules de les quals s'incorporen en forma d'annexos. Es destaca, d'aquesta forma, el procés dut a terme, atès el compromís adquirit.

En aquest treball es van implicar diversos investigadors de la Càtedra més dos de l'equip d'investigació extern que aportaven el seu coneixement sobre competències mediàtiques.

Volem destacar la col·laboració de les persones participants, col·laboracions i entitats involucrades en aquest treball. L'equip agraeix la generosa resposta de tots i cadascun.

Trobar solucions: sessions de transferència

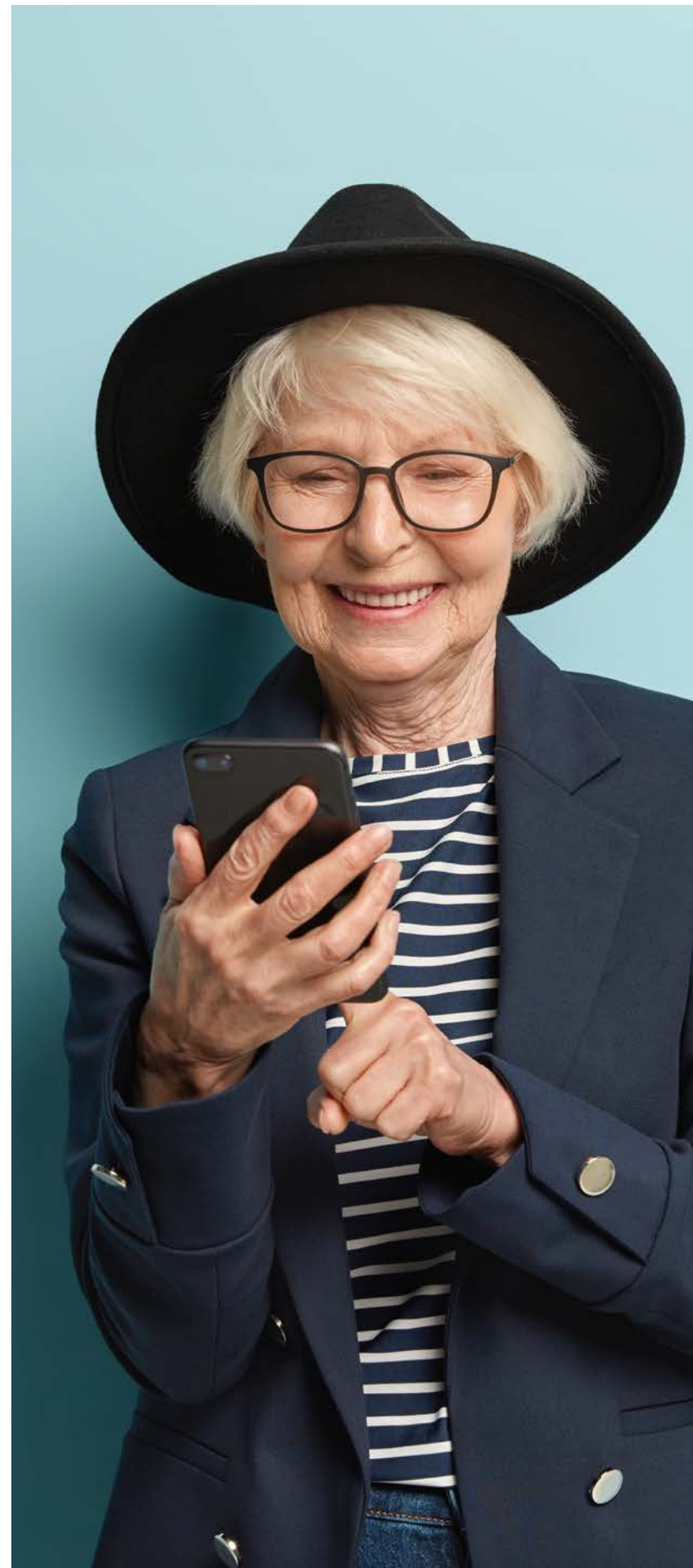
En aquest apartat s'expliquen les sessions de transferència presencials realitzades per la Càtedra, com a iniciativa orientada a la cerca de solucions per a disminuir les barreres tecnològiques generacionals.

El propòsit d'aquesta iniciativa era transferir els coneixements i els continguts desenvolupats per la Càtedra de Bretxa Digital Generacional, i crear un espai enriquidor per a promoure l'intercanvi d'idees, enfortir aliances i identificar línies i accions prioritàries.

Les sessions van reunir diversos agents socials en taules de treball. La selecció de participants es va fer considerant aquelles organitzacions no governamentals, associacions o fundacions, que van col·laborar en la *Guia d'Entitats* elaborada en el marc de la Càtedra, en un primer moment, i es va estendre la invitació a altres entitats que hagueren posat en marxa programes orientats a la bretxa digital generacional.

Les taules de treball van tenir lloc els dies 12, 13 i 14 de JULIOL de 2023 a les ciutats de València, Alacant i Castelló, respectivament, sota la coordinació de la professora Alba Martínez Sala, peça clau en la planificació de l'activitat, a la qual es va sumar la direcció de la Càtedra també en la seua labor investigadora. En l'execució van estar presents Silvia García Espinosa i Ana Ibáñez Hernández, que van contribuir com a integrants de l'equip de la Càtedra.

A manera de resultats, es va arribar a quatre grans blocs de possibles accions que formarien les recomanacions extretes d'aquest apartat, a saber: 1.- Accions orientades a l'individu: l'alfabetització digital,

2.- Accions orientades a les aplicacions: tecnologia al servei de l'usuari, 3.- Accions dirigides a garantir l'accés i ús amb un mínim de garanties i 4.- Accions dirigides a la societat: visibilització i sensibilització.

Las entitats participants han corroborat molts dels resultats que s'havien detectat en estudis anteriors de la Càtedra, però la seua experiència ha permès identificar aquelles accions que són més urgents, i aprofundir en aspectes concrets que cal tenir en compte en la planificació. Per part seua, considerem que els resultats d'aquests estudis de la Càtedra han arribat encara més lluny, i han contribuït a l'enfocament de futures intervencions i han construït xarxes de col·laboració.

Incentivar projectes sobre la bretxa digital generacional

Un dels objectius de la Càtedra és incentivar la investigació primerenca sobre temes relacionats amb la bretxa digital generacional. Amb aquest propòsit es llança la segona convocatòria dels premis de treball de final d'estudis al març, s'han avançat les dates de l'any anterior i s'ha ideat una campanya en xarxes socials per a poder arribar a més població universitària.

La Comissió de Valoració completa va ser nomenada per la Comissió Mixta de la Càtedra i va estar formada per expertes de la bretxa digital generacional i membres d'entitats implicades en la societat, a més dels dos participants de la Càtedra que van actuar com a secretari i presidenta.

Espais d'aprenentatge i col·laboració: seminaris en línia

La creació d'espais en què altres persones puguin compartir les seues troballes o experiències és una prioritat per a la Càtedra de Bretxa Digital Generacional des dels inicis d'aquesta. Durant l'any 2023, s'uneixen als cinc esdeveniments ja organitzats d'aquestes característiques, dos seminaris en línia que s'oferien gratuïts i en obert. Són inclosos en les activitats del programa de doctorat del Centre, amb la pretensió d'aportar a la seua formació i proposar

línies futures d'investigació. Els esdeveniments són accessibles i estan disponibles en la web de la Càtedra i en el canal de Youtube d'aquesta.

Històries compartides: acció de visibilització i sensibilització

Després de les sessions de transferència, es va fer la gravació d'una sèrie de vídeos divulgatius amb els representants de les organitzacions participants, i amb la finalitat de visibilitzar, conscienciar i fomentar el debat social sobre aquesta problemàtica. A través d'aquesta acció, la Càtedra de Bretxa Digital Generacional volia esbossar una instantània de la realitat a què s'enfronta gran part de la població adulta gran de la Comunitat Valenciana en el seu contacte amb la tecnologia.

Per a això, es van plantejar entrevistes, amb preguntes obertes, elaborades tenint en compte el perfil de cada participant. Es van establir cinc eixos temàtics considerats claus, és a dir: Innovació, Intervenció Social, Necessitats Digitals, Suport Intergeneracional i Alfabetització Digital.

Durant les tres jornades de gravació es van registrar hores de material que, posteriorment, caldria reduir a 8 vídeos d'entre 8 i 10 minuts de duració, amb muntatges dinàmics i pròxims, i amb sèries versions curtes, d'aproximadament 1 minut, que servirien com a avanç per a ser difoses amb major facilitat en xarxes socials.

En aquesta activitat la implicació d'Ana Ibáñez Hernández va ser clau, perquè va actuar com a coordinadora d'aquesta iniciativa, en la qual va combinar la seua formació com a periodista i la seua experiència docent en l'àmbit audiovisual. Tot això es complementa amb l'assumpció de tasques per part de la segona autora. A més, cal destacar la implicació d'altres membres de l'equip, atesa la labor prèviament feta per part d'Alba Martínez Sala, funcions de suport assumides en la jornada de gravació per part de Silvia García Espinosa i altres tasques fetes per Jesús López Ramón.

Principalment, tot l'equip involucrat està molt agraït amb les persones que van participar i amb les entitats que van cedir els espais i les infraestructures i els serveis per a fer aquest projecte també una realitat.

Els mitjans digitals: més presència en internet

En aquesta edició de la Càtedra la comunicació a través dels mitjans propis va ser un objectiu prioritari. Es van planificar diferents tipus de comunicacions i formats, organitzats en funció dels objectius plantejats en l'estratègia de comunicació.

Es van perfilar tres línies de treball: centrar part de la comunicació en la convocatòria de premis dels TFG i TFM, donar a conèixer les activitats de la Càtedra i fer una labor de visibilització de la missió i la visió de la Càtedra que reforce la transferència de conceptes clau i fragments dels estudis realitzats durant aquests anys.

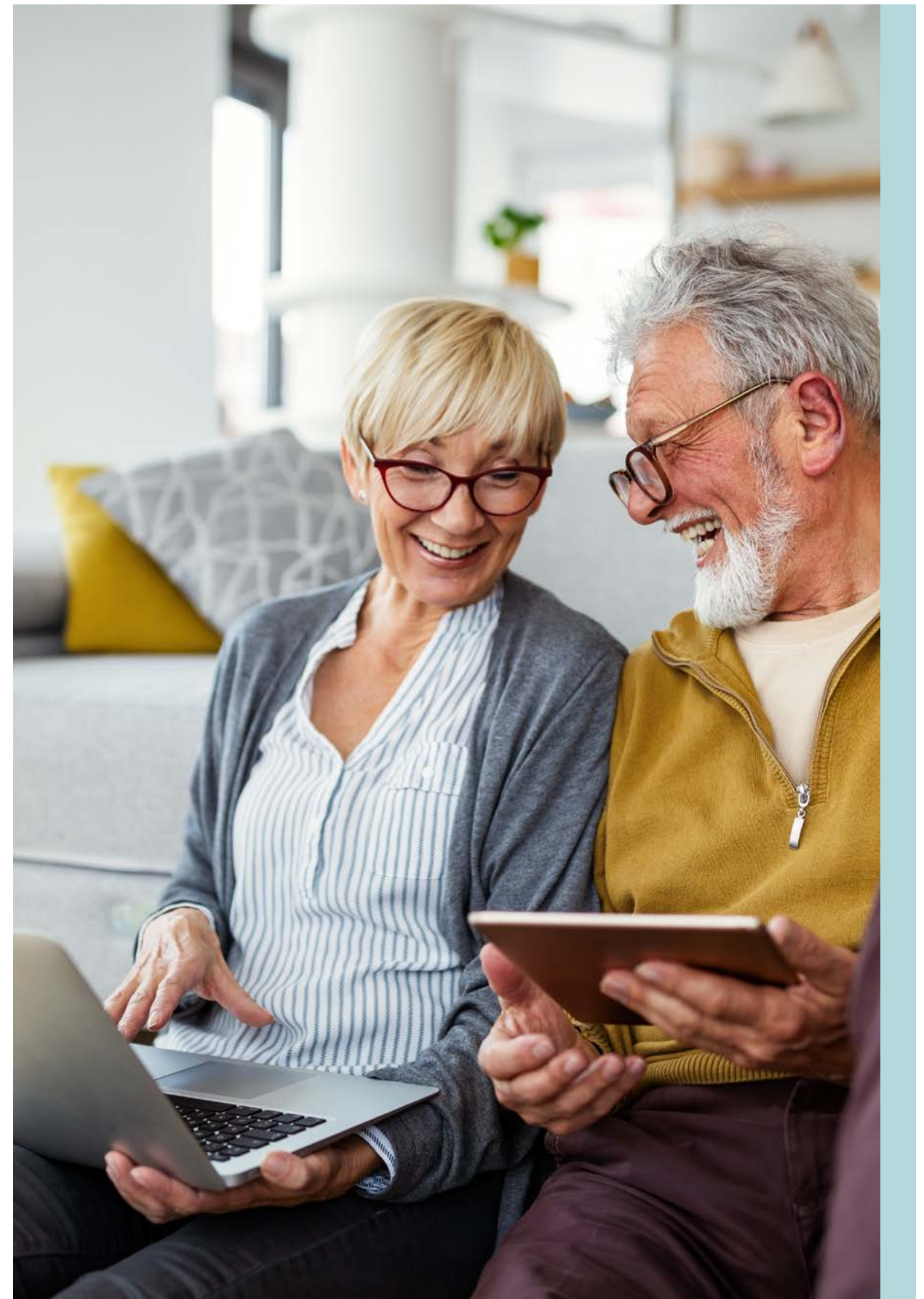
En aquesta ocasió, l'experiència de Silvia García Espinosa va ser clau en la preparació de les gràfiques i la gestió de xarxes socials, acompanyada de Jesús López Ramón i de la implicació de Natalia Papí Gálvez, des de les seues especialitats professionals i docents.

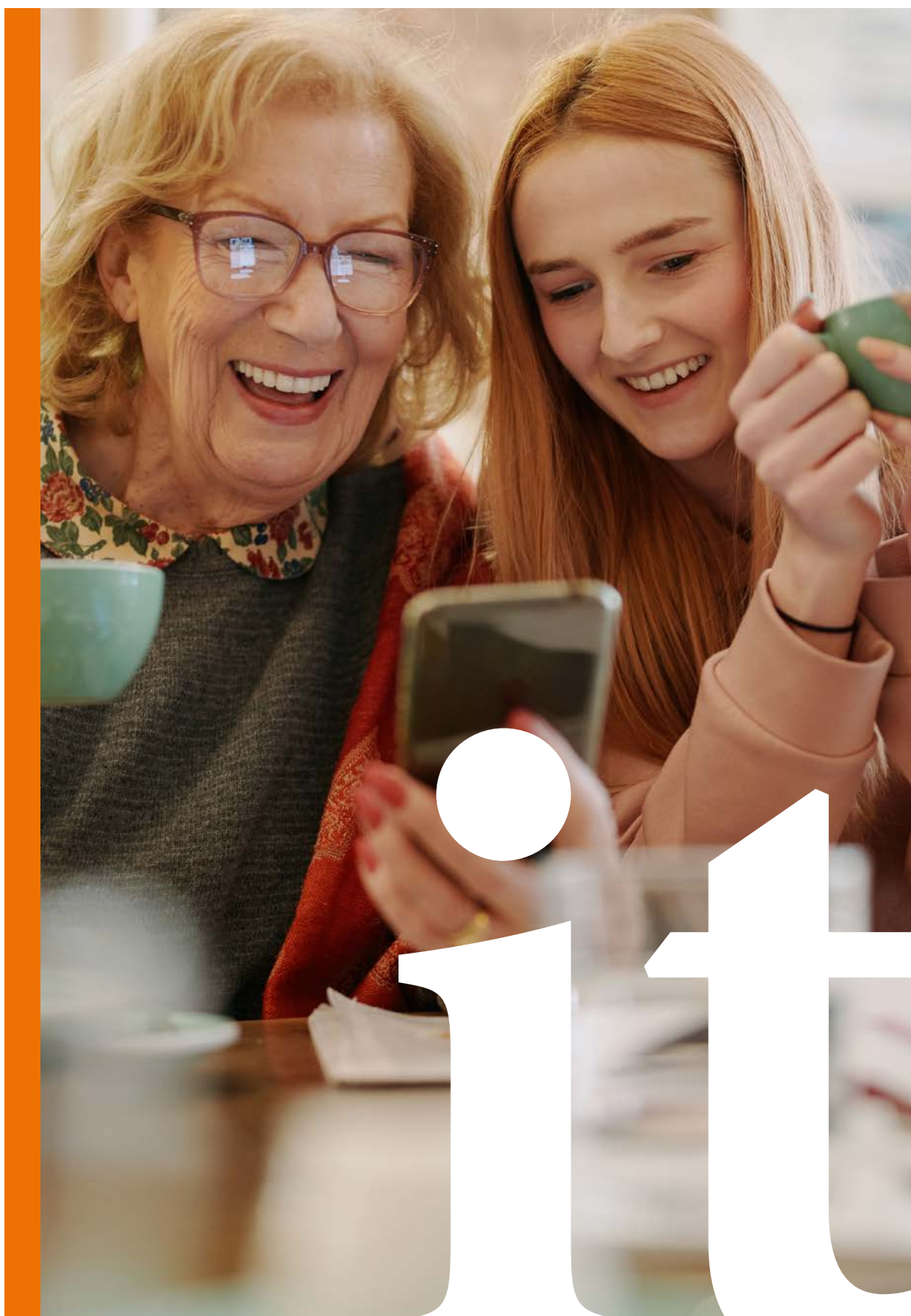
A manera de tancament, en anys anteriors la publicació de les activitats de la Càtedra reunia els resultats dels estudis, sense posar un èmfasi excessiu en altres iniciatives que també havien sigut realitzades, per tractar-se d'activitats ja divulgades d'investigació, formació i transferència. En canvi, enguany es considera oportú reflectir en aquest document l'orientació de la Càtedra cap a la societat, arreplegant les principals accions dutes a terme durant 2023. Són molts els mitjans utilitzats i requerits per a portar a bon terme cada iniciativa, que s'han tractat de resumir en les fitxes tècniques de cada acció que acompanyen cada apartat.

Considerem que tot el treball haurà valgut la pena si pot ser útil en qualsevol de les seues formes o grau. Agraïm tant a la Conselleria com a la Universitat tot el suport rebut per a fer-ho possible.

Natalia Papí Gálvez

Dirección de la Cátedra de Brecha Digital Generacional

INVESTIGACIÓ I TRANSFERÈNCIA

**«AgeComTest»:
una eina per a la mesura
de les competències
mediàtiques i digitals en
adults majors**

Papí-Gálvez, Natalia
Arciniega Cáceres, Mittzy
Figueras Maz, Mònica
La Parra-Casado, Daniel
García-Espinosa, Silvia

Els estudis de la Càtedra han analitzat les dades proporcionades per l'Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies d'informació i comunicació en les llars, harmonitzada a nivell europeu. També, en la seua fase de contextualització, ha aprofundit en altres indicadors internacionals. Circumscribit a l'àmbit de la Comunitat Valenciana, ha aprofundit en la macro-enquesta del Servei d'Anàlisi i Diagnòstic de Bretxa Digital basada en un qüestionari basat en el marc valencià de competències digitals. A més, la Càtedra ha dut a terme la seua enquesta pròpia orientada a la població major de 54 anys, per a conèixer els indicadors principals relacionats tant amb la bretxa digital de primer nivell com del segon nivell a la Comunitat Valenciana. Les dades recaptades per aquests estudis han sigut completades amb investigació qualitativa mitjançant entrevistes obertes i grups de discussió.

Els resultats d'aquests estudis queden arreplegats en els informes anteriors, disponibles en el Repositori de la Universitat d'Alacant. Per aquests, es coneix que quasi 2 de cada 10 persones majors de 54 anys tenen bretxa de primer nivell. Aquest percentatge augmenta amb l'edat i, aproximadament, la meitat dels majors de 74 anys queden exclosos del món digital. Entre la població considerada usuària, també s'observa una major concentració en competències relacionades amb la informació, encara que sempre menor que en altres edats més joves. Altres factors són claus quan s'analitzen les competències, com ara el perfil educatiu. Així mateix, les diferències entre

dones i homes trobades entre la població usuària serien explicades pel gènere. Al seu torn, es detecta que el paper de la família és important per a algunes persones, però no s'ha de pressuposar en tots els casos. Quant a les accions que cal fer, juntament amb la necessitat de modificar les pàgines web i les aplicacions i proporcionar una via presencial, la percepció de la falta de coneixement i d'habilitats està present en tots els estudis.

En conseqüència, aquesta edició es va proposar treballar cap a la proposta d'un instrument de mesura que poguera avaluar les competències en adults majors. Per a això, es van revisar les proves existents orientades a l'adquisició del certificat digital en diferents comunitats autònomes i altres eines centrades en l'estudi d'una altra mena de competències que pogueren estar relacionades amb la bretxa digital generacional, com les mediàtiques. Per tant, a continuació, s'exposen les principals decisions preses que van desembocar en «AgeComTest» (test de mesura de competències en adults majors en la societat digital).

Secció informe	Investigació i transferència	
Propòsit	Presentar una proposta per a la implementació d’una eina que permeta l’avaluació d’una sèrie de competències orientades a l’ús de les tecnologies de la informació i comunicació, tant de l’àmbit digital com mediàtic, aplicada especialment a la població adulta major.	
Tipus d’acció/accions	Estudio: Pretest de la prova de mesura i recollida d’informació. Eina: Proposta de prototip per a posterior validació.	
Procediment/s	Estudi: Metodologia qualitativa (observació) i quantitativa (prova) (*) Eina: Preparació de proposta de disseny web (amb reforç extern).	
(*) Disseny de l’estudi	Població	Població de la Comunitat Valenciana major, preferentment, de 54 anys que haja utilitzat les TIC els últims tres mesos o que estiga familiaritzada amb aquestes.
	Mostra (dos perfils)	• Estudiants dels programes universitaris dels centres públics de la Comunitat Valenciana. • Assistents a tallers d’informàtica dels Centres d’Envel·liment Actiu (CEA) de les ciutats d’Alacant, Elx, Castelló i València.
	Captació	Es contacta amb les 5 Universitats Públiques i amb un total d’11 CEA. Es fa la prova a les aules d’informàtica dels centres (perquè la prova és escrita, però algunes activitats han de contestar-se davant de l’ordinador).
	Camp	Maig i juny de 2023.
	Autoritzacions preceptives	GVA: Direcció General de Persones Majors UA: Informe positiu del Comitè d’Ètica
Crèdits	Autors/es d’aquest apartat	Papí-Gálvez, Natalia; Arciniega-Cáceres, Mittzy; Figueras-Maz, Mònica; La Parra-Casado, Daniel; García-Espinosa, Silvia
	Agraïments	Erades-Pérez, Nieves i Ibáñez-Hernández, Ana-Isabel (per la seua col·laboració en el treball de camp). A totes les persones i entitats que van participar per a fer-ho possible.
	+Recursos	Gestió administrativa (Francisco Ramón Juan Jover). Unitat d’accessibilitat de la UA. Servei extern per a la proposta del prototip.
	Finançament	Conselleria d’Innovació, Indústria, Comerç i Turisme, amb Conveni Càtedra de Bretxa Digital Generacional UA-GVA (2023).
Resultat/Impacte	Resultats	Primeres dades sobre competències mediàtiques i digitals.
	Generació de major impacte	Prototip per a la seua validació i llançament a major escala.

TAULA 1. Fitxa tècnica de l’acció «AgeComTest»

LA PROPOSTA

Què són les competències mediàtiques i les competències digitals?

Segons Livingstone (2004), l’alfabetització mediàtica es refereix a la relació entre textualitat, competència i poder, la qual cosa planteja que els debats sobre l’alfabetització mediàtica són, en realitat, debats sobre la forma i els propòsits de la participació pública en la societat des del consumidor fins al ciutadà.

Des d’aquesta perspectiva, encara que resulta complicat arribar a una definició precisa del que són les competències mediàtiques (Martens, 2010; Masón & Metzger, 2012; Potter, 2010), en termes generals, entenem que la competència mediàtica ha de contribuir al desenvolupament de l’autonomia personal de la ciutadania i al compromís social i cultural. Per a això, és imprescindible aproximar-se des de la flexibilitat i la capacitat d’adaptació que permeta prioritzar uns aspectes sobre altres en funció dels canvis de l’entorn mediàtic i d’aquestes transformacions socials.

Així, per a entendre a què ens referim quan parlem de competència mediàtica avui dia i, en concret, en aquest projecte, ens resulta indispensable fer un ràpid repàs per les diferents aproximacions al llarg de les últimes dècades. D’aquesta manera, ens remuntem a la Declaració de Grunwald de la Unesco sobre l’educació en mitjans (1982) que afirmava que *“vivim en un món on els mitjans de comunicació són omnipresents: un nombre cada vegada major de persones passa molt temps mirant televisió, llegint periòdics i revistes, escoltant discos i escoltant la ràdio.”* (Unesco, 1982).

Aquest enfocament proteccionista i prohibitiu que posa l’accent en les limitacions d’ús evoluciona cap a mirada empoderadora que es plasma en les 12 recomanacions per a l’educació en mitjans en l’Agenda de París *“En lloc de condemnar o recolzar l’indubtable poder dels mitjans de comunicació, hem d’acceptar el seu important impacte i penetració a tot el món com un fet establert, i també apreciar la seua importància com un element cultural en el món actual”* (Unesco, 2017).

D’aquesta manera, prenent com a punt de partida aquest últim enfocament; la nostra aproximació a la

comprensió de les competències mediàtiques posa l’accent en la capacitat de les persones d’interactuar amb els mitjans en un sentit ampli (Ferrés, Figueras i Ambrós, 2022). Per a això, ens basem en l’aproximació de Ferrés i Piscitelli (2012) que transcendeix l’enfocament instrumental de les competències mediàtiques i, en la seua proposta de dimensions i indicadors de les competències, presten una atenció especial al paper que fan les creences, les actituds inconscients i les respostes emocionals en l’experiència d’interacció amb els mitjans.

La competència mediàtica, segons Ferrés i Piscitelli (2012), se centra en sis dimensions principals: llenguatge, tecnologia, processos d’interacció, processos de producció i difusió; ideologia i valors, i la dimensió estètica i s’estructura al voltant de dues àrees de treball en cada dimensió: la producció de missatges propis, expressió, i la interacció amb missatges externs, anàlisis.

La integració de les competències mediàtiques en «AgeComTest» es complementa amb els enfocaments més recents, vinculats a les “New media literacies” que posen l’accent principalment en les formes més participatives i col·laboratives de la relació entre les persones i els mitjans de comunicació dins d’entorns i pràctiques de cultura participativa (Jenkins et al., 2006), aquest enfocament té en compte, a més, la profunda interactivitat i intercanvi de recursos i experiències en innumbrables pràctiques quotidianes contemporànies.

Per part seua, les competències digitals amb les quals treballa la Càtedra s’orienten cap a la proposta europea i al seu desenvolupament operatiu posterior. En un pla més teòric se sustenten en el marc Digcomp de competències digitals per a la ciutadania (Vuorikari, Kluzer, i Punie, 2022); encara que, en termes generals, aquestes són considerades com l’ús segur i crític de les tecnologies de la comunicació i informació, sobretot d’ordinadors i d’Internet (DOUE núm. 394, de 30 de desembre de 2006). Les competències digitals podrien formar part de les competències mediàtiques segons el model teòric

utilitzat. Concretament, quedarien incloses en la dimensió de la “tecnologia”, encara que les dimensions i els àmbits del marc mediàtic es creuen, de manera que poden observar-se també les digitals en altres dimensions definides per a agrupar les mediàtiques, quan aquestes últimes se situen en internet.

Quins marcs sostenen el disseny de la prova?

L'eina es basa, principalment, en els dos marcs següents (figura 1):

- 1. La proposta de competències mediàtiques de Ferrés i Piscitelli (2012), prèvia revisió tant d'estudis anteriors (ex. Ferrés, 2007) com, sobretot, en la seua concreció i aplicació posterior en EduMediaTest (Ferrés, Figueras i Ambrós, 2022). Aquest desenvolupament previ va ser el punt de partida per a la selecció de preguntes que havien sigut provades en generacions més joves.
- 2. El Marc Valencià de Competències Digitals (2021), com a document cabdal per a la selecció i operacionalització de les dimensions finalment incorporades en la prova, i totes aquelles relatives a l'àmbit digital. Altres desenvolupaments autonòmics publicats en obert, en concret, els de Castella i Lleó i els d'Andalusia també van ser revisats (Junta de Castella i Lleó, 2023; Junta d'Andalusia, 2023).

Com es pot observar en la Figura 1, el marc de competències mediàtiques de Ferrés i Piscitelli (2012) conté un total de sis dimensions. Cadascuna d'aquestes dimensions té dos àmbits: un d'anàlisi i un altre d'expressió; i per a cada àmbit es defineix un conjunt de competències, la major part d'aquestes incloses en EduMediaTest (Ferrés, Figueras i Ambrós, 2022).

Per part seua, el Marc Valencià de Competències Digitals (GVA, 2021) incorpora un total de cinc dimensions relatives a l'àmbit digital, en línia de la proposta Digcomp europea. A més, per cada dimensió, defineix un nombre de competències que poden ser considerades “compostes”, perquè contenen altres de més senzilles, i presenten una proposta total de 28 competències d'aquestes característiques. Així, aquestes competències n'inclo-

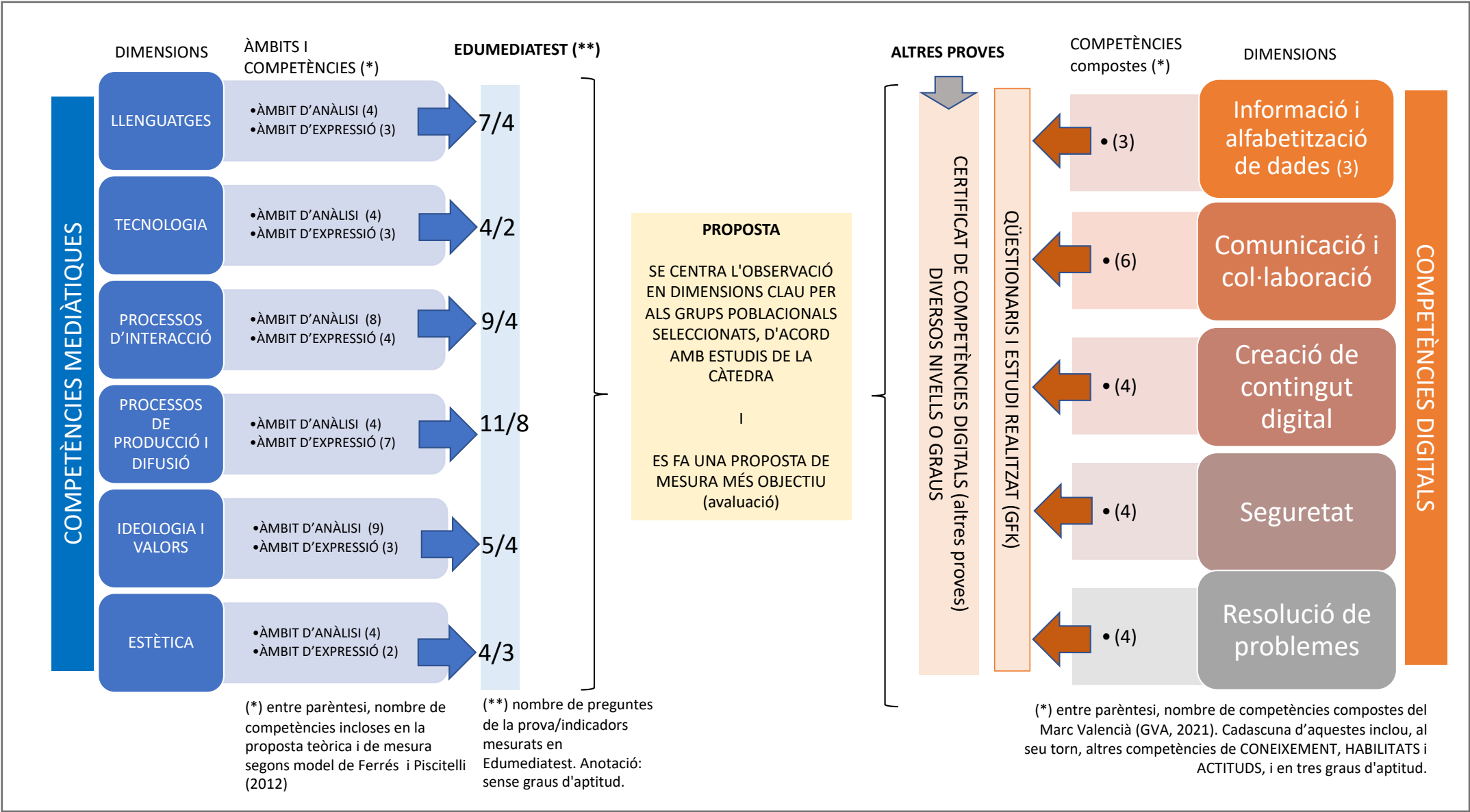

Figura 1. Principals marcs de referència per a l'elaboració de la prova
Font: Elaboració pròpia.

uen, al seu torn, d'altres que es classifiquen en tres tipus: coneixement, habilitats o actituds. A més, es defineixen competències de contingut, habilitats i actitudinals amb diferents graus de dificultat per a poder mesurar els tres nivells d'aptitud considerats en aquest model.

Com a conseqüència, el volum de competències inclòs en el Marc Valencià és molt elevat per a poder ser observat a través d'una prova específica. A més,

al mateix caldria sumar les competències mediàtiques definides en la proposta de Ferrés i Piscitelli (2012). Per tant, tot això obliga a seleccionar les dimensions clau, per a poder arrebregar informació significativa en el menor temps possible.

Quins eren els desafiaments de la proposta de mesura?

L'objectiu general de l'acció era fer una proposta de mesura objectiva de competències mediàtiques

i digitals aplicada a adults majors. En aquest punt, el desafiament responia a l'avaluació d'una sèrie de competències vinculades a les TIC, però feta a persones les trajectòries vitals de les quals havien transcorregut, en gran manera, sense aquestes tecnologies. És més, s'aspirava a arribar a fer la prova en línia, per la qual cosa el repte plantejat és encara més gran.

Igualment, el gran volum de competències del marc valencià unit al de la proposta de competències mediàtiques, obligava a fer una selecció de les dimensions més significatives; emergia, en aquest punt,

l'aplicació del principi de parsimònia com un dels principals desafiaments d'aquesta acció de la Càtedra. Així, es van tenir especialment consideració els aspectes metodològics següents:

1. Revisió de resultats d'estudis previs fets per la Càtedra, per a identificar els àmbits d'avaluació i els perfils poblacionals que podrien proporcionar més informació; sense comprometre la viabilitat de l'estudi.
2. Selecció de les dimensions més rellevants, segons el marc teòric i altres experiències o propostes prèvies, amb el propòsit de delimitar no sols l'objecte que cal mesurar sinó també el grau de complexitat (o nivell d'aptitud).
3. Formulació de les preguntes de manera que permetia avaluar les dimensions finalment considerades d'una manera comprensible i significativa.
4. Aposta per una planificació del treball de camp també apropiada per a garantir la viabilitat del projecte i poder extraure'n resultats.

Las decisions principals preses sobre el disseny de l'estudi queden arreplegades en la fitxa tècnica de l'acció. Cal destacar que:

1. S'orienta l'acció cap a persones usuàries, és a dir, persones que no són completament alienes a les tecnologies per haver accedit a Internet almenys una vegada els últims tres mesos. Es valida, així, la prova a persones sense bretxa d'accés, però considerant, sobretot, el nivell d'estudis, com un tret diferent de l'ús. En aquest punt, s'hi van proposar dos perfils poblacionals:
 - D'una banda, estudiants en els programes universitaris dirigits a adults majors que assisteixen a classes d'Informàtica. Aquest grup sol estar format per persones amb estudis universitaris acabats. Es poden trobar edats més joves en permetre l'accés a la població de 55 i més anys i, fins i tot, a 50 anys en algun cas.
 - D'altra banda, les persones que assisteixen a classes d'Informàtica en els centres d'envelliment actiu (CEA), en ser grups més heterogenis en el seu perfil educatiu, i edats majors per a poder utilitzar els serveis oferits per aquests centres.
2. La prova havia de ser presencial i escrita, en la classe d'Informàtica del centre, perquè requeria suport d'un ordinador per a la realització d'algunes activitats; sempre tutelada o acompanyada d'una o dos observants de l'equip de la Càtedra.
3. A més de fer la prova escrita, es va copiar en l'ordinador perquè les imatges pogueren ampliar-se i pogueren fer algunes accions que pretenien mesurar

les competències del Marc Valencià seleccionades. Es va habilitar una fitxa d'observacions per a les investigadores en la qual s'arreplegava les dificultats, comunicació no verbal, preguntes formulades, etc., amb el propòsit d'arreplegar informació que poguera ser rellevant en la metaavaluació de la prova.

I les oportunitats?

L'avaluació de les competències permet tenir evidències més objectives si són comparades amb els resultats dels qüestionaris, que solen estar basats en la percepció de les persones entrevistades. Els resultats d'aquestes avaluacions proporcionen més informació per a establir prioritats sobre les accions d'intervenció social que cal aplicar. A més, dirigir aquesta acció a la població adulta-major permet la validació d'una prova accessible, que podria ser realitzada per altres grups poblacionals, és a dir, també per aquells que tenen una freqüència d'ús de les TIC més intensa i especialitzada.

S'hi va elaborar un document amb 38 preguntes, agrupades en tres blocs, que va ser administrat en les tres províncies de la Comunitat Valenciana i els resultats de les quals proporcionen prou informació per a fer una proposta a major escala.

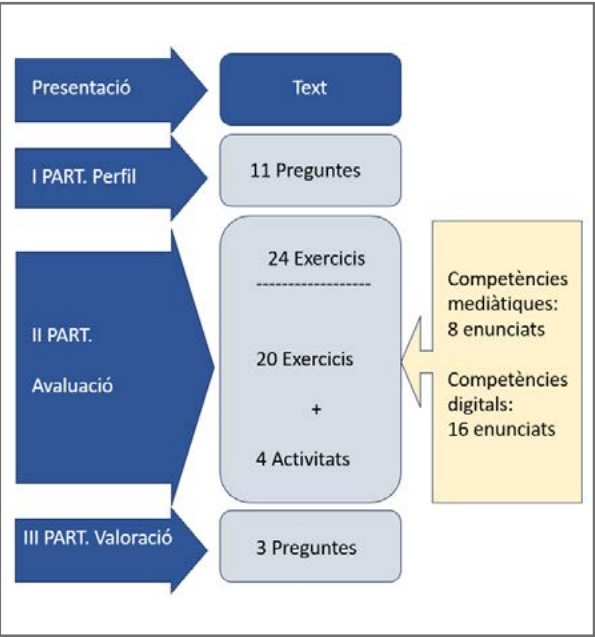

Figura 2. Seccions de la prova
Font: Elaboració pròpia.

LA PROVA

Com s'estructura?

La prova es divideix en tres grans apartats, després d'un primer full informatiu sobre el tractament de les dades i el caràcter anònim i voluntari d'aquesta (figura 2).

- La primera part arreplegava preguntes rellevants sobre el perfil de la persona participant, com ara: edat, sexe, fills, nets, treball remunerat amb ús d'ordinadors o un altre dispositiu, situació educativa, especialitat, última vegada que va accedir a internet, freqüència d'ús de tres dispositius (mòbil, tauleta, ordinador), si tenia perfil en xarxes socials i, en cas de resposta positiva, les xarxes socials en què tenia el perfil.
- La segona part estava formada pels exercicis seleccionats per a la prova, entre els quals hi havia una sèrie d'activitats. Aquesta secció forma el gruix de l'avaluació. Serà explicada amb més deteniment a continuació.
- Finalment, es van incloure tres preguntes obertes per a la valoració de la prova realitzada, com ara: grau de dificultat, preguntes especialment difícils i suggeriments de millora.

Quines dimensions, àmbits i competències s'hi van seleccionar?

El disseny de les preguntes orientades a avaluar les competències mediàtiques es basa en una proposta integradora que atén tant la competència digital, com la informacional i la mediàtica, prenent en consideració una multiplicitat de dimensions i indicadors que formen aquestes competències. Per a això, com s'ha comentat, es pren com a punt de partida la proposta de competències i dimensions de Ferrés i Piscitelli (2012) que plantegen unes dimensions i indicadors genèrics i flexibles. A continuació, es descriu cadascuna de les dimensions de la competència mediàtica.

- Llenguatge: coneixement dels codis dels llenguatges i capacitat per a utilitzar-los i per a analitzar els missatges en una cultura multidimensional, transmedial i multimodal des de la perspectiva del sentit i el significat, de les estructures narratives i de les categories i gèneres.

- Tecnologia: Comprensió del paper que fan les TIC en la societat. Coneixement i capacitat d'utilització de les eines que fan possible la comunicació en un entorn multimedial, transmedial i multimodal, per a entendre com s'elaboren els missatges.
- Processos d'interacció i recepció: Capacitat de valorar, seleccionar, revisar i autoavaluar la dieta mediàtica pròpia. Capacitat de comprendre i gestionar críticament els elements cognitius, racionals, emocionals i contextuals que intervenen en la recepció.
- Processos de producció i difusió: Coneixement de les funcions i les tasques dels agents de producció, les fases dels processos de producció i difusió i els codis de regulació. Capacitat d'elaborar, seleccionar, compartir i disseminar missatges mediàtics.
- Ideologia i valors: Capacitat de potenciar una actitud comprensiva, compromesa i crítica en la selecció, en el consum i en l'elaboració dels missatges mediàtics, pel que fa a representacions de la realitat.
- Estètica: Capacitat i sensibilitat per a analitzar, valorar i extraure plaer dels missatges mediàtics des d'un punt de vista de la qualitat estètica i de l'originalitat d'aquests. Capacitat de produir missatges que contribuïsquen a incrementar els nivells de creativitat, originalitat i sensibilitat.

En concret, com ja s'ha esmentat unes línies més amunt, l'enfocament de les preguntes orientades a mesurar les competències mediàtiques en «AgeComTest», es fonamenten, d'una banda, en el marc teòric proposat per Ferrés i Piscitelli i, per una altra, en l'adaptació feta l'any 2019 per al projecte europeu EduMediaTest, Media Literacy for All (Ferrés et al. 2021, Ferrés, Figueras-Maz, Ambrós, 2022). En aquest estudi es va dissenyar i va implementar un qüestionari de 43 preguntes que van cobrir totes les dimensions i pràcticament la totalitat d'indicadors, que tractava de mesurar la competència d'estudiants d'educació secundària de 7 països europeus.

En aquesta línia, l'aproximació flexible que proposen els autors per a adaptar aquestes dimensions a cada situació educativa concreta, en funció de l'edat i del nivell cultural de les persones amb qui s'ha de treballar; va permetre dissenyar preguntes que dotaven de nous sentits les dimensions i els indicadors i actualitzaven les seues aplicacions als nous contextos comunicatius i a les necessitats del target, en aquest cas els adults majors.

En aquest sentit, per al projecte «AgeComTest», s'han seleccionat les dimensions que es consideren més rellevants per a la població major de 54 anys de la Comunitat Valenciana, atesos els resultats dels estudis previs de la Càtedra, i s'han adaptat les preguntes als contextos d'aquestes persones. D'aquesta manera, s'han integrat no sols les innovacions procedents de l'aparició de noves tecnologies i de noves pràctiques comunicatives, sinó també la multiplicitat de punts de vista en el marc de l'era del prosumidor, és a dir, se cercava entendre com la persona usuària de les tecnologies s'expressa i trau partit de les possibilitats que ofereixen i si és capaç de produir missatges de la mateixa manera que és capaç de consumir-los.

Las preguntas han sigut acuradament dissenyades amb l'objectiu de superar els plantejaments autoperceptius sobre el nivell de competència mediàtica. Així, es presenten enunciats desafiadors que possibiliten a les persones mostrar les seues competències “fent” i resolent problemes determinats. Es tracta, doncs, de posar en pràctica les competències en les diferents dimensions per a poder avaluar-les, així, amb major rigor.

Després de la revisió feta a partir de la pertinència en relació amb aquest estudi, es van seleccionar les dimensions següents: tecnologia, ideologia i processos de producció i difusió. D'altra banda, es van identificar els indicadors per a cadascuna de les dimensions seleccionades, d'acord amb les necessitats del grup d'estudi esmentat, es van considerar més pertinents:

Tecnologia:

- Capacitat de maneig de les innovacions tecnològiques que fan possible una comunicació multimodal i multimedial.

Estètica:

- Capacitat de comprendre el flux d'històries i d'informacions procedents de múltiples mitjans, suports, plataformes i maneres d'expressió.

Ideologia:

- Capacitat de descobrir la manera en què les representacions mediàtiques structuren la nostra percepció de la realitat, sovint mitjançant comunicacions inadvertides.

- Capacitat per a analitzar les identitats virtuals individuals i col·lectives, i de detectar els estereotips, sobretot pel que fa a gènere, raça, ètnia, classe social, religió, cultura, discapacitats, etc., i analitzar-ne les causes i les conseqüències.

Processos de difusió i producció:

- Coneixement dels factors que converteixen les produccions corporatives en missatges sotmesos als condicionaments socioeconòmics de tota indústria.
- Coneixement de les diferències bàsiques entre les produccions individuals i les col·lectives, entre les populars i les corporatives i en l'àmbit d'aquestes últimes, si escau, entre les elaborades per instàncies de titularitat pública i privada.
- Coneixement dels codis de regulació i d'autoregulació que emparen, protegeixen i exigeixen als diferents actors socials, i dels col·lectius i associacions que vetlen pel seu compliment, i actitud activa i responsable davant d'aquests.

En la figura 3, s'exposa la relació entre les preguntes proposades, les dimensions i els indicadors a què responen en el marc de competències mediàtiques.

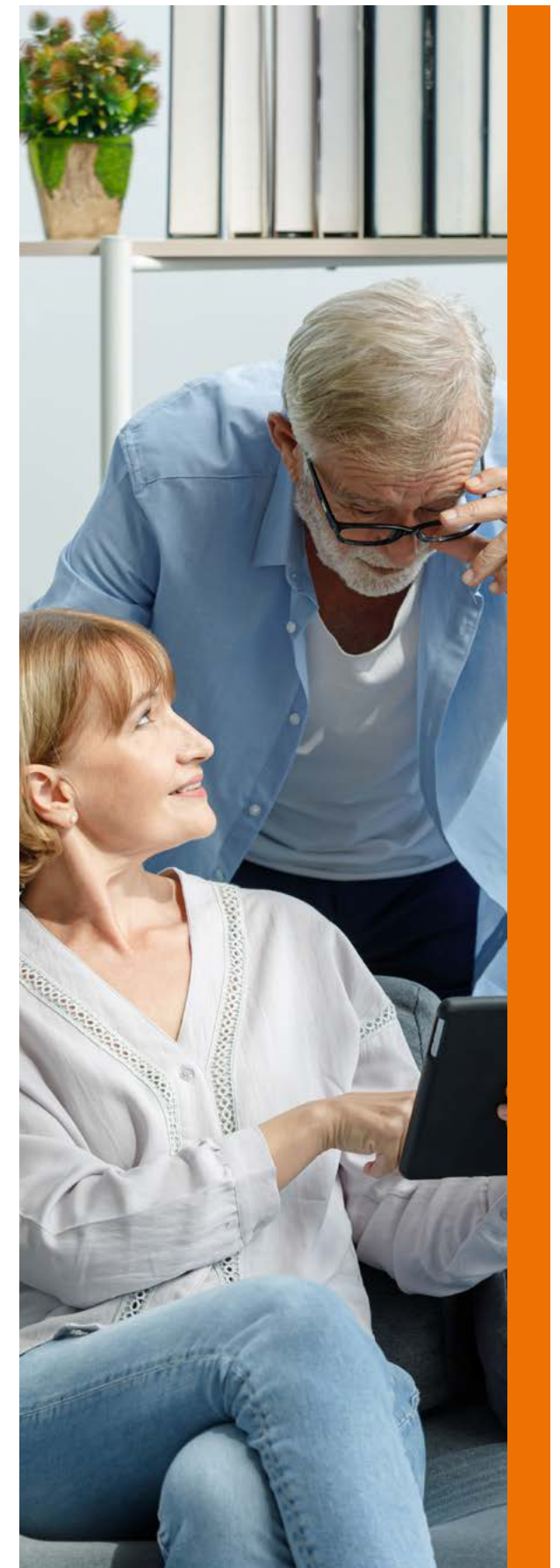
Pel que fa a les competències digitals, els estudis previs de la Càtedra mostraven millors puntuacions en les dues primeres dimensions, però, sobretot, en la primera: l'àrea de la “Informació i alfabetització de dades”. Aquesta dimensió arreplega les competències de coneixement, habilitats i actituds relacionades amb l'ús d'internet com a font d'informació. Per tant, havia de ser seleccionada per a observar tant el pla de coneixement com el d'habilitats, i els diferents nivells d'aptitud, amb una atenció especial en el nivell bàsic de l'àmbit del “saber”.

Els resultats de l'avaluació proporcionarien informació complementària als qüestionaris fets, per a detectar, si escau, els àmbits de millora, fins i tot, en aquelles àrees en què, aparentment, la intervenció no era tan urgent.

La dimensió “Comunicació i col·laboració” també proporcionava bones puntuacions, en comparació amb altres àrees, en estudis previs. Com a conseqüència, es van seleccionar aquelles competències del pla del coneixement (centrant els esforços en major mesura en el nivell bàsic, encara que també es van incloure preguntes clau de nivell intermedi). Aquesta dimensió s'aproxima a internet com a canal de comunicació.

Finalment, “Seguretat” emergia com una àrea rellevant, tant per les implicacions que aquesta poguera tenir si es mancaven de competències bàsiques, com perquè el seu desconeixement era un dels frens per a accedir i usar la tecnologia en aquestes poblacions. En concret, es van seleccionar competències de l'apartat “protecció de dades personals i identitat digital”, estretament relacionades amb el d'“avaluació de dades, informació contingut digital” de la primera dimensió. Tot i això, d'acord amb el marc de competències digitals valencià, l'àrea de seguretat orientada a la protecció de dades de persones fa un pas més, en concentrar en aquest epígraf les competències que permeten, en particular, “entendre els termes habituals d'ús de programes i serveis digitals, protegir activament les dades personals, respectar la privacitat dels altres i protegir-se a si mateixos d'amenaques, frauds i ciberassetjament” (GVA, 2021, p. 78).

Les preguntes seleccionades estretament vinculades amb les àrees esmentades queden arreplegades en les figures 4, 5 i 6. Com es pot observar, es van proposar finalment 16 exercicis. Alguns dels enunciats d'aquests exercicis es corresponen amb una única pregunta, però la major part d'aquests són compostos, és a dir, sota un mateix enunciat se sol·liciten diverses respostes o accions.

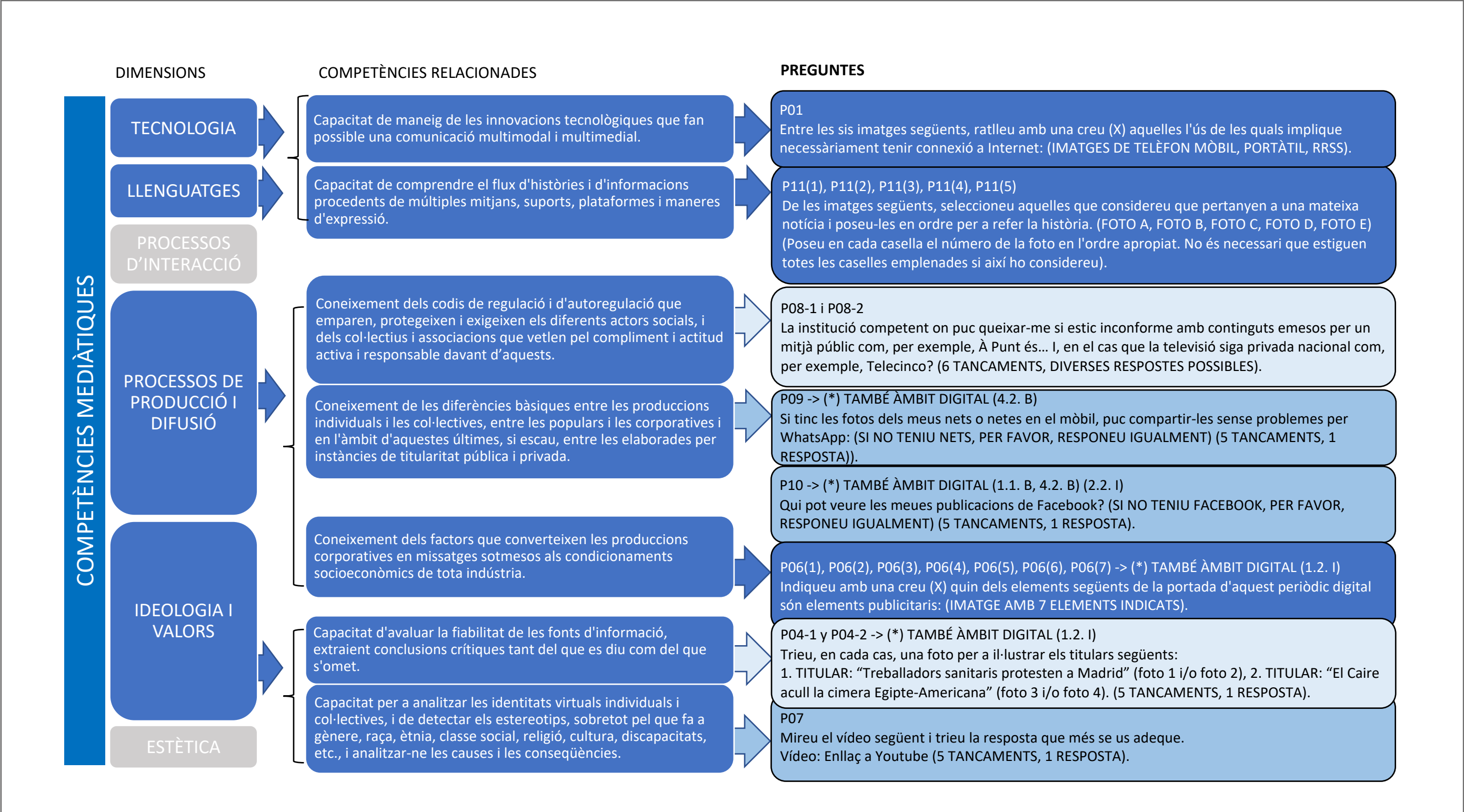

Figura 3. Relación entre preguntas y competencias mediáticas seleccionadas
Font: Elaboració pròpia.

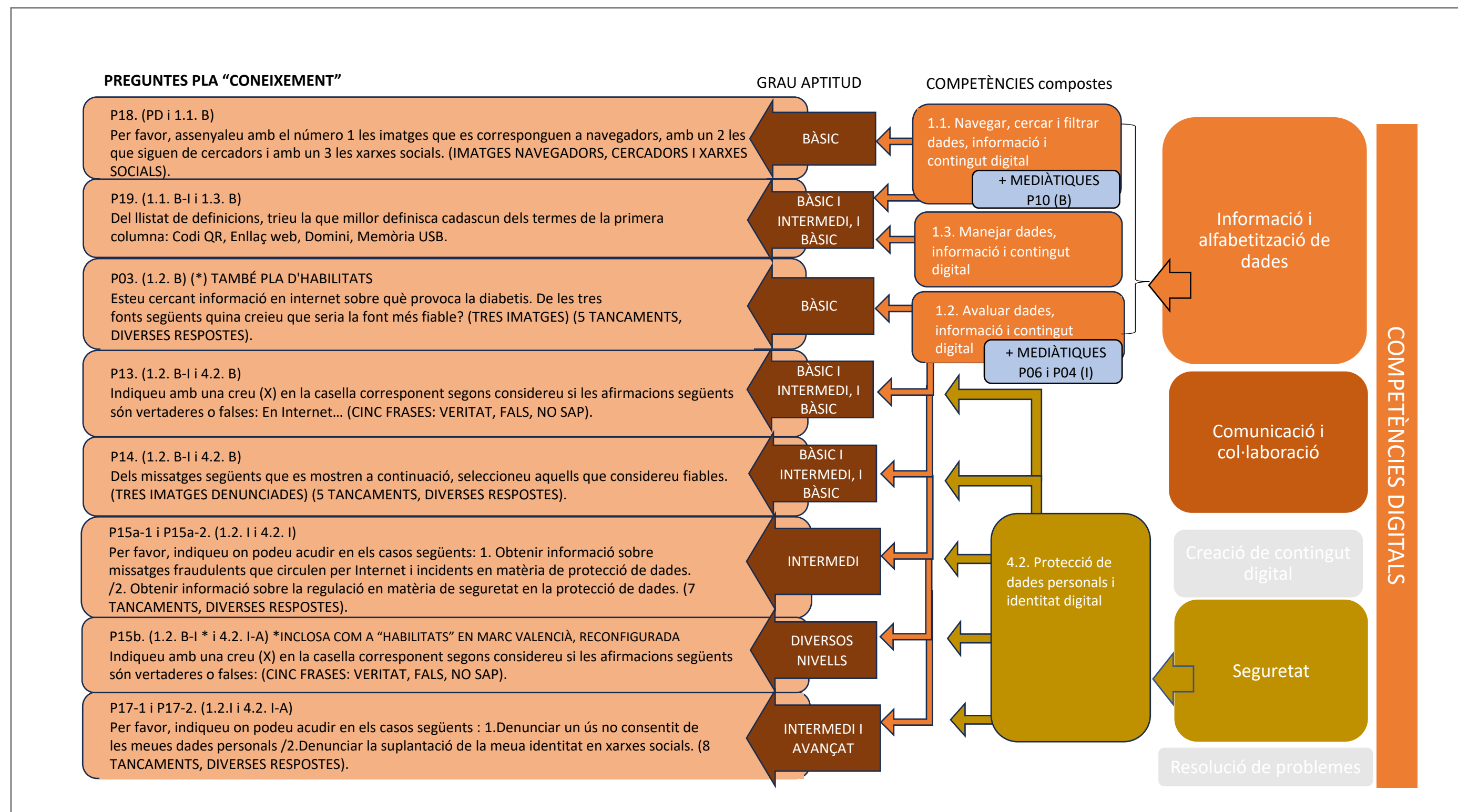

Figura 4. Relació entre preguntes i competències digitals pla coneixement (dimensió 1 i 4)

Font: Elaboració pròpia.

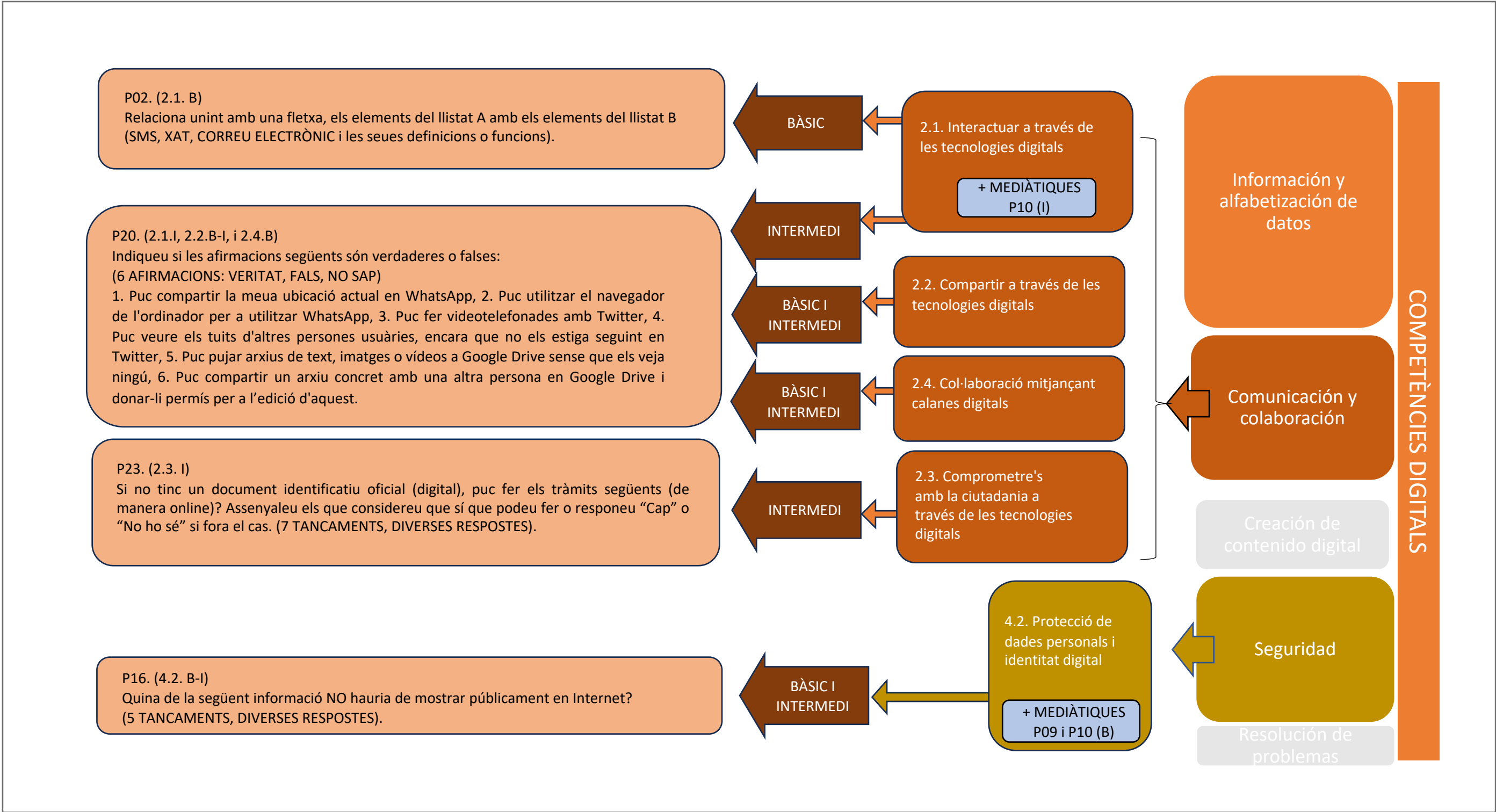

Figura 5. Relació entre preguntes i competències digitals pla coneixement (dimensió 2 i 4)
Font: Elaboració pròpia.

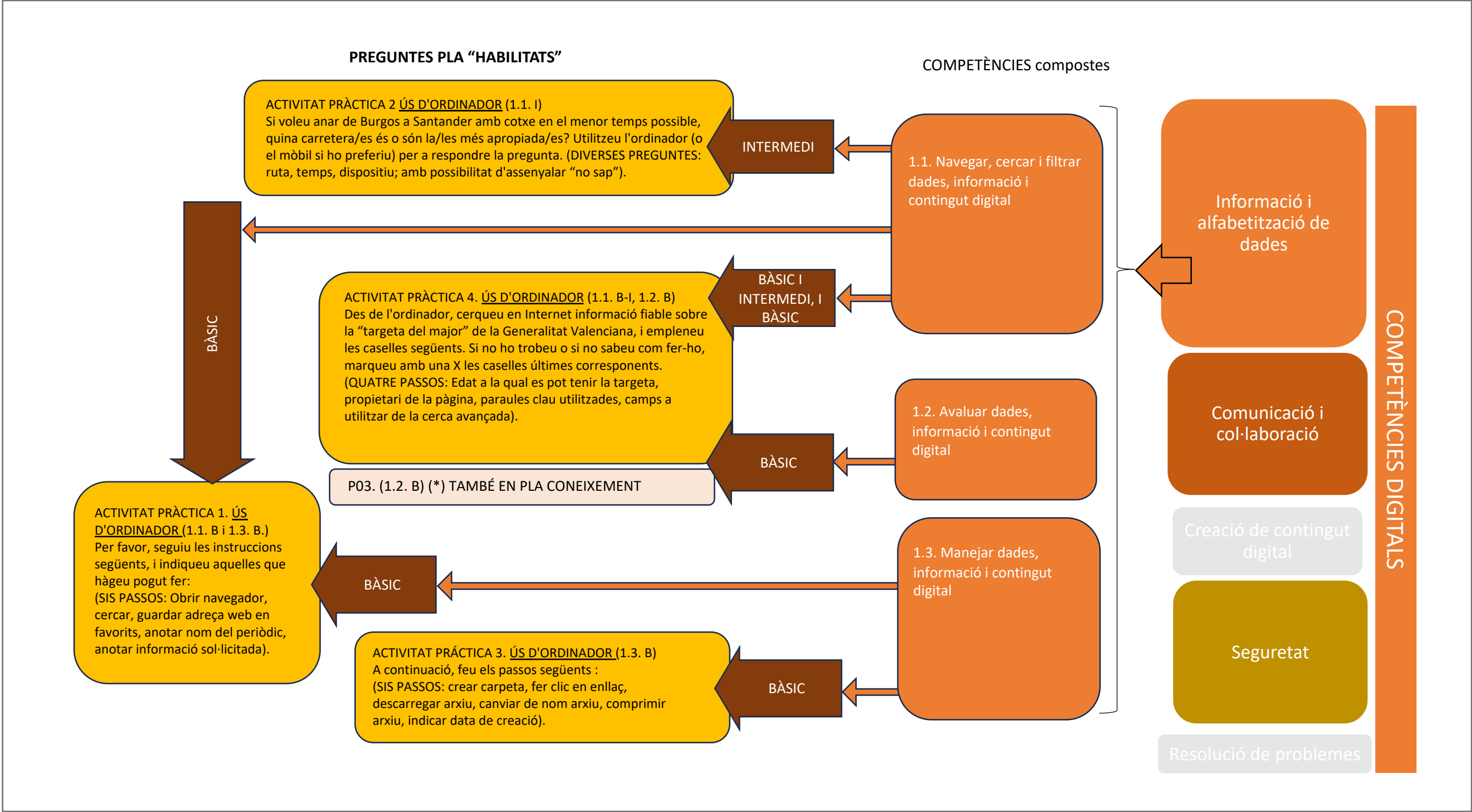

Figura 6. Relació entre preguntes i competències digitals pla habilitats (dimensió 1)
Font: Elaboració pròpia.

ELS RESULTATS

La població

L'exercici va ser distribuït a les persones que assistien als tallers d'informàtica d'11 Centres d'Envel·liment Actiu (CEA), situats en les zones urbanes d'Alacant, Castelló i València. A més, van ser contactats els programes orientats a adults majors de les cinc universitats públiques.

El límit d'edat és diferent en cada cas, ja que en els CEA es permet la participació a partir dels 60 anys i, en canvi, l'accés als programes universitaris habitualment és a partir dels 55 anys. En el cas de la Universitat d'Alacant, aquest límit és, fins i tot, inferior (des dels 50 anys). La mitjana d'edat, per tant, de la població que va fer la prova dels CEA és més elevada (73 anys) que la de la població que estava en les universitats (69 anys). La edat declarada més baixa entre les persones que van realitzar la prova va ser de 56 anys i la més alta de 89 anys, per la qual cosa la forqueta és àmplia. Amb tot, quasi la tercera part de les persones que van fer la prova no va respondre a aquesta pregunta, amb caràcter voluntari. En tractar-se d'un "examen" s'ha de preveure també l'oblit, malgrat estar en un lloc destacat en la primera pàgina, va poder passar desapercebuda. Les proves digitals poden solucionar-ho amb la incorporació d'avisos o l'establiment de condicions.

En total, es van aconseguir 192 proves, entre CEA (63%) i Universitat (37%). Per províncies, es van obtenir més proves de la ciutat de València (49%), seguit d'Alacant (32%) i Castelló (19%). El 57% eren dones davant del 42% d'homes. La gran majoria tenien filles i fills (82%) i una bona part també tenia nets o netes (60%). Quant als estudis, es concentren en tres tancaments: estudis primaris (26%), estudis secundaris (30%) i estudis universitaris (33%).

Las poblacions seleccionades també són diferents en distribució per sexe, s'hi van reunir més homes dels CEA (55%) que de la Universitat (21%). Les proves realitzades a la població dels programes universitaris concentren un 79% de dones. Quant als estudis acabats, la població dels CEA que va fer la prova es distribueix entre "primaris" (36%), "secundaris" (29%) i "universitaris" (23%). En el cas de la població que realitza algun curs en les universitats,

es concentren en els dos últims: "secundaris" (31%) i "universitaris" (51%).

Una de les condicions establides per a fer la prova era que la població no fora del tot aliena a les tecnologies. Per aquest motiu, la mateixa es va realitzar en les classes d'Informàtica, encara que també anava dirigida a totes les persones que foren usuàries d'internet amb independència de si assistien a aquestes sessions formatives. No obstant això, la pregunta sobre l'últim accés inclou un 9% de persones que indicaven no haver-se connectat a internet durant els últims tres mesos. Aquesta resposta pot també albirar un cert desconeixement sobre la necessitat de connexió d'alguns dispositius i aplicacions..

De nou, el dispositiu d'ús estrella és el mòbil. En

conseqüència, s'ha d'entendre que algunes activitats sol·licitades per ordinador –en la prova– van poder veure's afectades per la falta de pràctica amb aquest dispositiu. Finalment, pel que fa a les xarxes socials, el 57% les utilitzen, i són WhatsApp i Facebook les més esmentades.

La duració de la prova va oscil·lar entre els 45 minuts i els 70 minuts. Amb tot, algunes persones van finalitzar abans, als 20 minuts, i d'altres van necessitar alguns minuts més.

Desenvolupament i avaluació de la prova

Després de contactar amb els diferents centres, que

van col·laborar i van llançar la convocatòria i van reunir les persones participants després de les indicacions sobre distribució per edat i sexe proporcionades des de l'equip, la prova es va fer presencialment. Abans de començar, es va explicar amb detall en què consistia i es van distribuir els consentiments informats.

Les preguntes estaven en fulls impresos i es va facilitar un document en l'ordinador amb les imatges amb la intenció que pogueren ser ampliades i que pogueren fer clic en els enllaços amb facilitat.

Les tres últimes preguntes de la prova convidaven a l'avaluació d'aquestes per part de les persones que l'estaven realitzant. La major part de les persones que van fer la prova la situarien en un punt mitjà

en el grau de dificultat. No obstant això, com es pot veure en la figura 7, hi ha més persones que consideren la prova difícil o molt difícil malgrat que la major part de les preguntes s'ajustaven a un nivell bàsic d'aptitud. Aquest resultat ens fa revisar altres anotacions i observacions.

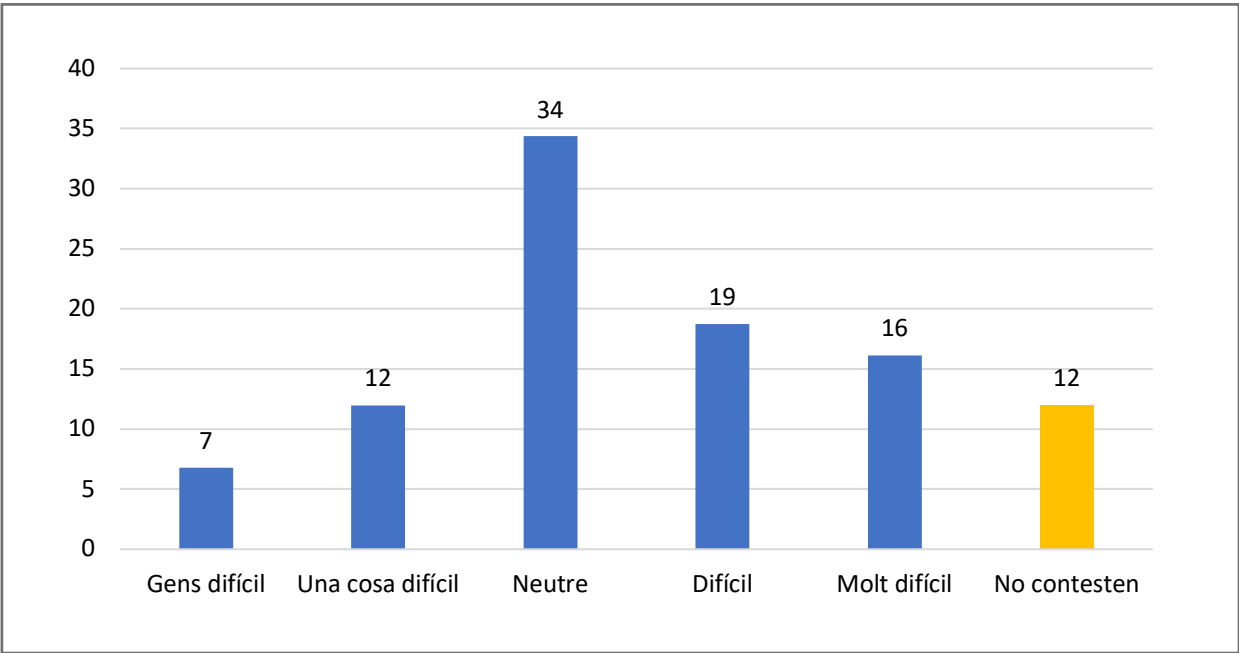

Figura 7. Percentatge de persones per grau de dificultat de la prova assenyalat (n=192)
Font: Elaboració pròpia

De les reaccions més habituals, s'extrau el llistat d'evencions següent agrupat segons la seua naturalesa en "tècniques", "comprensió", "habilitats" i "autonomia":

Tècniques:

- 1.- La falta de familiarització amb l'ordinador de l'aula és una barrera de caràcter instrumental present en el grup que ha fet la prova. El sistema operatiu també era diferent en alguns casos, una qüestió que dificultava la realització d'aquesta. De fet, hi havia qui assenyalava que podia fer-ho, bé amb el mòbil, bé amb el seu ordinador propi.
- 2.- Quan hi havia algun problema tècnic (ex. navegació lenta), i encara que en termes generals saben que és un problema de connexió, algunes persones

no l'identificaven i s'atribuïen l'error. Per les condicions tècniques trobades es va adaptar la forma de conducta d'algunes preguntes, com, per exemple, projectar el vídeo de l'exercici 7 a tota la classe i alhora. Aquest exercici, amb tot, es considera apropiat per a poder descansar de les activitats pràctiques. En alguns centres no funcionen convenientment els ordinadors, alguna cosa que caldria revisar i actualitzar.

Comprensió:

- 3.- En general, feien algunes consultes sobre els enunciats, perquè volien tenir la certesa d'estar entenent adequadament l'exercici. A més, es van identificar paraules més difícils de comprendre que d'altres en aquest context, com ara: adreça web, navegador,

fiable o disc dur. En algun cas també van preguntar què era una "xarxa social".

- 4.- En els exercicis amb imatges necessitaven que aquestes pogueren augmentar-se. L'arxiu que es va incorporar als ordinadors va ser necessari per a poder veure adequadament les fotografies. En alguns casos vam haver d'advertir on estava el botó de zoom. En d'altres, treballar amb dos documents va dificultar la comprensió de la prova en una fase inicial.

Habilitats:

- 5.- Els exercicis orientats a destreses eren els que més dubtes produïen. En concret, l'exercici més difícil, segons les observacions de l'equip i la seua mateixa declaració, era l'activitat pràctica 3. La dificultat, no obstant això, radicava en diversos elements també de caràcter cognitiu: des de la identificació d'alguns símbols, com les cometes per a emmarcar allò que havien de copiar de manera literal, fins a desistir de trobar un arxiu en una pàgina web per no preveure la possibilitat de traslladar-se cap avall.
- 6.- S'observa que algun cas que volia contestar totes les preguntes de manera correcta, va arribar a fer més que el que se sol·licitava, com va ser cercar i visionar els vídeos sobre els quals es basaven algunes preguntes per a respondre-les adequadament (ex. pregunta 11). En canvi, bastants persones transmetien desmotivació i cansament.

Autonomia:

- 7.- Algunes persones preferien les explicacions verbals a la lectura de l'enunciat. Referent a això, la presència del professor o professora d'Informàtica els produïa confiança. Es dirigien a aquesta figura davant dels dubtes. Algunes persones també preguntaven a la companya o al company que tenien prop.
 - 8.- També es van detectar casos que preferien ajudar-se amb el mòbil per a contestar les preguntes pràctiques relacionades amb cerca d'informació. La limitació en aquest apartat és la necessitat de tenir dades en el mòbil per a poder navegar fora de la llar.
- D'acord amb les nostres observacions, el nivell d'estudis és clau perquè dota de coneixements i habilitats que preparen per a la realització de proves de

qualsevol tipus. És a dir, pel que fa a la prova, algunes persones tenien dubtes sobre la seua realització, que hem d'atribuir a la falta de familiarització amb exàmens, més que per desconeixement o falta d'habilitats. D'igual forma, el llenguatge escrit ha d'adaptar-se preferiblement a formats audiovisuals. La prova ha de ser més curta, amb exercicis més senzills, i s'ha de preveure el manteniment de la motivació en la seua realització.

Es recomana que es tinguin en compte aquestes consideracions per a la realització de proves a major escala.

Les respostes

Es va plantejar una sèrie de preguntes relacionades amb "tecnologia", "llenguatges", "processos de producció i difusió" i "ideologia i valors", atenent el marc de competències mediàtiques de referència. La major cobertura s'aprecia en producció i ideologia, és a dir, les dues últimes dimensions. Si se segueix l'ordre de les qüestions de la figura 3, la pregunta P01, mostrava imatges que representaven diferents dispositius i plataformes amb l'objectiu de conèixer fins a quin punt la població considerada reconeixia la necessitat o no de la connexió a internet per al seu ús. En aquest cas, havia de ratllar-se totes excepte el telèfon mòbil i l'ordinador portàtil. Aquests dispositius, en canvi, van ser assenyalats pel 48% i el 60% respectivament (vegeu-ne dades en la taula 1 de l'Annex). Per part seua, tampoc responen adequadament quan es requereix indicar la necessitat de connexió. Des d'un 21% deixa de ratllar Facebook, fins a un 41% que ho fan en Netflix. Aquests resultats es complementen amb altres proporcionats per les preguntes centrades en competències digitals.

En la pregunta 11 (figura 3) havien d'ordenar, si fora el cas, atesa una seqüència lògica, diferents fotos, totes d'un mateix esdeveniment. Entre aquestes una foto no hi pertanyia. En aquest cas, s'aprecia (vegeu la taula 2, en Annex) que el 46% situen la foto A en primer lloc, el 41% situen la foto B en segon lloc, el 38% situen la foto C en tercer lloc, el 34% posarien la foto D en quart lloc, i la foto E, l'última, no apareix en cap opció com la més contestada. En tots els casos anteriors la seqüència és la correcta, fins i tot eliminant entre les fotos amb més freqüència la foto

E; però els percentatges de resposta no són elevats. De fet, en el millor dels casos, menys de 2 persones de cada 4 col·locarien bé una de les quatre fotos.

A continuació, en la dimensió “processos de producció i difusió” es fa una pregunta del pla del “saber” estretament vinculada al coneixement dels codis de regulació i d'autoregulació. El “Consell Audiovisual de la Comunitat Valenciana” és l'entitat amb més resposta en els casos de mitjans públics (56%) i la “mateixa cadena” és la que concentren més respostes quan es tracta d'un mitjà privat (47%) (taula 3, en Annex). En canvi, el Síndic de Greuges té molt poques respostes quan es tracta de l'entitat per excel·lència en els processos relacionats amb les administracions públiques. Crida l'atenció especialment el 25% de la no resposta en els dos casos. És a dir, 1 de cada 4 persones desconeix on podria acudir per a interposar una reclamació o queixa que pugui arribar de manera efectiva al destinatari.

Dins de la mateixa dimensió, i també com a aproximació al coneixement de les diferències bàsiques entre produccions individuals i col·lectives (privades i públiques), es pregunta per la possibilitat de compartir les fotos d'un familiar en una xarxa social (P09 en la figura 3). Aquesta pregunta entronca amb la dimensió “seguretat” del marc valencià de competències digitals, per la qual cosa es comprèn transversal i ofereix diverses possibilitats. La major part de les persones que responen (42%) ho fan correctament “Sí, si els seus pares hi estan d'acord” (taula 4, en Annex). El 31% són més estrictes en la resposta en assenyalar “No, en cap cas perquè són menors d'edat” i el 20% ho fa de forma menys estricta, al considerar que sí que poden signar perquè són els seus nets o només als amics.

La pregunta 10 (figura 3) s'aproxima al coneixement sobre el funcionament d'una xarxa social i, també, entroncaria amb les competències digitals, sobretot, d’“Informació i alfabetització de dades”. En aquest cas, només 4 de cada 10 persones contesten correctament la pregunta (38%) (vegeu-ne dades en taula 5, en Annex).

La pregunta 06 (figura 3) formaria part de la dimensió “processos de producció i difusió” i de la competència de “coneixement dels factors que converteixen les produccions corporatives en missatges comesos als condicionaments socio-

econòmics de tota indústria”. A l'hora d'identificar missatges amb finalitat comercial en una pàgina web, el 25% prefereix no contestar. La “no resposta” pot ser deguda a diversos motius, entre els quals no s'ha de descartar que la imatge tinguerà poca resolució i despertara també dubtes justament en la correspondència entre el número i l'element gràfic indicat. En qualsevol cas, els elements que havien de ratllar-se eren el 2, 3, 4 i 7 (taula 6, en Annex). Aquests concentren un major nombre de respostes entre les assenyalades, a excepció de l'element 5, encara que no arriben a superar el 44%. En observar aquelles preguntes sense ratllar, es detecta que les notícies 1 i 6 són més fàcilment recognoscibles (66% i 69%). Per tant, atesos aquests resultats, es pot arribar a la conclusió que, encara que en general la informativa és identificada, hi ha dubtes quan es tracta d'una altra classe de funcions o finalitats. Aquesta pregunta també contribueix en l'àmbit de la “informació i alfabetització de dades”, en concret, al nivell intermedi d'aptitud de la competència relacionada amb l'avaluació de dades, la informació i el contingut digital.

Finalment, les dues preguntes últimes de la figura 3 (pregunta 04 i 07) pertanyen a la dimensió “Ideologia i valors”, encara que queden relacionades amb competències diferents (“Capacitat d'avaluar la fiabilitat de les fonts d'informació i extraure conclusions crítiques tant del que es diu com del que s'omet” i “Capacitat per a analitzar les identitats virtuals individuals i col·lectives, i de detectar els estereotips, sobretot quant a gènere, raça, ètnia, classe social, religió, cultura, discapacitats, etc., analitzar les seues causes i conseqüències”) (taules 7 i 8, en Annexos). Només 1 de cada 4 persones associa correctament el primer titular amb la foto (25%). En el cas del segon titular encara baixa més aquesta proporció. Només 1 per cada 8 persones (13%) respon correctament. Pel que fa a la pregunta 07, en la qual es visionava un anunci publicitari que utilitzava el recurs de l'humor invertint alguns aspectes dels estereotips, la resposta més estesa era la segona “M'agrada perquè els personatges que apareixen són graciosos” (42%). La resta dels tancaments tenen una distribució molt similar. Destaca el 23% de no resposta (inclou “no he pogut veure'l” i els perduts pel sistema”).

A continuació, s'exposen els principals resultats de la prova realitzada de forma agregada seguint l'or-

dre de les figures 4, 5 i 6. Com es pot comprovar, hi ha un important nombre de preguntes relacionades amb els tres tipus de competències que formen la dimensió “Informació i alfabetització de dades” tant en el pla de coneixement com en el pla d'habilitats (figures 4 i 6).

En el pla del “saber” de la dimensió “Informació i alfabetització de dades”, a l'hora d'identificar les funcions de les principals plataformes i aplicacions (P18, figura 4), es troba, en primer lloc, importants percentatges de persones que no responen quan se'ls pregunta sobre el tipus d'aplicació (navegadors, cercadors o xarxes socials) (taula 9, en Annex). La no resposta alta en alguns casos pot ser un indicador indirecte que es tracta d'aplicacions menys usades i, per tant, més desconegudes, i es troba en l'extrem de les menys conegudes Bing, Edge i Yahoo! i entre les més conegudes Facebook, Google, Instagram i Chrome. Conseqüentment, les que són menys conegudes tendeixen a presentar percentatges més baixos de respostes correctes i, al contrari, les més conegudes compten amb percentatges més alts. D'altra banda, si s'observa tant el rang de no resposta, que oscil·la entre el 16% i el 62%, com el rang de respostes correctes (entre un 25% i un 75%) es pot deduir que, fins i tot, quan es parla d'aplicacions molt populars el nombre de respostes correctes no arriba a nivells molt alts. Això pot ser degut tant per un baix coneixement de les aplicacions en el nivell poblacional, com també al caràcter en alguns casos difusos de la tipologia d'aplicacions (per exemple, Google és tant l'identificatiu d'un cercador, com d'una miriada d'aplicacions que formen part del seu entorn).

Aquestes observacions, que atenen el coneixement de la utilitat de les plataformes i aplicacions, també s'apliquen de manera similar a tecnologies concretes com el codi QR, els enllaços web, el domini i la memòria USB (P19, figura 4). D'una banda, és important, la suma de respostes “no sap” i “no contesta”, que arriben a superar el 40% de les persones participants, mentre que les respostes correctes només superen el 50% en el cas de la memòria USB, fet que en tot cas és indicatiu d'un nivell de competències baix en el conjunt poblacional (taula 10, en Annex).

A l'hora d'avaluar les fonts d'una informació sobre salut (P03, figura 4), s'observa un alt nivell de confiança en les fonts oficials de les autoritats sanitàries (en la pregunta es mostrava una imatge

de la pàgina web del Ministeri de Sanitat), com a opció 3, molt per damunt de la premsa digital o els comentaris en xarxes socials. S'ha de considerar en la interpretació que, de les tres fonts proposades, l'única amb un suport institucional al marge de l'esfera digital és la de les autoritats sanitàries. És a dir, aquest tipus de resposta pot reflectir tant confiança en les institucions com desconfiança en els mitjans digitals (taula 11, en Annex).

A continuació, s'aprofundeix en una sèrie de respostes del pla de coneixement de la dimensió “informació i alfabetització de dades”, situades en l'avaluació de dades, la informació i el contingut digital” però estretament relacionades amb la “protecció de dades personals i identitat digital” de la dimensió “Seguretat” (figura 4).

Com en casos anteriors, quan es pregunta sobre determinades característiques de la informació publicada en internet (P13, figura 4), són molt freqüents les posicions que reflecteixen desconeixement (“no sap” i “no contesta” sumen des d'un 25% de les respostes fins a un 34%, és a dir, entre 1 de cada 4 i 1 de cada 3 persones no responen a la pregunta). Entre els qui responen, la proporció dels qui ofereixen una resposta ajustada a la realitat mai arriba a 2 de cada 3 persones. És a dir, entre 1 de cada 3 persones i 1 de cada 2 no coneix la resposta correcta a aquesta classe de preguntes per a avaluar la qualitat, la validesa i la fiabilitat de la informació disponible en Internet (taula 12, en Annex).

Un resultat semblant s'observa a l'hora de detectar pràctiques malicioses a partir de la interpretació d'un missatge rebut per correu electrònic o missatgeria telefònica, on només 1 de cada 2 és capaç de classificar adequadament els exemples de missatge oferits en aquesta pregunta (P14 figura 4) (vegeu-ne dades en taula 13 en Annex). Això implica uns nivells de vulnerabilitat en l'àmbit de la ciberseguretat molt alts o el que és el mateix alta probabilitat de poder patir robatoris i altres pràctiques delictives en l'esfera digital.

Igualment s'observen nivells alts de desconeixement sobre les entitats encarregades de la protecció de dades i de la ciberseguretat, on a més de percentatges alts de no resposta i desconeixement, es troben baixos percentatges d'encert en les respostes, indicant que 1 de cada 3 persones no sap identificar aquestes

entitats correctament en el cas de l'Agència espanyola de protecció de dades, i quasi 1 de cada 2 en el cas de l'Oficina de la seguretat de l'Internauta (P15a figura 4) (vegeu-ne dades en taula 14 en Annex).

Un altre dels àmbits en els quals s'observa un important nivell de desconeixement és en el referit a una sèrie d'indicadors bàsics de la fiabilitat, qualitat, credibilitat, confiabilitat i drets bàsics de protecció d'informació de les persones que naveguen en Internet. En alguns dels apartats consultats només 1 de cada 6 coneix els drets quant a polítiques de privacitat, mentre que 1 de cada 3 desconeix el protocol de seguretat https (P15b figura 4) (vegeu-ne dades en taula 15 en Annex).

Les respostes sobre l'entitat a la qual recórrer en cas d'un ús no consentit de dades personals, d'una banda, i de suplantació d'identitat, per una altra (P17 figura 4) (vegeu-ne dades en taula 16 en Annex), indica un major pes, si s'observa l'acumulat de les respostes donades en primera i segona opció, d'institucions com l'Agència Espanyola de Protecció de Dades i les forces i cossos de seguretat de l'Estat que d'organismes especialitzats en els problemes de seguretat que poden existir en navegar per Internet com l'Oficina de Seguretat de l'Internauta. Les funcions d'aquesta Oficina tenen un marcat caràcter informatiu, per la qual cosa, entre les tres citades, seria la menys apropiada; però les respostes a aquesta pregunta unides a les de la pregunta 15a (taula 14) poden estar indicant un error en l'estratègia de comunicació per a donar a conèixer l'Oficina. Per part seua, la Agència Espanyola de Protecció de Dades seria més coneguda en la seua funció de vetllar per la protecció de dades personals (una cosa que també facilita el mateix nom de la institució), però, tot i això, només seria el recurs a utilitzar en primera opció per un 40% de les persones entrevistades. En canvi, davant d'un delictes de suplantació haurien d'actuar les forces i cossos de seguretat de l'Estat. Possiblement aquesta dada és el més preocupant, perquè en primera opció només és respost pel 26% de la població, amb un 8% de persones que afirmen no saber a on acudir.

Atès el caràcter presencial de la prova, que oferia la possibilitat de resoldre dubtes en el moment, s'hi van introduir dues preguntes amb formulació negativa, com ara la P16 i la P23 (figura 4) per a la seua validació. En la primera pregunta es pretenia

conèixer les dades que consideraven que havien de protegir i, com a conseqüència, no publicar en internet. En aquest cas, la població pot assenyalar diverses opcions i, entre les més respostes, van assenyalar el número de compte i la signatura manuscrita (vegeu-ne dades en taula 17 en Annex). Es pot considerar que, ací, les respostes apunten a la protecció de dades personals sensibles, i s'hi albiren més dubtes quan es tracta d'"aficions i gustos" i "el dia i el mes de naixement". Una pregunta similar era la P23 (figura 4) (vegeu-ne dades de la taula 21 en Annex). Amb aquesta es pretenia detectar si coneixien que calia un document oficial digital identificatiu per a fer alguns tràmits. Bé per estar en l'última posició o per necessitar matisació, aquesta pregunta té també un alt grau de no resposta.

Es van aprofundir en diversos nivells de la dimensió "Comunicació i col·laboració", de les diferents competències de coneixement que la componen (figura 5).

En el cas dels SMS, 1 de cada 3 persones respon que són enviats des d'un mòbil, i la no resposta és de quasi 1 de cada 5 persones (P02 figura 5) (vegeu-ne dades en taula 18 en Annex). L'encert baixa a 6 de cada 10 quan es parla que per a enviar un correu electrònic cal indicar el seu destinatari i assumpte abans d'enviar-lo, com una de les funcions incorporades en el llistat B de la pregunta. Finalment, un poc més de la meitat descriu el xat com un espai de comunicació instantània. En definitiva, aquests indicadors poden apuntar que en una part important de la població té o un baix ús d'aquestes formes de comunicació, o bé un ús habitual d'aquests sense arribar a comprendre'n les característiques bàsiques.

Les respostes a la pregunta 20 (figura 5), com en altres casos, indiquen que hi ha aplicacions més populars (WhatsApp) que d'altres (Twitter) fet que es reflecteix en l'acumulat de la no resposta (la suma de "no sap" i els perduts pel sistema arriba al 37% en una de les preguntes referides a WhatsApp i no baixa del 64% en les referides a Twitter) (taula 20 en Annex). Entre aquells que responen, a més, hi ha importants percentatges d'error en les respostes. És a dir, en aquest indicador també s'observa la combinació de baix coneixement de les APP en concret (població no usuària d'aquestes) que conviu amb una part de la població usuària que desconeix les característiques de les aplicacions que utilitza.

Les preguntes sobre destresa es van concentrar en la primera dimensió del Marc Valencià, és a dir, "Informació i Alfabetització de dades" (figura 6).

L'activitat pràctica 2 se centrava en competències del nivell intermedi per a "Navegar, cercar i filtrar dades, informació i contingut digital" (figura 6). En aquesta activitat, més de la meitat de les 192 proves no respon la primera pregunta, en la qual havien d'assenyalar les carreteres més directes entre dos punts de la geografia espanyola amb cotxe (56%) (vegeu-ne dades en la taula 22, en Annex). Hi ha un major nombre d'aquestes que inclouen la duració del viatge en minuts, per la qual cosa hi havia una voluntat per demostrar la destresa en l'ús d'aplicacions de mapes. De fet, encara que tractaven de fer l'exercici amb ordinador (33%), un percentatge alt var preferir fer-lo amb el mòbil (26%), perquè era el dispositiu que utilitzaven habitualment per a aquesta mena de cerques.

L'activitat pràctica 4 (figura 6) tractava d'esbrinar la destresa en cerques simples utilitzant paraules clau, específicament en pàgines de l'administració pública. Per a això havien de trobar informació puntual sobre un tema en concret. Així, 2 de 3 persones van fer el primer i el segon pas contestant adequadament la pregunta (taula 24 en Annex). L'ús de paraules clau va ser molt variat, però en la major part van utilitzar la combinació "targeta del major". No obstant això, només van respondre 1 de cada 2 persones. L'últim pas no va ser completat amb èxit per pràcticament cap persona participant. Per tant, si bé s'aprecien destreses bàsiques en la competència "Navegar, cercar i filtrar dades" en 2 de cada 3 persones, les evidències apunten que hi ha dificultats per a poder fer aquest tipus de tasques en la major part dels casos.

L'activitat pràctica 1 (figura 6) tractava d'esbrinar la destresa en cerques simples utilitzant paraules clau, però des de l'acte mateix d'identificació i obertura del navegador. Les dades no van millorar de manera significativa respecte als percentatges de l'activitat 4. Obrir el navegador i cercar amb les paraules indicades concentrava les majors respostes correctes, encara que la proporció continuava sent 2 persones per cada 3 (taula 25, en Annex).

Finalment, l'activitat 3 (figura 6) s'orienta, en major mesura, a tasques relacionades amb el maneig de

dades, informació i contingut digital. En concret se centra en la gestió i l'administració de carpetes i arxius. Aquesta activitat va ser especialment pesada per a la major part de la població. Més de la meitat no executa el primer pas: “crear una carpeta” (56%). Els dos últims passos no són fets pel 87% (“comprimir l'arxiu”) i el 78% d'aquests (“cercar i posar la data de creació”).

CONCLUSIONS

Identificar i potenciar les competències digitals i mediàtiques de les persones majors té a veure amb l'interès d'inclusió social d'aquest grup d'edat com a ciutadania activa, amb eines i competències per a participar en els processos participatius i de presa de decisions, que en molts casos es gesten en l'entorn digital i s'alimenten de les relacions amb els mitjans de comunicació. D'altra banda, en gran manera, la cerca d'autonomia i millora de la qualitat de vida està vinculada a la relació amb l'entorn digital i mediàtic en la vida quotidiana.

En aquest sentit, s'identifiquen tres punts transversals en relació amb les seues competències mediàtiques, que resulten claus i poden condicionar la seua percepció de l'entorn, la construcció de les seues opinions i, en definitiva, els seus posicionaments ideològics i presa de decisions a nivell de participació cívica i política.

El primer aspecte té a veure amb la comprensió de què és exactament internet i per a què serveix (pregunta P01), el baix percentatge d'encert en aquesta pregunta denota una confusió respecte a què és internet i les seues funcions. Encara que en termes generals **sembla que hi ha un imaginari sobre què és internet, es percep com una cosa abstracta amb buits en la comprensió del seu funcionament.**

El segon punt identificat té a veure amb la **dificultat per a destriar entre informació verídica i informació distorsionada** (pregunta P04). Aquesta pregunta no cercava identificar si una notícia era vertadera o falsa, sinó indagar en la seua capacitat per a identificar elements distorsionadors, en concret imatges manipulades, que poden tergiversar el sentit o la

magnitud de la informació. Aquests primers resultats indiquen que es tracta d'un públic especialment vulnerable a possibles notícies falses.

Finalment, **s'identifiquen també importants confusions en relació amb temes vinculats a la privacitat, especialment respecte al que concerneix la sensació de control sobre la informació que es comparteix en les xarxes socials** (pregunta P10). S'observa, doncs, falta de consciència sobre les dades que es comparteixen, no sols amb les persones que accedeixen a aquesta informació, sinó amb les mateixes plataformes; fet que els col·loca, una vegada més, en una situació de vulnerabilitat davant de possibles estafes i enganys.

Quant a les competències digitals, en la línia de les preguntes orientades a les competències mediàtiques, es torna a detectar un coneixement limitat a molt poques aplicacions i tecnologies, possiblement orientat a les que solen utilitzar (pregunta P18, pregunta P19 i pregunta P20). El pla de la destresa de la dimensió d'“Informació i Alfabetització de dades” no millora substancialment. Encara que dos terços demostren destresa en les activitats de cerca, aquestes són bàsiques. L'àmbit de la comunicació tampoc proporciona millors resultats (pregunta P2). Aquests apunten que una gran part de la població avaluada pot estar utilitzant algunes aplicacions per a comunicar-se amb altres persones, però sense arribar a comprendre'n les característiques.

D'igual forma, en el millor dels casos, dos terços de la mostra responen correctament alguna pregunta relacionada amb l'avaluació de la qualitat, la validesa i la fiabilitat de la informació disponible en internet. La resposta correcta cau més en aquelles relacionades amb la seguretat (pregunta P13, pregunta P14, pregunta P15a, pregunta P15b, pregunta P17). Atès que les competències d'avaluació de la informació i de la protecció de si mateixos en internet poden estar estretament relacionades, aquests resultats reforcen l'argument anterior, pel qual s'afirmava que hi havia un alt nombre de persones en el grup avaluat que estarien en situació de vulnerabilitat davant dels enganys en internet. Per tant, i encara que la població també identifica com a font més fiable la pàgina oficial (pregunta P3) i sembla mantenir una posició proteccionista sobre les seues dades pròpies (pregunta P16), els resultats de les preguntes relacio-

nades amb l'avaluació de la informació i la seguretat indiquen que aquestes altres habilitats no serien suficients per a contrarestar-hi el risc.

Aquests són els resultats que proporcionen els participants de l'estudi pilot, als qui la Càtedra els està especialment agraïda. Gràcies a la seua implicació ha pogut extraure'n prou informació per a corregir i proposar un instrument que puga oferir una fotografia més completa sobre el nivell de coneixement i de destreses de l'adult-major. Ara bé, per a això, caldria ampliar la mostra. Pel que fa a això, també es recorda que la major part de la població destinatària del pretest eren persones que assistien a tallers d'ús d'ordinador o de mòbil, o que tenien perfils universitaris. Com a conseqüència, és possible que, si s'aconsegueix obtenir una mostra representativa, els resultats mostren una realitat amb més bretxes digitals de les observades a través de les enquestes.

ANNEX DEL CAPÍTOL. EL PROTOTIP

Les aplicacions

El resultat previst d'aquesta acció era la proposta per al desenvolupament posterior d'una eina d'avaluació de competències, atesa una selecció de dimensions associades als usos de les tecnologies de la informació i de la comunicació.

Aquest resultat incloïa la possibilitat de la preparació d'aquesta eina d'avaluació a major gran escala, per a conèixer el nivell competencial d'un grup determinat en un moment concret. La validació també proporciona informació sobre les accions que cal considerar i la dificultat o facilitat en la realització d'aquestes, des d'una aproximació qualitativa; fet que permetia la proposta de futures polítiques en aquesta matèria.

Referent a això, per a poder arribar a més persones, i tenint en compte que aquesta avaluació es dirigia a la població preferentment usuària, es va encarregar

el disseny d'una aplicació web accessible i fàcil de fer, basada en les preguntes seleccionades, per a mòbil i ordinador, que van formar el prototip interactiu de la prova. El prototip es va fer en un dels dos idiomes per a provar el disseny, però es faria en els dos (valencià i castellà). Aquest es va fer amb Figma. La part tècnica va ser contractada a una empresa especialista en aplicacions digitals.

Es va sol·licitar el prototip atès la classe de preguntes, no al nombre total d'aquestes. Finalment van ser dissenyats 14 exercicis més les activitats pràctiques i les preguntes de perfil.

El disseny

D'acord amb les observacions fetes en el pretest van ser requerits els aspectes següents::

- 1.- La prova havia de dissenyar-se per a web i per a mòbil. Havia de ser senzilla i accessible.
- 2.- Havia d'estar preparada per a fer el desenvolupament tant per a valencià com per a castellà.
- 3.- No tornar arrere, per a això havia d'haver-hi una resposta amb un “no sé fer-ho” i una altra amb “preferisc no contestar” ajustades al sentit de la pregunta.
- 4.- Per a evitar confusions i tancaments de la prova, en la mesura que siga possible s'ha d'evitar eixir d'aquesta.
- 5.- Ha de tenir previst un botó d'ajuda per pregunta.
- 6.- D'igual forma, per a evitar l'abandó, considerem que podria ser molt beneficiós proposar un sistema de gratificacions que utilitze la ludificació (el joc) o frases motivadores.
- 7.- Quant a l'estructura, havia de tenir tres parts diferenciades: pàgina amb informació legal, recollida de dades generals i preguntes o exercicis que calia respondre. Es requeria espai per a logotips.

El prototip està en la fase de validació con la població destinatària.

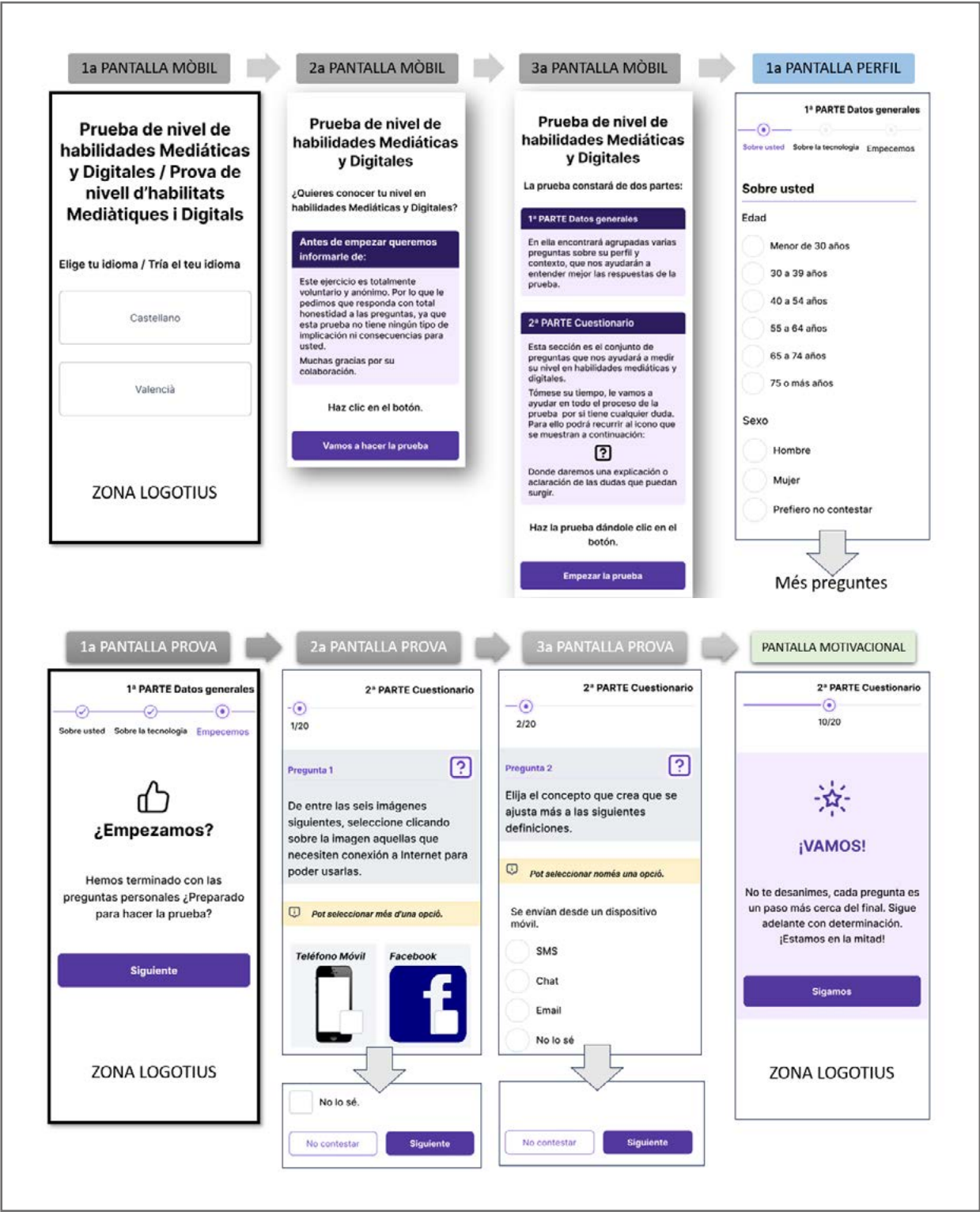

Figura 7. Exemples de prototip en mòbil
Nota: El prototip també es va adaptar a escriptori.

Referències i enllaços:

- Recomanació del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent. Diari Oficial de la Unió Europea (DOUE) núm. 394, de 30 de desembre de 2006, publicat en el Butlletí Oficial de l'Estat (Referència DOUE-L-2006-82748). <https://www.boe.es/doue/2006/394/100010-00018.pdf>
- Carretero, St., Vuorikari, R. & Punie Y. (2017). DigComp 2.1 Marco de Competencias Digitales para la Ciudadanía Con ocho niveles de competencia y ejemplos de uso. European Commission's Joint Research Centre. <https://digitalidades.org/wp-content/uploads/2020/11/DigCompEs.pdf>
- Ferrés, J. (2007). La competencia en comunicación audiovisual: dimensiones e indicadores. *Comunicar*, 29, 100-107. <https://doi.org/10.3916/C29-2007-14>
- Ferrés, J., y Piscitelli, A. (2012). La competencia mediática: propuesta articulada de dimensiones e indicadores. *Comunicar*, 38, 75-82. <https://doi.org/10.3916/C38-2012-02-08>
- Generalitat Valenciana (GVA) (2021). *Marc Valencià de Competències Digitals Digcomp_CV*. Direcció General per a la lluita contra la Bretxa Digital, Conselleria d'Innovació, Universitats, Ciència i Societat Digital. <https://cutt.ly/V1nxCQz>
- Institut Nacional d'Estadística, INE (2022). *Informe usos de internet y personas mayores*.
- Jenkins, H., Ito, M. & boyd, D. (2015) *Participatory Culture in a Networked Era: A Conversation on Youth, Learning, Commerce, and Politics*. Polity Press: Cambridge.
- Ferrés i Prats, Joan; Figueras Maz, Mònica; Ambròs i Pallarès, Alba. (2022). EduMediaTest, una eina al servei de la competència mediàtica.». *Quaderns del CAC*, 25 (48), 79-84, <https://doi.org/10.34810/qcac48id406108>.
- Junta de Castilla y León (2023). *Certifica tus competencias digitales con tuCertiCyL*. <https://tucerticyl.es/>
- Junta de Andalucía (2023). *Vuela. Plataforma de diagnóstico*. <https://evaluate.andaluciavuela.es/>
- Ferrés i Prats, Joan; Hafner Táboas, Amalia; Arciniega Cáceres, Mittzy; Mateus Borea, Julio y Andrada Sola, Pablo (2021). *Materiales formativos. EduMediaTest*. <https://edumediatest.eu/es>
- Livingstone, S. (2004). Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies, *The Communication Review*, 7 (1), 3-14, DOI: 10.1080/10714420490280152
- Martens, H. (2010). Evaluating Media Literacy Education: Concepts, Theories and Future Directions. *Journal of Media Literacy Education*, 2, pp. 1 - 22
- Mason, Lance & Krutka, Daniel. (2018). Media Literacy, Democracy, and the Challenge of Fake News. *Journal of Media Literacy Education*, 10(2), 1-10. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2018-10-2-1>
- Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) (1982). Declaració promulgada per representants de dinou nacions en el Simposi Internacional de la UNESCO sobre l'Ensenyament dels Mitjans, celebrat a la República Federal d'Alemanya.
- Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) (2017). Educació per als Objectius de Desenvolupament Sostenible: objectius d'aprenentatge. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf00000252423>
- Potter, W. J. (2010). The state of media literacy. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 54, pp. 675 - 696. <https://doi.org/10.1080/08838151.2011.521462>
- Vuorikari, R., Kluzer, S. & Punie, Y., (2022). DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens. Luxembourg, Publications Office of the European Union, doi:10.2760/115376

Altres fonts que cal destacar:

- Gutiérrez Martín, A. (2023). Educomunicación para la ciudadanía crítica en la sociedad digital, en *IV Webinar de la Cátedra de Brecha Digital Generacional, En torno a la alfabetización mediática en comunicación digital*, 10 de noviembre de 2023.<https://brechadigitalgeneracional.com/actividades/>
- Rodríguez-Martínez, R. & Martín, A. (2023). Resultados del análisis de la verificación contra la desinformación entre la población senior, en *IV Webinar de la Cátedra de Brecha Digital Generacional, En torno a la alfabetización mediática en comunicación digital*, 10 de noviembre de 2023. <https://brechadigitalgeneracional.com/actividades/>
- Sádaba, Ch. (2023). El público senior y la desinformación: retos y oportunidades, en *IV Webinar de la Cátedra de Brecha Digital Generacional, En torno a la alfabetización mediática en comunicación digital*, 10 de noviembre de 2023. <https://brechadigitalgeneracional.com/actividades/>

Trobar solucions:
sessions de transferència

Martínez-Sala, Alba-María
Papí-Gálvez, Natalia

Les universitats en qualitat de centres generadors de coneixement, estan obligades al desenvolupament d'activitats per a la seua transferència (Armendáriz-Núñez et al., 2022; Ghorbani et al., 2021). En aquest sentit, és indefectible identificar i implementar els mecanismes més adequats per a la difusió del coneixement generat, particularment del que es desenvolupa i incideix en àmbits socials (Gilsing et al., 2011).

En aquesta mateixa línia Castro et al. (2008) destaquen entre les tres funcions fonamentals de les universitats, la transferència de coneixement (TC), entesa com una activitat i servei que aquestes institucions desenvolupen per a la propiciació de solucions, de serveis que promouen el desenvolupament local, regional, etc., en benefici de les comunitats socials. Aquesta dimensió social de la TC cobra una rellevància especial en el context la Càtedra de Bretxa Digital Generacional de la Universitat d'Alacant (UA), d'ara endavant Càtedra, fruit de l'acord de col·laboració entre aquesta i la Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme, per la seua pròpia essència i finalitat i en funció de la vocació social que defineix les dues entitats (Minvament-Molina et al., 2022; Rei Varela, 2023).

Independentment del caràcter públic o privat, social o personal de la TC, es considera necessari conscienciar la comunitat acadèmica i els diversos sectors: econòmics, governamentals, etc., sobre els mecanismes de TC disponibles i utilitzats en benefici de la societat, com també sobre els resultats obtinguts. Es pretén amb això multiplicar exponencialment l'abast de la transferència i, també, promoure-la, en incentivar la reproducció d'aquests mateixos mecanismes.

En l'àmbit concret que ens ocupa, el de les Ciències Socials, s'observa una certa indiferència respecte als processos investigadors i les seues corresponents aportacions a la societat, com també una certa creença que aquestes disciplines, poc o gens poden

oferir a altres àrees (Olmos-Peñuela et al., 2014; Serrano i Claver, 2012). No obstant això, i malgrat l'escassa atenció i recursos que, en termes generals, les universitats els presten, "les comunitats científiques no sols han de transferir coneixement a les empreses, també a les societats o almenys a alguns sectors socials" (Echeverría Ezponda, 2008, p. 547). Així mateix, s'ha constatat que la TC, en aquest àmbit, no sols serveix la societat en el seu conjunt, o determinats col·lectius, sinó també, i en gran manera la indústria (Zalewska-Kurek et al., 2018).

La solució de les qüestions socials, econòmiques, polítiques que entorpeixen el desenvolupament i l'avanç igualitari de la societat ha de ser una prioritat per a les institucions d'educació superior que han d'afrontar a través de la TC (Armendáriz-Núñez et al., 2022). Sota aquesta premissa, la Càtedra desenvolupa la seua activitat en l'àmbit de l'alfabetització digital dels adults majors, peça essencial amb vista a garantir un envelliment actiu i saludable (Martínez-Sala et al., 2022).

La filosofia i premisses que regeixen les activitats de la Càtedra, parteixen de la consideració de la transferència acadèmica com a via essencial per a connectar el coneixement que es genera en l'àmbit de l'acadèmia amb les necessitats i desafiaments de la societat. Això implica molt més que la mera transmissió d'informació (Armendáriz-Núñez et al., 2022), i requereix considerar la transferència com un mecanisme de transformació i evolució que ha d'orientar-se, entre altres, a col·lectius específics, particularment aquells que s'enfronten a situacions de més vulnerabilitat, com és el cas dels adults majors (Papí-Gálvez et al., 2021; Ramos-Soler, 2020).

Aquests grups es beneficien de manera significativa de la TC ja que no sols els proveeix d'eines per a superar obstacles, sinó que també contribueix a la millora de les seues condicions de vida (Papí-Gálvez et al., 2022), subratllant la importància de la transferència acadèmica en la promoció de l'equitat social (Armendáriz-Núñez et al., 2022).

De manera específica, en el col·lectiu dels adults majors, la bretxa digital generacional emergeix com un desafiament rellevant, que arriba a plantejar dubtes sobre si el seu caràcter i detonant

principal resideix, precisament, en la variable edat (Papí-Gálvez i La Parra-Casado, 2023; Ramos-Soler et al., 2019; Papí-Gálvez i Escandell-Poveda, 2019). La bretxa digital sorgeix com un fenomen resultant de les disparitats en l'accés i l'ús de la tecnologia digital entre els diferents grups d'edat, que es presenta com un possible obstacle per a alguns d'aquests, a causa, presumiblement, de la variable edat. Sens dubte, l'edat es mostra, a priori, com un factor potencial de diferenciació respecte de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en determinar el context en què les persones s'han format, han treballat etc., i en conseqüència la relació que tenen amb les TIC (Vega & Quintero-Romero, 2019). Des d'aquesta perspectiva, d'entre tots els segments d'edat, els adults majors semblen afrontar un desafiament encara més gran pel fet de ser immigrants digitals (Prensky, 2001), i pel fet de ser majors de, per exemple, 60 anys¹. La transferència acadèmica es converteix, referent a això, en un aliat essencial per a aquest col·lectiu en proporcionar-los les eines, les habilitats i els coneixements necessaris per a superar la barrera digital i participar plenament en la societat digitalitzada que afavoreix la seua plena integració al mateix temps que un envelliment actiu i saludable (Casado Muñoz i Lezcano Barber, 2018; Organització Mundial de la salut, 2015).

En aquest apartat es presenta una de les activitats de TC feta l'any 2023 per la Càtedra dins de la seua estratègia dissenyada per a afrontar la bretxa digital generacional (Papí-Gálvez et al., 2021, p. 9).

La Càtedra té la finalitat de proposar i fer activitats que contribuïsquen a aprofundir en les causes i els efectes de les bretxes des de l'enfocament generacional, amb el propòsit de trobar solucions que revertisquen en una major qualitat de vida de la població. Aquesta representa un compromís de transferència de coneixement i divulgació a mitjà i llarg termini per a reduir

les distàncies provocades per les diferències en l'accés, l'adquisició de competències digitals o el bon ús de les tecnologies entre les diferents generacions de la Comunitat Valenciana.

1. L'edat inicial del segment poblacional d'adults majors pot variar segons l'aproximació que es faça (ex. per països, normativa, etc.). En alguns textos, l'edat d'inici se situa en els 60 anys, mentre que en d'altres pot ser més alta, 65 anys. L'elecció d'aquest punt de partida en adults majors es basa en una combinació de factors i és en gran manera una construcció social i cultural.

Secció informe		Investigació i transferència
Propòsit		Propiciar trobades i esdeveniments que faciliten la generació de coneixement, la posada en comú i la cerca de solucions.
Tipus d'acció/ons		Trobades: entitats amb accions orientades a adults-majors Estudi: recollida i anàlisi de la informació
Procediment/s		Trobades: s'aplica el coneixement sobre organització d'esdeveniments Estudi: tractament pròxim a una dinàmica en grup aplicada a taules de treball
Planificació/disseny	Entitats	Es revisen les entitats del tercer sector incloses en la guia (http://hdl.handle.net/10045/122916) i es contacten amb aquelles interessades, amb marge de maniobra i experiència en programes específics.
	Tipus d'esdeveniment	Reunions a Alacant, Castelló i València.
	Realització	12, 13 i 14 de JULIOL de 2023.
Autoritzacions prèvies		UA Informe positiu del Comitè d'Ètica de la Universitat per a la investigació.
Crèdits	Autors/es d'aquest apartat	Martínez-Sala, Alba-María (coordinació contacte amb assistents i espais) i Papí-Gálvez, Natalia (direcció, moderació en les taules i anàlisis dels resultats).
	Agraïments	A totes les persones i entitats que hi van participar. A García-Espinosa, Silvia (informació qualitativa i transcripcions) i Ibáñez-Hernández Ana-Isabel (informació qualitativa i suport mediàtic).
	+Recursos	Gestió administrativa (Francisco Ramón Juan Jover). Servei de Llengües Universitat d'Alacant. Servei Audiovisual.
	Finançament	Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme, amb Conveni Càtedra de Bretxa Digital Generacional UA-GVA (2023).
Resultat/Impacte		Resultats Generació de major impacte Recomanacions i vídeos per a la campanya Resultats de la Càtedra transferits als grups d'interès /Major cobertura digital orientada a la societat a través del reforç en comunicació (vídeos de l'activitat, gràfiques i nota de premsa; publicats en xarxes socials i pàgina web).

TAULA 2. Fitxa tècnica de l'acció MBT

L'ACTIVITAT

La proposta consistia en una sèrie de sessions de TC. Aquestes es van fer amb els principals agents socials de l'àmbit dels adults majors a la Comunitat Valenciana, implicats en la gestió i l'erradicació de la bretxa digital, amb la finalitat de potenciar i fomentar la transferència dels coneixements i continguts originats en el marc de la Càtedra. En els seus tres anys de vida, l'equip de la Càtedra ha desenvolupat diferents activitats i elaborat diversos materials que arpleguen informació sobre la bretxa digital generacional actualitzada i d'un alt interès per a aquests agents socials. Les sessions que es descriuen es van plantejar per i per a traslladar aquests agents tot el coneixement generat amb la finalitat de secundar i reforçar la seua feina.

Així mateix, **per a garantir una transferència eficaç, aquesta ha de ser plantejada com un procés de comunicació que servisca per a consolidar les relacions establides amb els agents socials** (Kotler et al., 2011), i en conseqüència, s'ha de propiciar la bitransferència en el sentit de donar veu i protagonisme a l'interlocutor en aquest procés de comunicació i intercanvi de continguts (Pérez González i Massoni, 2009). Aquesta és la base de l'èxit del model web 2.0, i posteriors, i ha sigut el detonant de canvis rellevants en tots els processos comunicatius (Nafria, 2008).

Per a això, **aquestes sessions es conceben com a espais comunitaris on els agents socials poden informar sobre la seua posició actual i de les seues actuacions respecte de la bretxa digital**. Es persegueix amb això que es convertisquen en autèntics consumidors proactius (Toffler, 1980) per a, des d'ací, passar a ser portaveus dels resultats de les acti-

vitats de la Càtedra, i maximitzar l'abast de la transferència en actuar com a consumidors proactius (Martínez-Sala et al., 2019). Per tant, aquestes sessions, finalment concebudes com a taules de treball, van ser dissenyades sota una premissa essencial en la societat digitalitzada, que no ha sigut, no obstant això, prevista en l'àmbit de la TC: la bidireccionalitat. Per aquest motiu se les ha batejat amb el nom de "Taules de bitransferència" (MBT).

Aquesta redefinició de les taules de treball que respon a una realitat marcada pel canvi del tradicional paper del receptor en emissor en els processos de comunicació, amplia els mecanismes per a la TC identificats per Bartol i Srivastava (2002) en la seua taxonomia de sistemes de gestió del coneixement en dotar d'un caràcter bidireccional tots els que són relatius a compartir informació. Sota aquest nou enfocament, no sols comparteix la institució, també aquells amb els qui aquesta comparteix.

Justificada i descrita l'activitat, es tracten a continuació els objectius, la metodologia i les conclusions principals d'aquesta. S'espera que el detall i la descripció de les MBT contribuïsquen al fet que aquesta nova edició de la memòria d'activitat de la Càtedra continue reforçant la transferència acadèmica integral. Des d'aquesta perspectiva, el desenvolupament i la difusió de les memòries d'activitats de la Càtedra han anat mostrant com aquest mecanisme impulsa l'avanç del coneixement al servei d'una societat més igualitària en oferir solucions als desafiaments contemporanis que, entre altres, milloren la vida dels col·lectius més desfavorits, els adults majors, en el context de la bretxa digital generacional i de la Càtedra.

Què es pretenia?

L'objectiu principal d'aquestes sessions és la transferència de les activitats i els estudis de la Càtedra a persones amb capacitat per a explotar-los, usar i aplicar els resultats obtinguts, així com difondre'ls, al seu torn, entre altres persones a les quals estan vinculats en relació amb l'erradicació de la bretxa digital generacional. Així mateix, es considera necessari que els agents socials implicats participen activament en aquestes sessions mitjançant l'exposició de la seua situació actual, problemes i solucions respecte de les activitats que fan, han fet o faran en relació amb l'alfabetització digital d'adults majors, i actuen com a portaveus d'aquests, els protagonistes principals. Es tracta de convertir aquestes sessions en espais comunitaris on totes les persones participants puguen rebre i proporcionar informació i contribuir a la cocreació de nous continguts que servisquen a l'objectiu comú d'entendre la bretxa digital generacional per a poder actuar sobre aquesta.

Com es va fer?

El disseny i la implementació de les MBT es planteja com una investigació descriptiva i exploratòria (Hernández Sampieri et al., 2014) sobre TC en l'àmbit de la bretxa digital generacional. La "distribució del coneixement es refereix als mecanismes que permeten compartir el coneixement, mitjançant la utilització de les tecnologies, estructures organitzatives, cultura i altres variables organitzatives que influiran en l'accés al coneixement" (Vázquez González i Estrada Rodríguez, 2014, p. 4).

Els mecanismes de TC són diversos i preveuen activitats com contractes d'investigació, patents, llicències de propietat intel·lectual, laboratoris de treball mixtos (universitat-empresa), mobilitat d'estudiants i professors, conferències, tallers, exposicions i flux de graduats (Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), 2002) però, a més d'aquestes fórmules de TC formals cal considerar altres de caràcter informal (Marr i Phan, 2020) com la que vam triar, i que es descriu a continuació.

Es va recórrer a una tècnica de caràcter qualitatiu: una taula de treball a manera de grup focal o dinàmica de grup (Flic, 2004). Per a Vieira i Zouain (2004, p. 15) "[...] la investigació qualitativa atribueix una importància fonamental a la descripció detallada dels fenòmens i els elements que l'envolten, els testimonis dels actors socials involucrats, els discursos, els significats i els contextos".

Concretament s'hi van fer tres taules. Una en cadascuna de les tres províncies de la Comunitat Valenciana segons la distribució següent:

- Una taula a València, el 12 de JULIOL de 2023 en la Universitat Politècnica de València (UPV), de 10 a 14:00hs
- Una taula a Alacant, el 13 de JULIOL de 2023 en la UA, de 10 a 14:00hs
- Una taula a Castelló, el 14 de JULIOL 2023 al Parc Tecnològic de la Universitat Jaume I (UJI), d'11 a 15:00hs.

En les tres sessions es va comptar amb una moderadora, encarregada també de la presentació dels

últims resultats de la investigació duta a terme per la Càtedra sobre Bretxa Digital (Papí-Gálvez i La Parra-Casado, 2023), i dues observadores que es van encarregar de la transcripció complementària a la gravació de veu que es va fer, previ consentiment de les persones participants..

Respecte de la periodicitat, atesa la gran diversitat i nombre d'agents socials, **es recomana que aquestes sessions tinguin caràcter anual o biennal, amb la finalitat de donar cabuda a tots i cadascun dels agents implicats en la bretxa digital** que vulguen participar.

La composició de les taules

La mostra es va concretar a partir dels criteris següents:

- 1. Organitzacions no governamentals (ONG) que representen els agents socials principals de l'àmbit dels adults majors a la Comunitat Valenciana, implicats en la gestió i l'erradicació de la bretxa digital.
- 2. ONG que operen a la Comunitat Valenciana en el sector dels adults majors, i que hagen actuat, o estiguen actuant o vulguen actuar en l'àmbit de l'alfabetització en TIC d'aquest col·lectiu (transferència).

Els criteris descrits es corresponien amb les entitats contactades per a la seua participació en la guia desenvolupada per la Càtedra “Entitats, projectes i accions contra la bretxa digital generacional en la Comunitat Valenciana, amb una atenció especial en les

iniciatives dirigides a persones majors” (Papí-Gálvez et al., 2022). Convocar a aquestes mateixes entitats per a les MBT propiciava la bidireccionalitat en el sentit d'actualitzar i fer un seguiment de la informació que van facilitar per a l'esmentada guia. També es va incloure a aquelles ONG que no hi van participar (falta de temps, no estaven fent ni tenien previst fer accions en l'àmbit de la bretxa digital generacional, etc.), però que hi van mostrar interès.

En funció dels criteris establits es van confeccionar les MBT de València, Alacant i Castelló, partint d'una sèrie de premisses addicionals.

- València: per ser la seu de la majoria de les federacions, unions, etc., i en general de qualsevol mena d'agrupació d'associacions d'adults majors, es va triar per a la sessió amb representants d'aquesta mena d'entitats l'abast de les quals abraça almenys dues de les tres províncies de la Comunitat Valenciana.
- Alacant: associacions de l'àmbit dels adults majors amb seu a Alacant.
- Castelló: associacions de l'àmbit dels adults majors amb seu a Castelló.

El detall de la mostra final es presenta en el següent punt. La metodologia descrita es resumeix en la taula següent:

Metodologia:	Descriptiva i exploratòria Qualitativa	
Tècnica:	Taula de treball	1 moderadora-exposició de resultats 2 observadores (que prenen nota) Enregistrament de veu i transcripció posterior
Mostra:	Entitats sense ànim de lucre	Que operen en: Adults majors a la Comunitat Valenciana. Que hagen actuat, o estiguen actuant o vulguen actuar en l'àmbit de l'alfabetització en TIC d'aquest col·lectiu.

TAULA 3. Fitxa resum metodologia MBT

INFORMACIÓ SOBRE ELS PARTICIPANTS

VALENCIA

Federació d'Associacions de Ciutadans Majors de la Comunitat Valenciana (CIM) President: Joaquín Martínez La Federació d'Associacions de CIUTADANS MAJORS de la Comunitat Valenciana, CIM, és una Federació sense ànim de lucre, que agrupa les associacions de jubilats a través de les seues organitzacions, llars, clubs o centres especialitzats de la Comunitat Valenciana. CIM és membre del Consell de Majors de la Comunitat Valenciana. CIM és entitat col·laboradora amb la Fundació Reina Sofia contra la violència. CIM és membre de la Plataforma Valenciana d'Entitats de Voluntariat Social. CIM està present en cadascuna de les comarques de la Comunitat Valenciana. Assistència: Josefina Cortijo, secretària de CIM // Present en la guia de 2022: no.
Plataforma del Voluntariat de la Comunitat Valenciana President: Miguel Salvador Aquesta plataforma engloba una xarxa de 145 entitats sense ànim de lucre unides pel nexa comú del voluntariat. Assistència: Miguel Salvador Salvador, president i Joaquín Lleó, responsable de Relacions Institucionals de Plataforma del Voluntariat de la Comunitat Valenciana // Present en la guia de 2022: sí.
Unió Democràtica de Pensionistes i Jubilats d'Espanya (UDP) President UDP d'Alacant: José Ballart Castells President UDP València: Diego Alcáraz Hernández UDP Integra i associacions i federacions de pensionistes i jubilats i altres associacions sectorials. Integra la Federació Provincial de Jubilats i Pensionistes d'Alacant, Federació Provincial d'Associació de Jubilats i Pensionistes d'UDP València i Federació Provincial d'Associacions de Jubilats i Pensionistes de Castelló. Asistencia: asistieron representantes de UDP de Alicante // Presente en la guía de 2022: sí.
FOMCOVA (Federación Organizaciones de Mayores de la Comunitat Valenciana) Presidente: Rafael Bauxali Almarche Integran 4 asociaciones: Asociación de pensionistas de la Administración Pública PAPCOVA, Asociación de jubilados y pensionistas de Aguas Potables de Valencia, Asociación de jubilados y Pensionistas del Ayuntamiento de Valencia y Asociación de jubilados y pensionistas de Bancaja. Assistència: Rafael Baixauli Almarche, president, i Vicente Alarcón Lozano, secretari de FOMCOVA // Present en la guia de 2022: sí
LARES Presidenta: Julia Rico Lares Comunitat Valenciana és l'Associació de Residències i Serveis d'Atenció als Majors del Sector Solidari des de 1995. Lares CV agrupa 48 entitats entre residències de tercera edat i centres de dia a València, Castelló i Alacant sense ànim de lucre. Assistència: Ana Fernández, integrant del Comitè de Voluntariat de Lares CV en nom de Fundació Valenciana Fortuny i Albers, centre associat a Lares CV i Lola Bosch, treballadora social // Present en la guia de 2022: no.

ALACANT

Associació Voluntaris d'Informàtica Majors de la Comunitat Valenciana (AVIM-CV)
Delegat Alacant: Miguel Angel Estradera
Delegat Elx: Miguel Atencia Pérez
L'Associació de Voluntaris d'Informàtica Majors de la Comunitat Valenciana (AVIM-CV), és una associació sense ànim de lucre, fundada al març del 2003 com a resultat del conveni subscrit entre la Fundació "La Caixa" i la Conselleria de Benestar Social de la Generalitat Valenciana, per a la iniciació en la informàtica de les persones majors i la seua participació activa en la societat a través de l'ús de les noves tecnologies. Treballen en CEAM d'Alacant, València i Castelló.
Assistència: Miguel Ángel Estradera, delegat a Alacant // Present en la guia de 2022: sí.

Fundació DASYC (Desenvolupament d'Accions Socials i Culturals)
Delegada a Alacant: Alba Pérez-Adsuar Berenguer
Institució de caràcter benèfic i sense ànim de lucre promoguda per un grup de professionals que desitgen contribuir activa i responsablement al desenvolupament integral de les persones, conscients de la seua repercussió en la millora de la societat. Actualment també treballem a: Alacant, Castelló i Palma.
Assistència: en vídeos // Present en la guia de 2022: sí.

Fundació Pilars per a l'Autonomia Personal
Delegada Comunitat Valenciana: Clarissa Ramos Feijoo
Coordinadora Alacant: Alicia Suria
Aquesta fundació fa costat a la dignitat al llarg de la vida mitjançant la innovació, el coneixement i la cooperació: atenció en domicili i entorn, investigació i avaluació, formació, acompanyament al canvi de model, etc.
Assistència Alicia Suria, treballadora social. Coordinadora a Alacant i Raquel Rives, psicòloga i tècnica de projectes d'intervenció comunitària en Fundació Pilars // Present en la guia de 2022: sí.

La Nueva Asociación del Voluntariado
Coordinadora de programa de majors al costat de l'Ajuntament d'Alacant i Acció Social: Noemi San Roque.
Coordinadora de programa de majors juntament amb l'Ajuntament d'Alacant i Acció Social: Ana Lata
ONG d'àmbit nacional, amb seu central a Alacant i delegats a València, Màlaga i Cantàbria. Està especialitzada en el Voluntariat de Comunicació, Acció i Consciència: Ajuda persones amb malalties cròniques, discapacitats i tercera edat, tallers de sensibilització amb música clàssica en el Centre de Tercera Edat Novaire, participació en diferents activitats en el Centre Social Comunitari per a la Tercera Edat.
Assistència: Noemi San Roque, coordinadora de programa de majors juntament amb l'Ajuntament i Acció Social // Present en la guia de 2022: sí.

SECOT- Sèniors Espanyols, València, Alacant i Castelló
President Alacant: Antonio Cortés
Associació sense Ànim de Lucre apolítica, independent i no confessional, declarada d'Utilitat Pública l'any 1995. Els seus voluntaris són els Sèniors, professionals, directius i empresaris que després d'haver finalitzat la seua activitat laboral o que es troben encara en actiu desitgen, amb esperit altruista, oferir la seua experiència i coneixements en gestió empresarial o acadèmica als qui ho necessiten.
Assistència: Antonio Cortés, president d'Alacant i José Pérez Domene, responsable de Formació SECOT Alacant // Present en la guia de 2022: sí.

Unió Democràtica de Pensionistes i Jubilats d'Espanya (UDP)
President Federació Provincial de Jubilats i Pensionistes d'Alacant: José Ballart Castells
Integra i associacions i federacions de pensionistes i jubilats i altres associacions sectorials: Federació Provincial de Jubilats i Pensionistes d'Alacant, Federació Provincial d'Associació de Jubilats i Pensionistes d'UDP València i Federació Provincial d'Associacions de Jubilats i Pensionistes de Castelló.
Assistència: José Ballart Castells, president i Pedro Ruiz, treballador social d'UDP Alacant // Present en la guia de 2022: sí.

CASTELLÓ

Associació Voluntaris d'Informàtica Majors de la Comunitat Valenciana (AVIM-CV) – Delegació Grau de Castelló
Delegada del Grau de Castelló: Pepa Bellés
L'Associació de Voluntaris d'Informàtica Majors de la Comunitat Valenciana (AVIM-CV), és una associació sense ànim de lucre, fundada al març de 2003 com a resultat del conveni subscrit entre la Fundació "La Caixa" i la Conselleria de Benestar Social de la Generalitat Valenciana, per a la iniciació en la informàtica de les persones majors i la participació activa d'aquestes en la societat a través de l'ús de les noves tecnologies. Treballen a CEAM d'Alacant, València i Castelló.
Assistència Pepa Bellés, delegada al Grau de Castelló d'AVIM-CV i Basilio Soto Aita, voluntari d'informàtica CEA Grau Castelló // Present en la guia de 2022: sí.

Associació Voluntaris d'Informàtica Majors de la Comunitat Valenciana (AVIM-CV) – Delegació Vila-real
Delegat Vila-real: Enrique Fortuño Ebre
L'Associació de Voluntaris d'Informàtica Majors de la Comunitat Valenciana (AVIM-CV), és una associació sense ànim de lucre, fundada al març del 2003 com a resultat del conveni subscrit entre la Fundació "La Caixa" i la Conselleria de Benestar Social de la Generalitat Valenciana, per a la iniciació en la informàtica de les persones majors i la participació activa d'aquestes en la societat a través de l'ús de les noves tecnologies. Treballen al CEA d'Alacant, València i Castelló.
Assistència: Luis Giménez, voluntari AVIM-CV a Vila-real // Present en la guia de 2022: sí.

SECOT- Sèniors espanyols, València, Alacant i Castelló
President Castelló: Juan Jose Montoro
Associació sense Ànim de Lucre apolítica, independent i no confessional, declarada d'Utilitat Pública l'any 1995. Els seus voluntaris són els Sèniors, professionals, directius i empresaris que després d'haver finalitzat la seua activitat laboral o que es troben encara en actiu desitgen, amb esperit altruista, oferir la seua experiència i coneixements en gestió empresarial o acadèmica als qui ho necessiten.
Assistència Álvaro Remolar, assessor SECOT - Delegat CASTELLÓ i Jesús Merino, assessor SECOT // Present en la guia de 2022: sí.

Creu Roja
Responsable Departament de Persones Majors i Teleassistència: Cristina Parra
-
Assistència: Teresa Navarro Mansergas, Responsable Autònoma. Inclusió Social // Present en la guia de 2022: sí.

RESULTATS

Després de l'exposició de les principals dades dels estudis de la Càtedra, es va projectar un ordre de temes que calia tractar en totes les taules de treball que incloïa: presentació d'entitats participants (principal propòsit, projectes de bretxa digital dirigits i solucions per a eliminar-la), valoració sobre dades mostrades per la Càtedra amb possible aportació d'informació nova i acords sobre línies i accions prioritàries que calia fer. Com a resposta al últim punt, en les taules van emergir tant temes recurrents, a la saturació dels quals es va arribar amb relativa facilitat, com informació puntual i complementària que puga afavorir la identificació d'aquestes accions i matisar-la. Es presenten de manera sintètica a continuació.

Accions orientades a l'individu: l'alfabetització digital

Els programes d'alfabetització digital són un tema recurrent esmentat en totes les taules de treball i identificat en els diferents estudis de la Càtedra. No obstant això, quasi per definició, aquestes accions s'estan aplicant a petita escala, en àrees molt concretes, atesos els recursos que hi ha; raó per la qual caldria fer una intervenció amb més cobertura i més sostinguda en el temps, coordinada i amb avaluació dels resultats. Per a això, a més que han d'involucrar-se en major mesura les administracions i potenciar aquests programes per part de les polítiques corresponents, pot ser útil conèixer els agents que formen el teixit associatiu per a cercar fórmules de col·laboració.

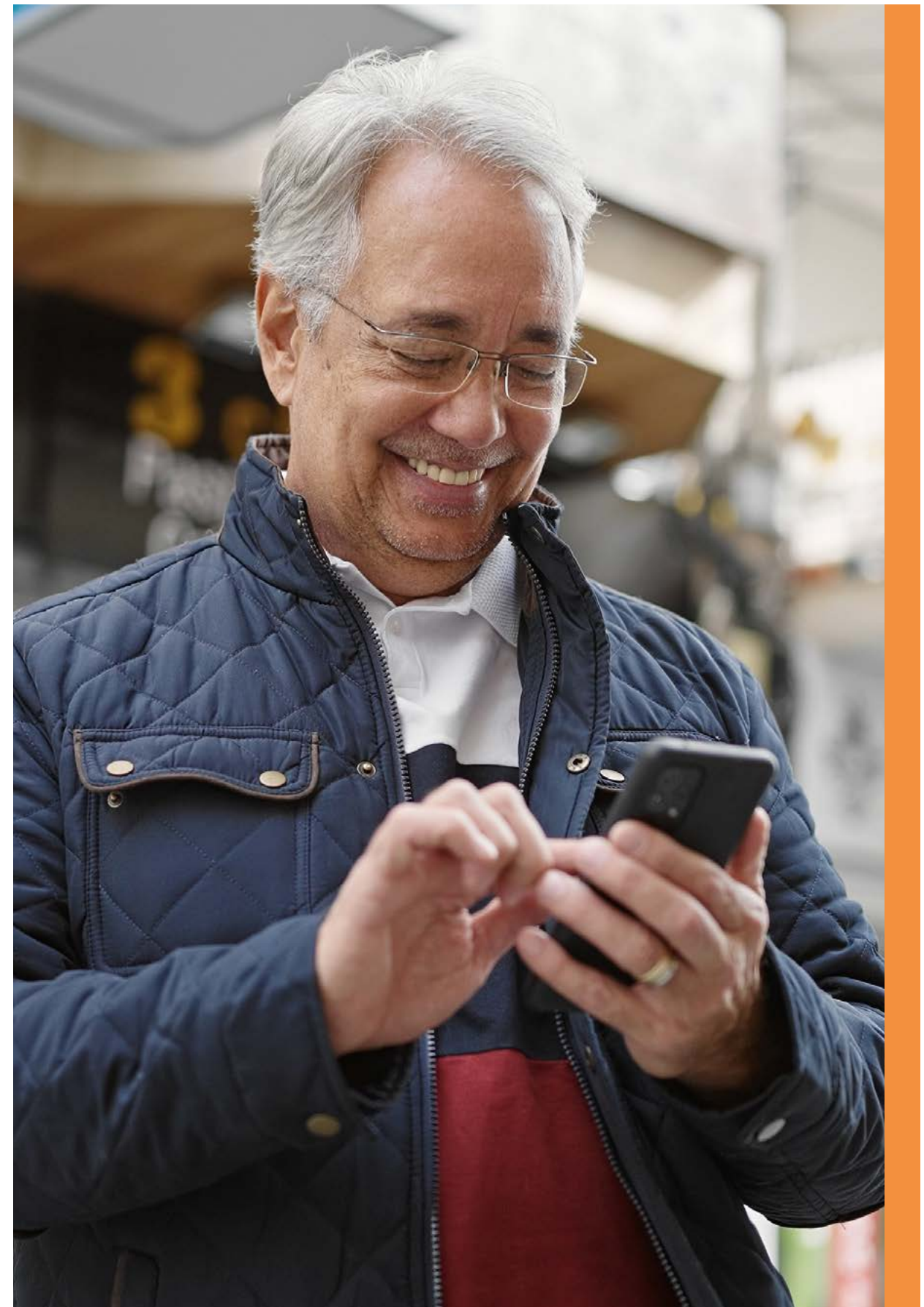
En qualsevol cas, **els programes formatius han de ser significatius per a la població a què es destina, però també han de complementar-se amb altres accions d'acompanyament en els processos d'aprenentatge**. És a dir, no sembla efectiu llançar tallers o cursos sense conèixer què signifiquen, què dir, com dir-ho i si hi ha altres accions millors segons el col·lectiu.

Com a punt de partida, teòricament els programes capacitarien en l'ús dels dispositius, internet o en aquelles aplicacions que per a la població siguin útils o rellevants. En la pràctica, segons l'experiència

de les entitats i els resultats dels estudis, sembla adequat centrar l'esforç en allò que puga proporcionar més satisfacció i beneficis des d'una dimensió social, tenint en compte en tot moment el nivell inicial i les necessitats de cada persona. A continuació, es destaquen les característiques principals que cal considerar, extretes de les taules de treball:

- En primer lloc, identificar necessitats, interessos o situacions concretes de la **població**, per a poder orientar les accions a grups determinats, emergeix com a acció necessària. De fet, hi ha grups poblacionals als quals han de donar-se alternatives en els processos digitals per a evitar la seua exclusió social, però s'ha de fer amb acompanyament i ajuda personalitzada. En aquests casos la digitalització actua com un tema rellevant però no únic, visió que s'aplica des de la Fundació Pilars. De fet, en el cas dels col·lectius en situació de vulnerabilitat, els cursos no serien apropiats, per la qual cosa l'acció ha de ser pràcticament individualitzada, habitualment a través de voluntariat que els ajuda en el dia a dia amb qüestions clau per a les seues vides (com la sol·licitud d'ajudes o de subvencions a les quals tenen dret, però no disposen ni de la formació ni d'eines suficients per a poder prendre'n la iniciativa), com aplica La Nueva Asociación del Voluntariado. Referent a això, sembla més apropiat que els cursos s'orienten a aquells grups que estan en transició d'adquisició de les tecnologies, utilitzant altres fórmules d'aproximació inicial amb els col·lectius en situació de major vulnerabilitat. En aquest punt, Fomcova proposa realitzar un **catàleg de necessitats bàsiques** de persones majors i els requisits tecnològics que això implica (bancs, centre de salut, cites prèvies, etc.), així com l'organisme que hauria de fer-ne el seguiment.

- Amb respecte als cursos, en totes les taules sorgeix el mòbil com un **dispositiu** estrella per a la capacitat en competències digitals. En particular, es tractava d'un dispositiu que podia afavorir la comunicació amb altres persones i lluitar contra l'aïllament social i la soledat no desitjada. Com a conseqüència, se suggereix fer cursos centrats en l'ús del mòbil. Des de Secot consideren que és una qüestió fonamental transmetre, en primer lloc, què és un telèfon intel·ligent i com funciona, perquè pot ajudar a comprendre millor el funcionament del nostre entorn, en lligar el nostre sentit físic del món amb l'abstracció que caracteritza el concepte internet. Referent a això, també sembla necessari donar prou informació per-

què compreguen quan estan connectats i quan no ho estan, perquè són realitats fàcils de confondre si es desconeixen les “bambolines” de les aplicacions. Posar el focus en el mòbil també possibilita la substitució d'aquests en algunes situacions per la tauleta. Si es tracta d'un curs, **l'equipament** ha de existir i ser apropiat.

- Pel que fa al nivell dels cursos, no hi ha dubte que dependrà del grup, però en general consideren que ha de ser bàsic i contenir pocs temes. Les sessions també haurien de ser curtes i s'ha de tenir en compte que, en moltes ocasions, s'utilitzen per a socialitzar i relacionar-se amb els altres. Com a conseqüència, quant a selecció dels **continguts**, aconsellen que siguin rellevants. La rellevància és crucial en aquests

casos per a incentivar la participació i evitar l'abandó, qüestió que succeeix amb freqüència. Per això, és prioritari que estiguen ajustats tant al nivell com a les necessitats, i senten que estan fent alguna cosa que els hi és útil. Com se suggereix en les taules, es tracta “d'entrar” amb una proposta encertada. Aquest sembla ser el cas de l'ús del WhatsApp (o de qualsevol altra aplicació de missatgeria instantània que arribi a ser tan popular com la nomenada), tant com proposta per a un curs, com per a després crear grups i continuar amb el contacte entre aquests, com esmenten, per exemple, CIM o UPD. També es planteja si el joc pot ser una fórmula apropiada per a iniciar-los en les noves tecnologies.

- Com s'ha introduït en l'anterior punt, la **socia-**

lització i la comunicació és una altra qüestió clau per a comprendre les motivacions dels assistents als cursos, o l'ús de la tecnologia per col·lectius que poden estar aïllats. Amb aquesta treballen moltes de les associacions participants. Algunes tenen, fins i tot, programes específics basats a generar xarxes amb el propòsit de lluitar contra la soledat no desitjada o poder connectar persones, com és el cas de: Creu Roja, Fundació Pilars, Lares o La Nueva Asociación.

- Estretament relacionat amb l'alfabetització digital hi ha un aspecte crucial que condiona la relació d'algunes persones majors amb la tecnologia, present també en estudis anteriors de la Càtedra. Es tracta de **la falta de confiança o la por d'utilitzar**

la tecnologia per motius diferents, però que pivo-
ten tots al voltant de la necessitat d'adquirir major coneixement. Per aquest motiu, els temes que cal seleccionar que podrien ser molt útils per a aquests col·lectius (pel seu perfil i per les seues implicacions socials) són tots aquells centrats en la ciberseguretat, identificació de la informació falsa i de l'intent de frau o engany. La ciberseguretat ha de ser tractada amb el propòsit, justament, d'elevar la confiança, és a dir, proporcionar elements de judici necessaris per a despertar una perspectiva crítica que siga capacitadora i que ajude a utilitzar les tecnologies. Des d'aquest lloc, les persones que són reticents a l'ús possiblement s'animen a utilitzar els dispositius no sols per a cercar informació i per a comunicar-se, sinó també per a fer gestions que els siguin útils per

a la vida quotidiana. Altres temes clau, més especialitzats, giren al voltant de l'alfabetització financera.

- Quant a la impartició dels cursos, va ser esmentada la necessitat de disposar d'una **xarxa de professors** autònoms com una de les fórmules habitualment utilitzades. Com s'ha esmentat, també es podria disposar d'un **grup de persones voluntàries** prèviament formades. De les taules es desprèn que, si aquests professors o voluntaris són d'una edat pròxima al grup, els participants se senten més identificats. No obstant això, el voluntariat sembla estar més orientat als joves, segons l'apreciació de la Plataforma del Voluntariat de la Comunitat Valenciana; encara que les trobades intergeneracionals, amb joves voluntaris, poden ser molt beneficioses, tant per als col·lectius dels més majors com per als de menor edat.

- Sobre la presencialitat dels cursos, depèn del propòsit de l'acció. En termes generals, els **cursos presencials** són considerats necessaris, almenys com a punt de partida, però també és important poder complementar-los amb un **sistema continu de consulta**. El voluntariat, de nou, ací continua sent fonamental per a poder ajudar en la resolució de dubtes que sorgeixen en el dia a dia. Poden crear grups per missatgeria instantània i funcionar com a “assessors” o “consultors” puntuals.

Per a ajustar els programes formatius a les necessitats dels diferents col·lectius, la diferenciació entre províncies pot ser positiva des d'un punt de vista geogràfic, ateses les particularitats de cada territori. En concret, va emergir la diferenciació entre zones urbanes i rurals. De fet, encara que en les zones rurals s'està instal·lant la fibra òptica, les cases no sempre estan preparades, per la classe de construcció. A més, les persones solen ser més majors, les poblacions tenen menys densitat i, per tant, els grups estan més dispersos geogràficament. Com a conseqüència, fer activitats conjuntes implica una certa complexitat. Davant d'aquesta dificultat, el programa de formació itinerant d'UDP Alacant, amb professorat autònom, va ser proposat com una solució. El seu objectiu era arribar a zones amb poca població. El voluntariat és també clau en aquestes accions, d'acord amb les propostes de la Plataforma del Voluntariat de la Comunitat Valenciana. D'igual

forma, els grups de WhatsApp es van considerar especialment útils en aquests casos, perquè faciliten un contacte immediat i, com a conseqüència, la solució a dubtes que se sorgeixen en el moment que succeeixen.

Accions orientades a les aplicacions: tecnologia al servei de l'usuari

En estudis previs de la Càtedra es va arrebregar la necessitat d'aplicar **dissenys senzills i inclusius** validats per la població usuària destinatària, especialment per aquells col·lectius que tenen potencialment més dificultats. **En algunes taules destaquen que les aplicacions estan desenvolupades per gent jove, per la qual cosa han de fer-se proves amb usuaris majors**. Aquesta consideració, que és bàsica per a la inclusió digital, no afecta exclusivament el disseny, sinó que hauria d'aplicar-se des de l'origen, en la mateixa concepció de tots els sistemes que condicionen, en definitiva, l'experiència de l'usuari. Encara que s'adverteix de la complexitat que aquesta acció s'universalitze tret que ho assumisquen algunes empreses, atès el repartiment del mercat entre les grans tecnològiques i la disparitat de polítiques en qüestions que són internacionals, es pot exigir en el desenvolupament de futures aplicacions i pàgines web. La idea gira al voltant de simplificar al màxim possible les accions que cal fer, amb un disseny que acompanye a la comunicació i, per tant, treballar la **creació de contingut** testant-ho tot segons els col·lectius amb més dificultats. Aquestes qüestions també entronquen amb altres propostes que afavoreixen la comunicació, i apliquen el principi d'accessibilitat a través de diverses fórmules entre les quals estan presents el llenguatge de signes o la utilització de textos per a la lectura d'accés universal. A manera de resum, des de Secot Castelló es proposa la realització d'un llibre d'estil i d'aplicació per als creadors.

En aquest punt, també es proposa l'exploració de l'ús d'altres **fórmules** com pot ser l'execució d'ordres a través de la veu, que es considera especialment útil per a col·lectius d'adults majors. Altres escenaris són la realitat virtual, atesos els programes exposats per la Creu Roja. L'aplicació de la intel·ligència artificial forma part d'algunes intervencions de les taules com un escenari esperançador per a orientar la tecnologia a les persones i, sobretot, als col·lectius

que necessiten major ajuda i assistència; encara que continua sent una gran desconeguda i provoca desconfiança. Amb tot, l'aplicació de la tecnologia per a situacions relacionades amb la salut injecta esperança en la seua aplicació per al bé de la humanitat. En les taules es parla de l'Alzheimer, a tall d'exemple, però les necessitats són múltiples.

Com a tema destacat dins de la millora de totes les aplicacions i les pàgines web, es troba l'**Administració digital**. La dificultat dels tràmits en línia amb l'Administració pública és una qüestió que ha de ser solucionada de manera urgent des de les mateixes Administracions. No sembla convenient que la càrrega de la solució se situe en la ciutadania, almenys si es pretén actuar des del principi d'igualtat en les nostres societats.

Totes les entitats coincideixen que els tràmits digitals són barreres manifestes per a una part de la població adulta major, però les gestions amb l'Administració pública limiten especialment la capacitat de participació en pràcticament tots els col·lectius. De fet, a causa de la complexitat dels processos de la mateixa Administració, es recomana proveir de **canals d'ajuda** com pot ser, per exemple, la realització de consultes a través de telefonades que no siguen ateses per un robot, com ja es va advertir en estudis anteriors de la Càtedra. En aquest punt, els tutorials també són recursos que poden ajudar. Les barreres amb l'Administració estan presents en més generacions. Com a exponent estaria el certificat digital que, encara que es considera d'una gran utilitat, la seua autogestió implica dificultat.

Accions dirigides a garantir l'accés i ús amb un mínim de garanties

A més de la revisió de les pàgines web de l'administració pública, hi ha una sèrie d'accions que podrien revisar-se per a garantir l'accés i l'ús.

Hi ha grups que no es poden permetre poder accedir al món digital en les condicions necessàries per a tenir una experiència d'usuari que no depenga de la falta d'actualitzacions, per la qual cosa és important orientar l'esforç per a tractar d'aproximar-los

a la tecnologia amb un mínim de garanties; com es desprèn de les aportacions de les entitats com a Fomcova o La Nueva Asociación, entre altres participants.

De fet, la bretxa acreixerà igualment si no es té en compte que la societat està submergida en un procés de digitalització que afecta pràcticament tots els àmbits de la vida quotidiana, perquè és continu. En aquests casos, l'**accés de qualitat ha de quedar garantit**, més enllà de la possibilitat d'utilitzar un dispositiu o la connexió a la xarxa en un moment o lloc determinat.

L'anterior observació queda estretament vinculada amb la importància de l'equipament per a la realització dels cursos subratllada. Una vegada garantit l'accés, i pel que fa a l'ús, aquest hauria d'incorporar també la qualitat. No es tracta de disposar d'aules d'informàtica amb màquines no subjectes a un pla d'actualització. **Qualsevol equipament necessita revisió**, manteniment i, en el seu cas, substitució.

A més de l'accés i de l'ús, en matèria de gestions en línia, tampoc haurien de normalitzar-se situacions en què únicament es poden fer gestions a través de les plataformes digitals, màximament si són tan rellevants per a la vida avui dia com qualsevol tràmit bancari (ex. cobrament de pensions, pagament de factures o d'impostos). Haurien de detectar-se, si es continuaren donant en qualsevol de les seues formes, fer desaparèixer les penalitzacions de qualsevol tipus per tràmits presencials, i facilitar en tot moment **la gestió per les dues vies**.

Accions dirigides a la societat: visibilització i sensibilització

Tots estan d'acord que falta molt treball de sensibilització. Es detecten pràctiques que poden ser explicades per l'edatisme, que solen ser de difícil identificació. En canvi, d'una altra banda, també sembla convenient desestigmatitzar la tecnologia entre els col·lectius que la consideren externa o inassolible.

Com a conseqüència, en les taules va emergir la gran importància que tenen les xarrades de sensibilització i informació dirigides a diversos col·lectius es-

pecífics, tant dins com fora de l'àmbit familiar. De fet, les relacions intergeneracionals intrafamiliars poden ajudar, però en la mateixa mesura que ajuden també poden desmotivar. Algunes pràctiques descrites en les taules de treball s'orienten cap als joves i els xiquets amb el propòsit de fomentar l'empatia; però d'altres suggereixen que haurien d'orientar-se als funcionaris públics i, fins i tot, als punts de venda i serveis d'assistència de tecnologia, perquè puguin atendre convenientment qualsevol persona que hi tinga dubtes.

Totes aquestes qüestions també s'articulen amb altres propostes que afavoreixen la comunicació, apliquen el principi d'accessibilitat, a través del llenguatge de signes o utilitzen textos per a la lectura d'accés universal.

Referències i enllaços:

- Armendáriz-Nuñez, E., Tarango, J., & González-Quñones, F. (2022). Transferencia de conocimiento en docentes universitarios y su aplicación en ciencias sociales y humanidades. *Telos Revista de Estudios Interdisciplinarios En Ciencias Sociales*, 24(2), 329–343. <https://doi.org/10.36390/telos242.08>
- Armendáriz-Núñez, E., Tarango, J., & Machin-Mastromatteo, J. D. (2022). Modelo de transferencia de conocimiento para vincular instituciones de educación superior en ciencias sociales y humanidades con entidades sociales. *IE Revista de Investigación Educativa de La REDIECH*, 13, e1491. https://doi.org/10.33010/ie_rie_rediech.v13i0.1491
- Bartol, K. M., & Srivastava, A. (2002). Encouraging Knowledge Sharing: The Role of Organizational Reward Systems. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 9(1), pp. 64–76. <https://doi.org/10.1177/107179190200900105>
- Casado Muñoz, R., & Lezcano Barbero, F. (2018). Inclusión digital y envejecimiento activo: la participación de los mayores en las redes sociales / Digital inclusion and active aging: the participation of the elderly in social networks. *Aula Abierta*, 47(1), 113. <https://doi.org/10.17811/rife.47.1.2018.113-122>
- Castro Martínez, E., Fernández de Lucio, I., Pérez Marín, M., & Criado Boado, F. (2008). La transferencia de conocimientos desde las humanidades: posibilidades y características. *Arbor Ciencia, Pensamiento y Cultura*, 184(732), pp. 619–636. <https://doi.org/https://doi.org/10.3989/arbor.2008.i732.211>
- Echeverría Ezponda, J. (2008). Transferencia de conocimiento entre comunidades científicas. *Arbor Ciencia, Pensamiento y Cultura*, 184(731), pp. 539–548. <https://doi.org/https://doi.org/10.3989/arbor.2008.i731.203>
- Flick, U. (2004). *Uma introdução à pesquisa qualitativa*. Bookman.
- Ghorbani, A., Sohrabi, Z., Yazdani, S., & Azandehi, S. (2021). Towards s the third generation universities : The core innovative function approach. *Medical Journa Al of the Islam Mic Republic of Iran (MJ IRI) Med*.
- Gilsing, V., Bekkers, R., Bodas Freitas, I. M., & van der Steen, M. (2011). Differences in technology transfer between science-based and development-based industries: Transfer mechanisms and barriers. *Technovation*, 31(12), pp. 638–647. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.technovation.2011.06.009>
- Hernández Sampieri, R., Fernández Collado, C., & Baptista Lucio, P. (2014). *Metodología de la investigación*. McGraw-Hill Education.
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2011). *Marketing 3.0*. LID Editorial empresarial.
- Marr, K., & Phan, P. (2020). The valorization of non-patent intellectual property in academic medical centers. *The Journal of Technology Transfer*, 45(6), pp. 1823–1841. <https://doi.org/10.1007/s10961-020-09827-0>
- Martínez-Sala, A.-M., Monserrat-Gauchi, J., & Quiles-Soler, M.-C. (2019). Influencia de las marcas de moda en la generación de adprosumers 2.0. *Prisma Social*, 24, pp. 51–76. <http://revistaprismasocial.es/article/view/2814/2976>
- Martínez-Sala, A.-M., Ramos-Soler, I., García González, J., & Mendoza Longoria, L. M. (2022). Desarrollo de herramientas para el estudio de la incidencia de las TIC en el envejecimiento activo y saludable. In U. Cuesta, A. Barrientos-Báez, & L. Martínez Martínez (Eds.), *Los nuevos materiales de la comunicación y la salud* (pp. 19–30). Editorial Fragua.
- Merma-Molina, G., Urrea-Solano, M., & Hernández-Amorós, M. J. (2022). El conocimiento del profesorado de la Universidad de Alicante sobre los objetivos de desarrollo sostenible: un estudio comparativo. *Apuntes de Economía y Sociedad*, 4(2), pp. 56–66. <https://doi.org/https://doi.org/10.5377/aes.v4i2.16537>
- Nafria, I. (2008). Web 2.0. El usuario, el nuevo rey de internet (4th ed.). Gestión2000.
- Olmos-Peñuela, J., Castro-Martínez, E., & D’Este, P. (2014). Knowledge transfer activities in social sciences and humanities: Explaining the interactions of research groups with non-academic agents. *Research Policy*, 43(4), 696–706. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.respol.2013.12.004>
- Organización Mundial de la Salud. (2015). Envejecimiento saludable. In *Informe mundial sobre el envejecimiento y la salud* (pp. 27–42). World Health Organisation. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/186466/9789240694873_spa.pdf?sequence=1

- Organización para la Cooperación y el Desarrollo Económicos (OCDE). (2002). *Benchmarking industry-science relationships* (1st ed.). Editorial OECD. <https://doi.org/https://doi.org/10.1787/9789264175105-en>

- Pérez González, R. A., & Massoni, S. (2009). *Hacia una teoría general de la estrategia*. Ariel.

- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, 9(5), pp. 1–6. <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>

- Papí-Gálvez, N., & La-Parra Casado, D. (2023). Age-Based Digital Divide: Uses of the Internet in People Over 54 Years Old. *Media and Communication*, 11(3), pp. 77–87. <https://doi.org/10.17645/mac.v11i3.6744>

- Papí-Gálvez, N., & Escandell-Poveda, R. (2019). Retos de internet del futuro y generación española no digital: datos nacionales 2017. *Cuadernos.info*, (45), pp. 173–190. <https://doi.org/10.7764/cdi.45.1524>

- Ramos-Soler, I. (2020). Buenas prácticas, proyectos y acción social ante los desafíos de la sociedad digital. La UPUA y los mayores. In N. Papí-Gálvez & A.-M. Martínez-Sala (Eds.), *I Encuentro Cátedra de Brecha Digital Generacional. Personas mayores en la era de la digitalización: Iniciativas en la Comunidad Valenciana*.

- Ramos-Soler, I., Martínez-Sala, A.-M., & Campillo-Alhama, C. (2019). ICT and the sustainability of World Heritage Sites. Analysis of senior citizens’ use of tourism apps. *Sustainability*, 11(11). <https://doi.org/10.3390/su11113203>

- Rey Varela, J. M. (2023). Perspectiva dinámica de los derechos sociales y retos para una buena administración. *Lex Social, Revista de Derechos Sociales*, 13(1), pp. 1–17. <https://doi.org/https://doi.org/10.46661/lexsocial.7939>

- Serrano, Á., & Claver, N. (2012). *La transferencia de tecnología y conocimiento universidad-empresa en España: estado actual, retos y oportunidades*. Editorial CYD.

- Toffler, A. (1980). *La tercera ola*. Plaza & Janés.

- Vázquez González, E. R., & Estrada Rodríguez, S. (2014). La adopción de un modelo de transferencia de conocimiento y tecnología en un centro público de investigación. *Revista Científica Vozes Dos Vales*, 3(6), pp. 1–31. <http://site.ufvjm.edu.br/revistamultidisciplinar/files/2014/10/La-adopcion-de-un-modelo-de-transferencia-de-conocimiento-y-tecnologia-en-un-centro-publico-de-investigacion.pdf>

- Vega, O. A., & Quintero-Romero, S. B. (2019). Persona adulta mayor y TIC: un ambiente propicio para consolidar. *Anales En Gerontología*, 11, pp. 129–140.

- Vieira, M. M. ., & Zouain, D. . (2004). *Pesquisa qualitativa em administração*. FGV.

- Zalewska-Kurek, K., Egedova, K., Geurts, P. A. T. M., & Roosendaal, H. E. (2018). Knowledge transfer activities of scientists in nanotechnology. *Journal of Technology Transfer*, 43(1), pp. 139–158. <https://doi.org/10.1007/s10961-016-9467-6>

Altes fonts que cal destacar:

- Muñoz Gonzalo, A. (2023). La respuesta de la Universidad al aprendizaje a lo largo de la vida: el caso de la Comunidad Valenciana, en *III Webinar de la Cátedra de Brecha Digital Generacional, De los datos al conocimiento: indicadores, diálogos y propuestas*, 10 de marzo de 2023. <https://brechadigitalgeneracional.com/actividades/>

- Tejedor Azpeitia, J. L. (2023), Brecha digital, retos y oportunidades, en *III Webinar de la Cátedra de Brecha Digital Generacional, De los datos al conocimiento: indicadores, diálogos y propuestas*, 10 de marzo de 2023. <https://brechadigitalgeneracional.com/actividades/>

Incentivar projectes sobre la bretxa digital generacional

Papí-Gálvez, Natalia
La Parra-Casado, Daniel

Un dels objectius de la Càtedra és incentivar la investigació primerenca sobre temes relacionats amb la bretxa digital generacional i visibilitzar-la, amb el propòsit de generar coneixement i sensibilitzar. Per a això, l'any 2022 es van posar en marxa els primers premis dirigits a treballs de final d'estudis, amb dues categories: treballs de final de grau i treballs de final de màster. En aquest moment podien presentar-se totes les autores o autors de treballs relacionats amb aquesta temàtica que hagueren finalitzat, defensat i superat l'assignatura indicada en qualsevol de les universitats valencianes en els dos cursos i convocatòries detallades en la convocatòria.

L'any següent, 2023, **s'aposta de nou per la convocatòria dels premis i s'obri la possibilitat a aquells treballs no presentats als premis el curs anterior**, ateses les condicions de la nova convocatòria. L'objectiu és servir d'al·licient per a la promoció i difusió de l'activitat docent i investigadora centrada en la bretxa digital generacional.

La convocatòria dels premis a Treballs de Final de Grau i Treballs de Final de Màster de la Càtedra Bretxa Digital Generacional de la Universitat d'Alacant es publica, a efectes informatius, al març de 2023 en el Butlletí Oficial de la Universitat d'Alacant i, posteriorment, en el Diari Oficial de la Generalitat Valenciana.

La Comissió de Valoració completa va ser nomenada per la Comissió Mixta de la Càtedra i va estar formada per expertes de la bretxa digital generacional i membres d'entitats implicades en la societat. A més dels dos membres de la Càtedra que van actuar com a secretari i presidenta, la comissió va quedar formada per les vocals següents:

- Concepción Bru Ronda, adjunta primera al Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana i col·laboradora honorífica de la Universitat d'Alacant;

- Francisca Inés Hernández González, cap de servei d'anàlisi i diagnòstic de la Bretxa Digital de la Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme;
- Milagros Julve Negro, professora jubilada de la Universitat de València i vicepresidenta del Consell Valencià de Persones Majors.

La Càtedra ha atorgat dos premis en aquestes convocatòries. El primer a un treball de final de màster relacionat amb el sector bancari i l'exclusió financera i, el segon, a un treball de final de grau relacionat amb el desenvolupament d'una aplicació orientada a l'organització de les tasques d'un treball manual, atesa la realitat de la població adulta major i la seua situació d'exclusió digital.

Secció Informe	Investigació i transferència	
Propòsit	Continuar estimulant la generació de coneixement relacionat amb la bretxa digital generacional.	
Tipus d'acció/ons	Premis Treballs de Final d'Estudis (grau i màster).	
Procediment/s	Administratiu: convocatòria (*)	
(*) Convocatòria	Objecte	Temes relacionats amb la bretxa digital generacional.
	Participants	Estudiants universitaris de la Comunitat Valenciana que hagen superat el TFG o TFM el 2021-2022 i 2022-2023.
	Termini sol·licitud	Des de publicació al març fins al 28 de setembre 2023.
	Publicació	https://www.boua.ua.es/es/acuerdo/37061
Crèdits	Autors/es d'aquest apartat	Papí-Gálvez, Natalia i La Parra-Casado, Daniel
	Agraïments	Membres de la Comissió de Valoració. A totes les persones interessades que hi participaren.
	+Recursos	Gestió administrativa (Francisco Ramón Juan Jover). Servei de Llengües Universitat d'Alacant. Unitat de Subvencions.
	Finançament	Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme, amb Conveni Càtedra de Bretxa Digital Generacional UA-GVA (2023).
Resultat/Impacte	Premis	Premi al millor Treball de Final de Grau.
	Generació de major impacte	Major cobertura mitjans digitals externs i interns /S'aconsegueixen més sol·licituds respecte a l'edició anterior /Acte de lliurament/ Nota de premsa.

TAULA 4. Fitxa tècnica de l'acció PREMIS

Referències i Enllaços:

- Informació en: https://brechadigitalgeneracional.com/premios_2023/

TRANSFERÈNCIA I COMUNICACIÓ

Espais d'aprenentatge i col·laboració: seminaris en línia

Papí-Gálvez, Natalia
Ibáñez-Hernández, Ana-Isabel
García-Espinosa, Silvia

La Càtedra de Bretxa Digital Generacional pretén contribuir a promoure la igualtat d'oportunitats i la inclusió digital de totes les persones en la societat actual. Des de la seua fundació l'any 2020, aquesta Càtedra duu a terme diverses activitats, estudis i investigacions sobre la bretxa digital generacional, amb la finalitat de sensibilitzar i conscienciar la societat sobre la importància de l'eliminació de les bretxes en el context actual. Pretén, així mateix, oferir solucions, i tracta de fer partícip la resta de la població.

Com a conseqüència, entre una de les accions de la Càtedra, s'organitzen esdeveniments gratuïts i oberts a tot el públic, amb el propòsit de transmetre les experiències i els estudis fets sobre la bretxa digital en funció de l'edat. **Aquests espais de formació i participació pretenen ser un lloc de trobada per a compartir i generar coneixement, amb la finalitat última de cercar solucions.**

Referent a això, durant l'any 2023, es van organitzar dos esdeveniments:

- el III Seminari web de la Càtedra de bretxa digital generacional, sota el títol “De les dades al coneixement. Indicadors, diàlegs i propostes”, que va tenir lloc el 10 de març; i
- el IV Seminari web de la Càtedra de bretxa digital generacional, amb el títol “Al voltant de l'alfabetització mediàtica en comunicació digital”, que va tenir lloc el 10 de novembre.

Els dos esdeveniments van ser completament gratuïts i accessibles en línia. A més, es van gravar i es van editar amb el propòsit de posar-los a la disposició de la societat en general.

Secció Informe	Transferència i comunicació	
Propòsit	Propiciar trobades i esdeveniments que faciliten la generació de coneixement, la posada en comú i la cerca de solucions.	
Tipus d'acció/ons	Seminaris (III i IV)	
Procediment/s	Seminaris en línia: s'aplica el coneixement d'organització d'esdeveniments.	
Planificació/disseny	Temes	Marc internacional i Educació superior / Alfabetització mediàtica i Comunicació digital.
	Modalitat/preu	En línia/gratuïts.
	Públic	Societat en general.
	Duració	Matins.
	Realització	10 de març 2023 i 10 de novembre 2023.
	Comunicació	Accessibilitat en directe.
	Recurs diferit	Enregistrament de l'esdeveniment i postproducció per a compartir els vídeos de les conferències.
Crèdits	Autors/es d'aquest apartat	Papí-Gálvez, Natalia (programes); Ibáñez-Hernández, Ana-Isabel i García-Espinosa, Silvia (comunicació)
	Agraïments	Conferenciants i representants de les diferents institucions. A Martínez-Sala, Alba-María i La Parra-Casado, Daniel per la seua participació i implicació en els programes. A López-Ramón, Jesús A. (gràfiques). A totes les persones interessades.
	+Recursos	Gestió administrativa (Francisco Ramón Juan Jover). Servei d'accessibilitat. Servei de Llengües Universitat d'Alacant. Unitat de Comunicació de la Universitat d'Alacant.
	Finançament	Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme, amb Conveni Càtedra de Bretxa Digital Generacional UA-GVA (2023).
Resultat/impacte	Resultats	Coneixement, espais d'aprenentatge i col·laboració.
	Generació de major impacte	Major cobertura mitjans digitals /S'aconsegueix un alt nombre d'inscripcions / Vídeos dels esdeveniments /Nota de premsa.

TAULA 5. Fitxa tècnica de l'acció Seminari

III SEMINARI WEB DE LA CÀTEDRA DE BRETXA DIGITAL GENERACIONAL

En aquest Seminari web van intervenir dos ponents excepcionals amb el propòsit de reflexionar sobre els reptes i oportunitats de la bretxa digital, d'un costat, i de l'aprenentatge al llarg de la vida, d'un altre. En aquest esdeveniment, a més, també es van presentar els resultats del treball de la Càtedra de Bretxa Digital Generacional de l'any 2022, centrats en un estudi quantitatiu, destacant els indicadors habituals d'observació de les bretxes digitals en funció de l'edat i explorant uns altres, i en un estudi qualitatiu, en el qual s'aprofundeix tant el discurs com es convida a realitzar propostes.

La ponència impartida pel vicepresident d'Age-Platform Europe, Jose-Luis Tejedor, va abordar la bretxa digital generacional des del marc internacional, complementant, d'aquesta forma, altres aproximacions nacionals i regionals realitzades en esdeveniments anteriors. El ponent és, a més, president de la Comissió Internacional de la Confederació Espanyola d'Organitzacions de Majors-CEOMA. La resposta de la Universitat a l'aprenentatge al llarg de la vida, amb una atenció especial a la situació a la Comunitat Valenciana, va ser el tema central de la presidenta de la Xarxa de Programes Universitaris de la Majors de la Comunitat Valenciana (XPUM-CV), Ana Muñoz. La ponent és, a més, membre de la junta directiva de l'Associació Estatal de Programes Universitaris de Majors (AEPUM).

IV SEMINARI WEB DE LA CÀTEDRA DE BRETXA DIGITAL GENERACIONAL

Amb el títol "Al voltant de l'alfabetització mediàtica en comunicació digital", durant el matí del divendres dia 10 de novembre, es van convocar totes les persones que pogueren tenir interès en la relació entre comunicació, educació i pensament crític per a reflexionar sobre la importància de l'alfabetització mediàtica i, especialment, en el públic sènior. Hi van participar ponents que van presentar els aspectes més destacats per a entendre els reptes de la comunicació digital en el segle XXI des d'aquesta òptica. En aquesta ocasió, també es van exposar les diferents activitats dutes a terme aquest últim any per la Càtedra, en la qual es va optar per seguir una línia més divulgativa i de transferència de coneixement. D'igual forma, en aquest espai es va presentar la campanya de visibilització i sensibilització de la Càtedra de Bretxa Digital Generacional, anteriorment explicada: «Històries compartides: experiències amb la bretxa digital».

D'acord amb el programa, en primer lloc, va intervenir Alfonso Gutiérrez Martí, professor a la Universitat de Valladolid, qui va defensar la ponència "Educomunicación para la ciudadanía crítica en la sociedad digital". Alfonso és catedràtic en Pedagogia i, actualment, també dirigeix la Càtedra de "Educomunicación y Tecnologías Disruptivas" en aquesta universitat. El segon bloc, el títol «Diàlegs, desinformació i adults majors» emparava dues exposicions, a partir de les quals es pretenia obrir una conversa sobre la desinformació que pateixen els adults majors. D'una banda, Charo Sádaba, catedràtica de Comunicació a la Universitat de Navarra, va parlar sobre «Público senior y la desinformación: retos y oportunidades» i, per una altra, Ruth Rodríguez-Martínez, professora titular en la Universitat Pompeu Fabra (UPF), i Aleix Martí, investigador i coordinador de la Càtedra Ideograma-UPF de Comunicació Política i Democràcia, van mostrar els «Resultados del análisis de la verificación contra la desinformación entre la población senior».

Webinar

III WEBINAR CÀTEDRA DE
BRETXA DIGITAL GENERACIONAL

De les dades al coneixement.
Indicadors, diàlegs i propostes

10 de març del 2023
ACCÉS GRATUÏT ONLINE

Inscriu-te ací:
Valencià: <https://kutt.it/cbdgeneracional-UA-GVA-Val>
Castellà: <https://kutt.it/cbdgeneracional-UA-GVA-Cas>

Amb el mecenatge de la Generalitat Valenciana. Conselleria d'Innovació, Universitats, Ciència i Societat Digital a través de la Direcció General per a la Lluita contra la Bretxa Digital.

Webinar

IV SEMINARI WEB CÀTEDRA DE
BRETXA DIGITAL GENERACIONAL

Entorn de l'alfabetització mediàtica
en comunicació digital

10 de novembre del 2023
ACCÉS GRATUÏT EN LÍNEA

Inscriu-te ací:
Valencià: <https://kutt.it/cbdgeneracional-UA-GVA-Val>
Castellà: <https://kutt.it/cbdgeneracional-UA-GVA-Cas>

Amb el mecenatge de la Generalitat Valenciana.
Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme.

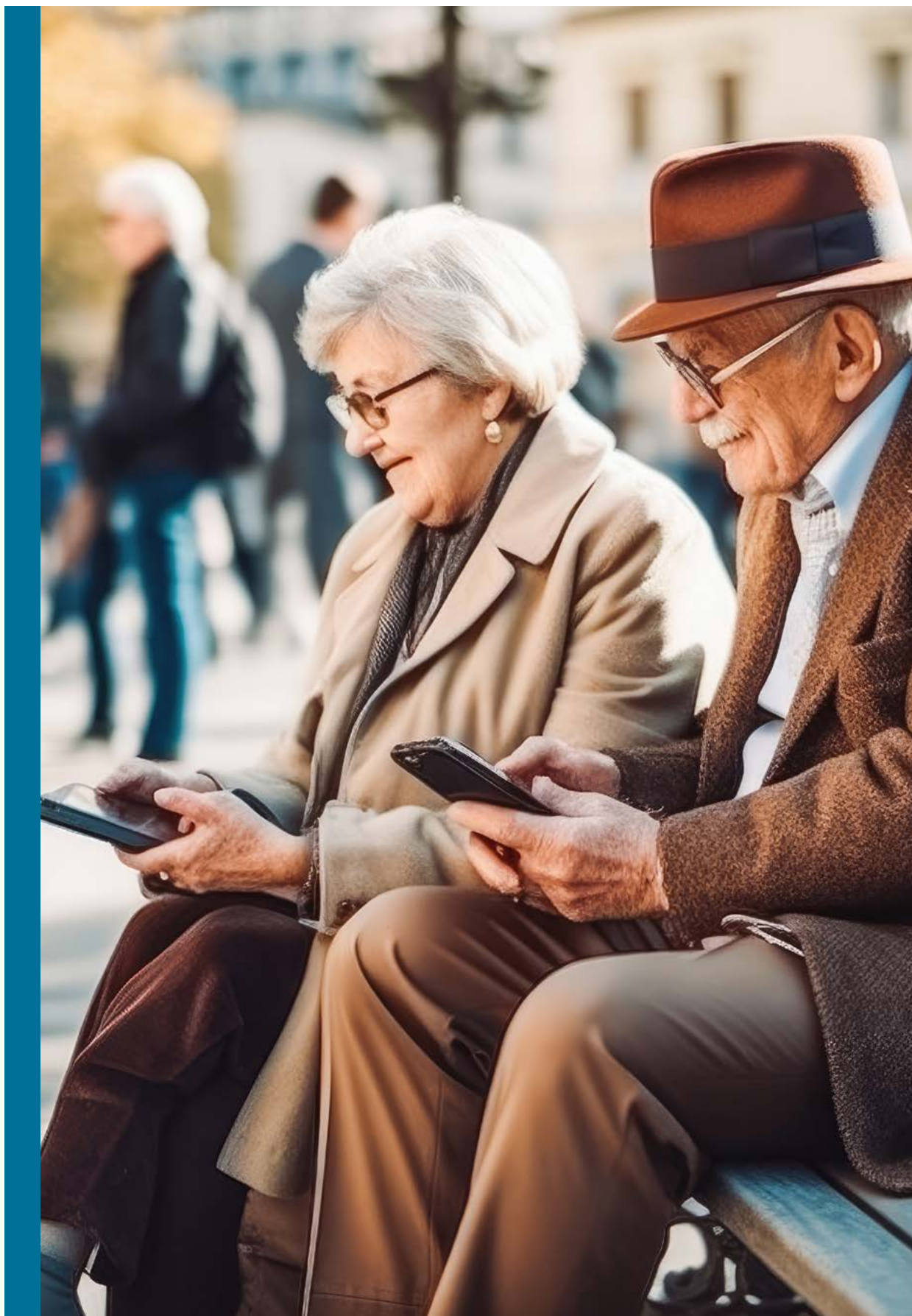

brechadigitalgeneracional.com

Referències i enllaços:

- Conferències en: <https://brechadigitalgeneracional.com/actividades/>

Històries compartides: acció de visibilització i sensibilització

Ibáñez-Hernández, Ana-Isabel
Papí-Gálvez, Natalia

En l'era de la informació i la comunicació, la bretxa digital s'ha convertit en un dels desafiaments socials més urgents a tractar, si el que es pretén és evitar l'exclusió dels adults majors en les tasques més quotidianes. Estudis previs fets en l'àmbit regional constaten els últims anys, la necessitat d'una major sensibilització de la societat i una conscienciació per a comprendre la realitat a la qual s'enfronta una, cada vegada major, part de la població en els nostres dies. La difusió d'entrevistes personals, a través del format audiovisual es proposa com una resposta universal i efectiva per a visibilitzar el problema i sensibilitzar les diferents generacions.

La brecha digital generacional se ha convertido en La bretxa digital generacional s'ha convertit en un desafiament social que no cessa d'evolucionar i afecta persones de diferents edats i orígens de manera desigual. En aquest context, **l'accés a la tecnologia i l'alfabetització digital són crucials per a garantir una participació activa de la ciutadania en la societat contemporània.** La lluita contra la bretxa digital generacional és una tasca complexa però fonamental en la societat actual, especialment entre les persones majors que presenten més vulnerabilitat.

No obstant això, segons es desprèn dels resultats dels últims estudis fets per la Càtedra de Bretxa Digital Generacional, aquesta bretxa no és homogènia, sinó que afecta persones de manera desigual depenent de múltiples factors: edat, lloc de residència, nivell econòmic, formació, gènere, estructura familiar, entre d'altres.

La bretxa digital no és només un problema d'accés a la tecnologia, sinó també de competència digital, de falta d'empoderament de les persones que la pateixen i d'adaptació de la tecnologia, en definitiva, la població. Es tracta d'un problema social que s'exemplifica i al qual, amb molta probabilitat, a causa del vertiginós avanç de la digitalització de tots els processos orientats a la població usuària i al progressiu envelliment de la població, ens haurem d'enfrontar un major nombre de persones les pròximes dècades.

Secció Informe	Transferència i comunicació	
Propòsit	Preparar continguts, divulgar i compartir la labor realitzada per la Càtedra de la bretxa digital generacional.	
Tipus d'acció/ons	Campanya audiovisual per xarxes socials.	
Procediment/s	Realització de vídeos en línia tipus conversatori: entrevista periodística i coneixement tècnic d'experts/es.	
Planificació/disseny	Temes	Vídeos relacionats amb la bretxa digital generacional.
	Públic	Societat en general.
	Format	Vídeos llargs i curts per a xarxes socials i web.
	Realització	12, 13 i 14 de JULIOL (gravació) i fins a novembre (edició i postproducció).
	Recurs diferit	Accessibilitat.
Crèdits	Autors/es d'aquest apartat	Ibáñez-Hernández, Ana-Isabel (coordinació, entrevistes i anàlisis) i Papí-Gálvez, Natalia (direcció i anàlisi)
	Agraïments	A Martínez-Sala, Alba (contacte amb els participants i espais); García-Espinosa, Silvia (gestió de mitjans propis i gràfiques per a xarxes socials) i López-Ramón, Jesús A. (vídeo presentació). Participants dels vídeos i entitats que ho van fer possible (en vídeos).
	+Recursos	Servei audiovisual de gravació i edició. Servei d'accessibilitat. Gestió administrativa (Francisco Ramón Juan Jover). Servei de Llengües Universitat d'Alacant.
	Finançament	Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme, amb Conveni Càtedra de Bretxa Digital Generacional UA-GVA (2023).
Resultat/impacte	Resultats	8 vídeos llargs i 8 píndoles.
	Generació de major impacte	Major cobertura en mitjans digitals.

TAULA 6. Fitxa tècnica de l'acció VÍDEOS

Proposta

La Càtedra de Bretxa Digital Generacional, sota el mecenatge de la Conselleria d'Innovació Indústria, Comerç i Turisme de la Generalitat Valenciana, va dissenyar una campanya de visibilització i sensibilització amb la finalitat d'arribar a la societat a través de la divulgació d'una sèrie de vídeos. L'objectiu redunda en l'escolta dels implicats en la lluita contra la bretxa digital, aquesta vegada, proporcionant un altre canal de comunicació als agents socials de la Comunitat Valenciana amb experiència en programes orientats a adults majors.

Des d'un primer moment es va considerar necessari entendre el context regional i tractar aquesta problemàtica des d'una perspectiva multidisciplinària, per a posar sobre la taula les qüestions més rellevants i oferir un reflex fidel de la pluralitat i diversitat que aquesta realitat presentava en l'àmbit territorial autònom.

Per a això, es van seleccionar perfils variats als quals entrevistar amb la finalitat de conèixer la perspectiva de persones formadores, treballadores socials, voluntàries i usuàries per a visibilitzar les diferents circumstàncies dels qui treballen dia a dia contra la bretxa digital. A l'hora de triar els col·lectius es va tenir en compte la seua representativitat i cobertura autònoma de les organitzacions entrevistades, i també es van posar tots els mitjans possibles per a garantir la paritat de gèneres i estrats socials.

Es va optar per indagar en les situacions més complexes a les quals els adults majors s'enfronten cada dia en el seu accés al món digital, les solucions que tenen a la seua disposició i on trobar-les; les pors i les motivacions; les preferències i les limitacions. Indagar en les diferències. És a dir, es va voler fugir de respostes estandarditzades, amb el propòsit d'empatitzar amb les persones usuàries, individualitzar l'atenció i aconseguir, així, la visibilització de la diversitat dels problemes relacionats observant l'eficàcia de les accions realitzades i l'eficiència en els recursos invertits.

En plantejar al contingut d'aquestes entrevistes, es van establir cinc eixos temàtics claus a través dels quals es poguera explicar aquesta problemàtica:

- 1

Innovació: Explorar les tendències actuals en el món digital i valorar com aquestes podien impactar en la vida dels adults majors. Analitzar com aquesta constant evolució era percebuda. Observar-ne les reaccions per a entendre si es considerava un benefici o una amenaça a la seua realitat quotidiana i descobrir com això els afectava l'autonomia, la salut física i emocional.
- 2

Intervenció social: Conèixer les experiències d'associacions i treballadors socials, així com les estratègies i projectes que actualment estan en marxa a la Comunitat Valenciana, per a poder visibilitzar el paper actiu de les organitzacions en l'erradicació de la bretxa digital.
- 3

Necessitats digitals: Esbrinar l'opinió sobre les principals necessitats de les persones usuàries en l'àmbit digital, així com els reptes i els obstacles que els plantegen les xarxes socials, les aplicacions mòbils, la intel·ligència artificial i altres tecnologies emergents i que, a mitjà o llarg termini, pogueren incrementar la bretxa digital.
- 4

Suport intergeneracional: Descobrir com persones de diferents edats interactuen i formen grups de suport per a trencar les barreres digitals a què s'enfronten diàriament els majors. Conèixer l'opinió sobre els canvis que la persona usuària experimenta en la seua vida quotidiana en iniciar-se en el món tecnològic i els desafiaments principals que ha de superar.
- 5

Alfabetització digital: Conversar amb persones amb experiència en formació, en el marc de l'alfabetització digital, per a conèixer el grau de presència o importància de les competències digitals bàsiques, especialment per a les generacions d'adults majors com una manera de millorar la seua autonomia i participació en la nostra societat. Tot això amb la finalitat d'extraure'n les millors pràctiques.

L'entrevista

La entrevista és un mètode d'investigació qualitatiu molt emprat en Ciències Socials si el que es persegueix és observar, comprendre, descriure o avaluar fenòmens socials (Díaz i Ortiz, 2005). Gràcies a aquesta tècnica es poden confrontar idees preconcebudes i generar coneixement entorn d'un tema concret.

Així mateix, podria definir-se com una conversa verbal entre dos o més éssers, la finalitat dels quals és tenir una conversa per a un propòsit exprés. Entesa així, com un diàleg entre entrevistador i entrevistat, “l'entrevista té un enorme potencial per a permetre'ns accedir a la part mental de les persones, però també a la seua part vital a través de la qual descobrim la seua quotidianitat i les relacions socials que mantenen” (López-Estrada i Deslauriers, 2011).

Entre totes les formes possibles d'entrevista, en aquest treball es va optar per l'entrevista semiestructurada, però amb un destacat caràcter divulgatiu, ja que permetia una major escolta activa, que es va aguditzar donant-li un enfocament periodístic. És a dir, es va partir d'un procés documental per a determinar per endavant la informació més rellevant, d'acord amb els objectius fixats estratègicament en la campanya, per a plantejar les línies que marcarien la conversa.

Donar veu als protagonistes

Es van preparar una sèrie de preguntes obertes, que donaven l'oportunitat d'extraure un major nombre de matisos en les respostes, i permetien entrellagar temes a través del debat. Això, a més, permetria enriquir el relat, contrastar les opinions dels entrevistats i incorporar al guió les inquietuds dels protagonistes. Per a donar una major rellevància al resultat, es va obviar completament la figura de l'entrevistador, la qual cosa va permetre posar el focus únicament en les paraules dels entrevistats, i donar-los veu i implicar-los en la cerca de solucions.

D'aquesta manera, al llarg d'una sèrie d'entrevistes i converses amb experts i usuaris, es van explorar les diverses dimensions d'aquest problema i les estratègies per a combatre la bretxa en un entorn tan canviant com imprevisible.

El registre audiovisual d'aquestes converses i diàlegs entre els perfils seleccionats va constituir una altra peça clau d'aquesta estratègia. A través d'un enfocament divulgatiu, i en un context científic i social, resultava més fàcil comprendre aquesta problemàtica i presentar solucions innovadores.

El poder de l'audiovisual

L'elecció del format audiovisual com a eix conductor de la difusió d'aquesta campanya de sensibilització tampoc va ser casual. Els últims estudis sobre consum de continguts i tendències de recepció, com els realitzats per Kantar (2023) i IAB Spain (2023) apunten al creixement que aquest mitjà està tenint en l'actualitat i la seua increïble projecció futura gràcies a l'èxit d'aquesta classe de continguts a través de les xarxes socials i internet. Referent a això, per exemple, Francescutti (2019) arreplega les intervencions d'autors internacionals en el simposi “Impacte social dels mitjans audiovisuals” per a subratllar la funció vital de l'audiovisual en la promoció del canvi social i reafirmar la importància que té com una poderosa eina per a la comunicació i generació d'impacte social i el mitjà idoni per a connectar amb comunitats i audiències locals.

Per tant, **en un món cada vegada més tecnològic, el format audiovisual podria alçar-se com un potent instrument per a conscienciar i sensibilitzar sobre la bretxa digital entre els majors**, i animar-los a connectar-se amb un format més amè, accessible, comprensible i atractiu que altres mitjans per a poder arribar a aquest perfil de l'audiència.

D'altra banda, el format audiovisual tenia la capacitat d'aconseguir una audiència més extensa i sensibilitzar un públic més jove. Així es va pensar que podia ser una solució altament efectiva per a aconseguir públics de diferents generacions i sensibilitzar al conjunt de la població sobre la lluita contra bretxa que pateixen les persones majors en l'accés a la tecnologia.

La combinació d'entrevistes i converses pretenia afavorir que els missatges arribaren a una audiència àmplia i diversa, apel·lant a la consciència social i fomentant l'acció per a tancar aquesta bretxa digital que cala especialment entre els majors, però que poden arribar a patir persones de totes les edats. Així doncs, ateses les fonts anteriorment citades,

l'elecció l'entrevista es presentava com la tècnica més idònia, reforçada per l'eficàcia comunicativa del mitjà audiovisual. Aquesta combinació permetia oferir a l'espectador:

- **Un canal pròxim.** Es tracta d'un format popular al qual estan familiaritzats gràcies a la televisió i d'un mitjà tradicionalment vinculat a l'entreteniment i l'oci. Des del principi, aquesta proximitat es va apuntar com un avantatge per a arribar a les persones majors, animar-les a l'adquisició de les competències digitals i fomentar la seua participació activa en aquesta societat digitalitzada.

- **Un llenguatge senzill.** El llenguatge audiovisual resulta més fàcil d'entendre que els textos escrits o els missatges sonors. Permet presentar la informació d'una manera més atractiva, plàstica i sensorial fet que, sumat a la capacitat d'entretenir, facilita una interiorització més ràpida i eficaç del significat.

- **Continguts accessibles.** Són continguts fàcils de digerir, la qual cosa permet superar les primeres barres d'accés a aquests continguts, les intel·lectuals, però també compensar algunes de les disfuncions sensorials associades a l'edat. La tecnologia actual permet produir continguts audiovisuals totalment accessibles per a adults majors i, per això, a més de la inclusió de subtítols s'ha incorporat la traducció al llenguatge de signes.

- **Un discurs emocional.** El discurs audiovisual pot ser emocional i commovedor, capaç de generar empatia, i humanitzar la interacció entre persones i tecnologia. Considerem que açò afavoreix la interiorització del missatge i ajuda a comprendre millor com la bretxa digital afecta significativament la vida de les persones majors.

- **Un format inspirador.** Aquesta sèrie de vídeos pretén també actuar com una eina didàctica i inspiradora al servei de l'usuari. Oferint consells, experiències i solucions concretes es pretén tractar el desafiament que suposa la bretxa digital, i brindar tant missatges de sensibilització, com recursos i idees per a iniciar el procés.

- **Testimonis i exemples de superació.** La possibilitat de conèixer casos reals permet mostrar testimonis amb els quals el públic pot identificar-se i veure's reflectit. Així, es poden mostrar exemples estimulants de persones que se senten apoderades després d'haver-se iniciat en el món de la digitalització.

La planificació de les entrevistes i la confirmació dels protagonistes es va dur a terme durant els mesos de

març a juny de 2023. Finalment, les gravacions enregistrades es van fer els dies 12, 13 i 14 de JULIOL, respectivament en les tres capitals de província de la Comunitat Valenciana. La Facultat de Belles Arts d'Universitat Politècnica de València (UPV), l'edifici Germà Bernàcer de la Universitat d'Alacant i l'Espai Espatec del Parc Tecnològic de la Universitat Jaume I de Castelló van ser els escenaris on es van gravar aquesta sèrie d'entrevistes. Hi van participar representants, persones usuàries i voluntaris de diferents associacions, entitats i experts compromesos a tancar aquesta bretxa en relació amb els adults majors.

Durant aquestes tres jornades es van registrar hores i hores de material gravat que, posteriorment, caldria reduir a 8 vídeos d'entre 8 i 10 minuts de duració, amb muntatges dinàmics i pròxims, així com sengles versions curtes, d'aproximadament 1 minut, que serviran com a avanç i es podran difondre i compartir amb una major facilitat en xarxes socials.

Producció i edició

Es pretenia obtenir una sèrie de productes comunicatius que foren fàcils d'assimilar gràcies a la incorporació d'estímul visual i sonors. Aquests productes comunicatius havien de reflectir de manera precisa el moment actual en què es trobava la bretxa digital a la Comunitat Valenciana.

Una vegada decidit que els vídeos i els mitjans socials serien les eines més adequades per a presentar la bretxa digital generacional, enfocada en la població adulta major, en el seu esforç per mantenir-se actualitzades en el món tecnològic, el repte següent era transmetre aquesta informació de manera impactant i efectiva.

Per a això es va triar una estètica minimalista, centrada en la simplicitat, la claredat i l'efectivitat visual, la qual cosa va permetre que els vídeos transmeteren el seu missatge de manera directa, sense elements innecessaris que pogueren despistar l'audiència. Es va optar per un disseny net i ordenat, d'acord amb la imatge visual de la Càtedra, que posara el focus en la persona entrevistada i en les seues paraules, amb la finalitat de reforçar l'impacte del missatge i centrar l'atenció en el debat i en la conversa compartida. Tot això amb una adequada disposició d'elements visuals, un enfocament net i ordenat, que evitara efectes vi-

suals cridaners o gràfics complexos que confongueren l'espectador. En comptes d'això, es va utilitzar una disposició simple, plana i eficient que facilitara la comprensió de la informació presentada. Els blocs de contingut es van dividir a través de la música i els efectes sonors, que es van emprar de manera subtil i estratègica per a separar els blocs narratius respectant en tot moment els senyals d'identitat institucional de la Càtedra i les entitats implicades en el finançament.

La proposta dels temes de debat, van girar al voltant d'una bateria de preguntes extretes prèviament dels informes i resultats d'estudis de la Càtedra d'anys anteriors, amb la finalitat d'induir al diàleg entre les parts i obtenir les respostes més significatives.

Per a les gravacions, es va posar una cura especial en la selecció d'escenaris moderns, senzills i visuals, amb la idea de mantenir un enfocament clar i pròxim en cada vídeo, amb primers plans nítids, sense distraccions visuals innecessàries. A partir d'aquestes es va fer el muntatge dels vídeos, seguint un minuciós procés d'edició i postproducció. De tot aquest treball es va encarregar la productora Multimèdia Chefs que, juntament amb l'equip de la Càtedra, van vetlar perquè es complira el programa, durant tot el procés.

L'últim pas d'aquesta estratègia consistia a aconseguir la màxima difusió d'aquests vídeos, per a la qual cosa es va optar per un enfocament de comunicació transmèdia i omnicanal, amb diferents missatges segons el mitjà de difusió. Els vídeos s'havien de compartir en diversos canals acadèmics, però també en

mitjans digitals, com la web, xarxes socials i, especialment, en YouTube, on es podrien organitzar per a una visualització a demanda. Gràcies a la difusió a través de les xarxes socials, aquests vídeos alberguen el potencial d'arribar a audiències més diverses i universals, la qual cosa aspirava a amplificar l'abast i impacte de la sensibilització.

Es va establir com a requisit previ que la duració dels vídeos no superara els deu minuts, en un format de píndola audiovisual, amb el propòsit de mantenir l'atenció i brindar una experiència d'aprenentatge completa i significativa. Després es va procedir a fer una versió més curta de cada vídeo, i es va intentar que rondaren la duració d'un minut, amb la finalitat d'afavorir que els usuaris pogueren compartir més fàcilment els continguts, a través de les xarxes socials de la Càtedra i de les plataformes digitals de les entitats col·laboradores.

El resultat és una sèrie de contingut testimonial, que s'espera que permeti visibilitzar la problemàtica de la bretxa digital en la Comunitat que afecta significativament un col·lectiu molt concret, el dels adults majors i obrir un camí per a acabar amb aquesta.

Les entrevistes fetes van explorar el caràcter multidimensional de la bretxa digital, van tractar les seues característiques, desafiaments i estratègies per a poder superar-la. Aprofundir en les costures d'aquesta bretxa des de diferents perspectives propiciava una reflexió necessària sobre el problema, amb la vista posada a garantir que en un futur pròxim totes les generacions pogueren gaudir dels beneficis de la tecnolò-

ogia i participar plenament en una societat digital. La implicació i els esforços de les entitats col·laboradores van representar un pas significatiu en la direcció correcta per a aconseguir aquest important objectiu.

Els vídeos gravats tracten tots els temes debatuts en les jornades: des de la falta d'habilitats digitals o de confiança en les tecnologies, fins a les necessàries adaptacions de les aplicacions. A través d'aquests, es difonen els debats de les taules. Hi queda palesa com per a superar les primeres dificultats, s'estan implementant diverses accions, entre les quals ja s'han destacat els programes de capacització i assistència personalitzada; però també d'altres de suport en centres comunitaris o associacions, entre altres organismes públics i privats. En aquesta línia, els testimonis destaquen el voluntariat, els qui anònimament fan un paper crucial en oferir suport pràctic i emocional a les persones majors en el seu procés d'aprenentatge tecnològic, i porten l'acció de les associacions allà on els recursos públics no semblen ser suficients.

Els temes van girar al voltant dels vuit apartats següents:

RESULTATS: LES PÍNDOLES AUDIOVISUALS

12 DE JULIOL- VALÈNCIA

1. LA BRETXA A DEBAT. En aquest col·loqui, van participar Francisca Fernández i Alexis Ruiz, els dos usuaris de La Nau Gran, programa d'educació superior per a majors de la Universitat de València, amb la finalitat de contrastar opinions sobre com entendre la bretxa digital des de l'angle de qui la pateix. Des de la seua perspectiva com a usuaris de La Nau Gran, van discutir sobre el concepte de bretxa digital i van xarrar sobre la rapidesa a la qual evoluciona el món tecnològic i la importància d'adquirir habilitats digitals per a no quedar-se arrere. Els dos van tractar l'ús que cadascun fa de la tecnologia i dels beneficis que la seua integració ha aportat a la seua vida diària, així com els obstacles que han hagut de superar. També van observar les diferències de gènere en l'accés a les competències digitals, i també com les necessitats formatives i de suport institucional per a enfrontar-se a aquesta bretxa en igualtat de condicions.

2. COMUNICAR-SE A TRAVÉS DE LA TECNOLOGIA.

Aquest diàleg va comptar amb Josefina Cortijo, secretària de la Federació d'Associacions de Ciutadans Majors de la Comunitat Valenciana i Miguel Salvador, president de la Plataforma del Voluntariat de la Comunitat Valenciana. Els dos van conversar sobre si l'existència o no d'internet en les llars suposava una primera bretxa d'accés i com varia l'ús de dispositius a mesura que les persones envellixen, però també en funció del territori en què residixen. Van conversar sobre les necessitats formatives i el procés d'iniciació digital dels adults majors, així com d'un suport continuat dels voluntaris que els acompanyen en aquest primer contacte amb els dispositius digitals. També van parlar sobre com aquest salt cap al món digital, especialment a través del mòbil, els ajuda a vèncer la soledat no desitjada i mantenir contacte social. Un interès comunicacional que comença normalment per voler aprendre a fer videotelefonades per a contactar amb els seus éssers estimats, o que poguera suposar un benefici per a la seua salut per permetre'ls formar part d'altres contextos socials a través de gestos quotidians com dir bon dia a través d'un grup de WhatsApp.

3. ADULTS MAJORS I TECNOLOGIA. En la taula de debat dedicada a aquest tema, Lola Bosch, treballadora social en Lares Comunitat Valenciana, va compartir el seu dia a dia amb els usuaris d'aquesta organització dedicada a l'atenció de persones majors i persones amb discapacitat. Per part seua, Antonio López, va aportar la seua perspectiva com a voluntari i usuari dels programes d'alfabetització digital de la Plataforma del Voluntariat de la Comunitat Valenciana i Leopoldo Oltra, de la Federació d'Organitzacions de Majors de la Comunitat Valenciana, va incidir en la necessitat d'establir mesures econòmiques i formatives per a reduir la bretxa i millorar la competència digital entre els més majors. Van aprofundir en els motius que s'amaguen darrere de la falta d'alfabetització digital entre les persones majors i van alertar de la urgència de mesures ja que les tecnologies del futur, com ara la IA, són una realitat. Com a colofó, una idea amb força: com més formació, menys bretxa.

13 DE JULIOL - ALACANT

4. MÉS ENLLÀ DE LA BRETXA EMOCIONAL.

En aquesta trobada, Raquel Rives, psicòloga i tècnica de projectes d'intervenció comunitària en Fundació Pilars, va intervenir comptant la seua experiència amb la bretxa emocional a la qual s'enfronten les persones majors en iniciar-se en la tecnologia, i José Pérez Domene responsable de formació de Sèniors Espanyols per a la Cooperació Tècnica (SECOT) Alacant, va aportar el seu coneixement sobre com tractar la bretxa digital en els col·lectius de major edat i fomentar la participació tecnològica, des de l'exemple i la confiança entre persones de la mateixa edat. Van analitzar la dimensió emocional que deriva de la bretxa digital, reflectida en problemes d'autoestima o d'altres més greus de salut, que poden frenar els primers intents d'accés dels majors a la tecnologia. També van tractar com superar la por a l'engany i van proposar uns serveis telemàtics més accessibles i amigables per a aquest segment de població. Van desmuntar l'edatisme i van apostar per la resiliència d'aquestes generacions que han superat enormes dificultats, per a fer-los entendre que la digitalització és només un repte més en el seu horitzó vital.

5. LA FORÇA INTERGENERACIONAL. En aquesta taula de debat, Alba Pérez-Adsuar delegada de la Fundació DASYC, que treballa en la promoció d'un envelliment actiu i Miguel Ángel Estradera, delegat de l'Associació de Voluntaris d'Informàtica Majors Comunitat Valenciana (AVIM-CV), van tractar la necessitat de vèncer les barreres psicosocials que troben els majors i que sovint provoquen quadres d'ansietat, els limiten l'autonomia i acaben portant-los a l'aïllament, quan no deriven en problemes sanitaris més greus. Per a ells, la solidaritat i el paper del voluntariat és fonamental a l'hora de desmuntar la bretxa digital, ja que l'usuari sovint té objeccions a recórrer a l'entorn familiar. També l'Administració Pública ha d'assumir aquest repte i, per descomptat, la iniciativa privada ha d'apostar realment per donar solució a aquest problema. La paciència, o tenir una ment oberta en la formació, són consells pràctics per a la iniciació, començant amb continguts senzills per a aconseguir, progressivament, un major nivell d'ús i competència.

6. DESAFIAMENTS I BRETXA DIGITAL. En aquest diàleg, Noemí San Roque, coordinadora de l'àrea de Majors de La Nueva Asociación del Voluntariado, i Pedro Ruiz, treballador social de la Federació Provincial de Pensionistes (UPD-ACC), van tractar la necessitat d'adaptació i van apuntar els reptes que es plantegen des de les associacions per a atendre els problemes derivats de la bretxa digital, i van alertar d'alguns dels seus efectes nocius, com l'exclusió social i la soledat no desitjada. Van debatre sobre l'existència de diverses bretxes dins de la digital, que en alguns casos afecten la salut dels qui les pateixen. Situacions especials com la pandèmia i el confinament va posar sobre la taula la necessitat d'adaptar-se a aquests nous temps. Els voluntaris d'associacions que treballen en la formació a persones majors es troben entre els seus suports principals per a avançar en el procés d'alfabetització digital, per darrere dels familiars més pròxims. Els dos van apostar per la paciència, l'empatia i la conscienciació des de la infància per a entendre que les persones majors són capaces d'accedir al món digital sempre que se'n respecten els ritmes.

14 DE JULIOL – CASTELLÓ

7. NECESSITATS, SOLUCIONS I TECNOLOGIA. Aquest debat el van protagonitzar Teresa Navarro, responsable autonòmica d'Inclusió Social de Creu Roja Comunitat Valenciana; Jesús Giménez Arrufat i Luis Giménez, usuari i formador respectivament de l'Associació de Voluntaris d'Informàtica Majors Comunitat Valenciana (AVIM-CV). En aquesta ocasió es van explorar alguns dels programes d'intervenció que s'han posat en pràctica a la Comunitat Valenciana per a tractar de minimitzar l'impacte de la bretxa. També es va posar sobre la taula el problema d'exclusió social que pateixen les persones majors quan han de fer tràmits per internet, especialment la inseguretat que tenen quan estan realitzant tràmits econòmics (bancs, compres). Per aquesta raó van reivindicar una major formació i seguretat a l'hora de fer gestions en la societat digital. Van destacar la motivació i les ganes d'aprendre, on la necessitat és un dels seus principals al·licients i el suport del voluntariat per a obtenir una resposta pròxima i continuada perquè aquesta alfabetització siga efectiva.

8. BRETXES, OCUPABILITAT I SOCIETAT DIGITAL. En aquesta conversa, els participants es van centrar a cercar les aplicacions pràctiques de la tecnologia i els usos d'aquesta entre la població major. Hi van participar Pepa Bellés, delegada de Voluntariat de l'Associació de Voluntaris d'Informàtica Majors Comunitat Valenciana (AVIM-CV) al Grau; Josep Martí Prada de Conflent, usuari del CEA del Grau, al costat d'Álvaro Remolar, assessor de Sèniors Espanyols per a la Cooperació Tècnica (SECOT), Castelló. Els tres entrevistats van oferir el seu punt de vista sobre la relació entre la tecnologia i l'ocupabilitat de les persones majors. Van conversar sobre els desafiaments a què s'enfronta la població major de 50 anys en l'àmbit laboral, que constantment ha d'actualitzar-se per a estar al dia dels avanços tecnològics. Van comptar les experiències com a persones majors que participen en processos d'inclusió digital, i van destacar els seus aspectes positius i plantejar com la tecnologia pot convertir-se en una oportunitat per a potenciar la participació de l'individu en la societat. Entre altres temes, es van explicar els diferents tipus d'amenaques que venen amb la tecnologia i es van plantejar respostes per a afrontar la ciberdelinqüència i la desinformació. També van imaginar el futur més immediat i van destacar la urgència de preparar-se per a l'impacte de la intel·ligència artificial, més enllà de posar-se al dia les aplicacions com les de salut, banca o administració pública.

En conseqüència, des dels seus projectes propis, les persones participants transmeten com les barreres d'accés a la digitalització poden condicionar significativament la vida de part de la població adulta major, perquè dificulten la comunicació amb éssers estimats, limita l'accés a serveis clau o eleva la dependència en la realització de tràmits administratius en línia.

Aquestes entrevistes també confirmen la necessitat d'oferir un major i millor accés a internet, compartir el seu punt de vista des de la seua experiència pròpia; per exemple, després d'haver implementat ac-

tivitats, com tallers específics, o accions que afavoreixen la col·laboració intergeneracional, en què els joves poden exercir un paper fonamental en brindar suport i orientació als adults majors. Des d'aquesta òptica, les generacions més joves poden actuar com a facilitadors en l'adopció de la tecnologia i, com a contrapartida, els joves reben consells de vida i altres aprenentatges basats en l'experiència del seu alumnat sènior.

De les entrevistes fetes, també se n'extrau que la major part de programes i serveis que més èxit han tingut en la inclusió digital de les persones majors

són aquells que ofereixen assistència personalitzada, adaptada a les necessitats individuals, amb el propòsit d'adaptar els programes d'alfabetització digital al nivell de coneixement de cada persona, i per a la qual és important el voluntariat, perquè permet que els adults majors puguin rebre suport d'altres persones amb més experiència en tecnologia amb els recursos possibles. No obstant això, també és generalitzada la convicció que les Administracions Públiques no estan responenent amb la rapidesa esperada i desitjada a les necessitats socials que són generades per molts dels processos que aquesta incentiva.

Finalment, donen suport als resultats d'aquestes taules de transferència realitzades, en les quals es destaca que la tecnologia ha d'estar al servei de les persones. **És urgent vetlar per aquest principi en un context en el qual la intel·ligència artificial demostra cada dia la seua gran capacitat, i ens recorda com aquella ficció que crèiem pròpia d'un llunyà futur es materialitza cada vegada més en el nostre present.**

CAMPANYA:
Històries compartides: experiències amb la bretxa digital

VALÈNCIA

- «Històries compartides» La bretxa digital a debat
Francisca i Alexis
Complet: <https://youtu.be/gORHQWTyGLE>
Píndola: <https://youtu.be/FfrwfoPTALs>
- «Històries compartides» Comunicar-se mitjançant la tecnologia
Josefina i Miguel
Complet: <https://youtu.be/O8snNQE6AbA>
Píndola: <https://youtu.be/pHRpG31ybmI>
- «Històries compartides» Adults majors i tecnologia
Lola, Antonio i Leopoldo
Complet: <https://youtu.be/X0N012o891Q>
Píndola: <https://youtu.be/2XuZKTpcRoc>

ALACANT

- «Històries compartides» Més enllà de la bretxa digital emocional
Raquel i José
Complet: <https://youtu.be/6cwjmwfQ48E>
Píndola: <https://youtu.be/5xnk1uP-UFY>
- «Històries compartides» La força intergeneracional
Alba i Miguel Ángel
Complet: <https://youtu.be/GeM9KnS4xDY>
Píndola: <https://youtu.be/nEXeCX6i5J4>
- «Històries compartides» Desafiaments i bretxa digital
Noemí i Pedro
Complet: <https://youtu.be/461nk9CFdl4>
Píndola: https://youtu.be/3ul_0buwA1g

CASTELLÓ

- «Històries compartides» Necessitats, Solucions i Tecnologia
Teresa, Jesús i Luis
Complet: <https://youtu.be/HjPd5WsXuhs>
Píndola: <https://youtu.be/8HwEdRwRjLE>
- «Històries compartides» Bretxes, Ocupabilitat i Societat digital
Pepa, Josep i Álvaro
Complet: <https://youtu.be/5TVHtCCHt9Q>
Píndola: <https://youtu.be/04BAJ4cNclY>

Referències i enllaços:

- Tots els vídeos en el canal de la Càtedra: <https://www.youtube.com/@catedrabrechadigitalgenera739>
- Díaz, G., & Ortiz, R. (2005). La entrevista cualitativa. *Universidad Mesoamericana*, 31, 2-31. <https://acortar.link/shorten>
- Francescutti, P. (2019). La narración audiovisual como documento social e histórico: enfoques teóricos y métodos analíticos. *Empiria. Revista de Metodología de las Ciencias Sociales*, 42, 137-161. DOI: <https://doi.org/10.5944/empiria.42.2019.23255>
- IABSpain (2023). Top Tendencias digitales 2023. Recuperado de <https://iabspain.es/estudio/top-tendencias-digitales-2023/>
- Kantar (2023). Media Trends & Predictions 2023. <https://www.kantar.com/es/campaigns/media-trends-and-predictions-2023>
- López Estrada, R. E., & Deslauriers, J. P. (2011). La entrevista cualitativa como técnica para la investigación en Trabajo Social. *Margen: revista de trabajo social y ciencias sociales*, 61, <https://acortar.link/cfSKMz>

MÉS COMUNICACIÓ

Els mitjans digitals: més presència en internet

García-Espinosa, Silvia
Papi-Gálvez, Natalia
López-Ramón, Jesús A.

Les xarxes socials estan canviant la forma en què els científics i els grups d'investigació fan transferència del coneixement científic de les seues investigacions. Simplificar conceptes i transmetre la importància de les investigacions de manera clara és fonamental per a millorar l'alfabetització científica i que siga rellevant per al conjunt de la societat. Així mateix, **que les institucions acadèmiques siguen proactives en la seua comunicació, sobretot en xarxes socials, ajuda a combatre i corregir malentesos, informació poc precisa o notícies falses, que suposen tot un desafiament del nostre temps** per la rapidesa amb què es propaga aquesta desinformació.

Des de la Càtedra de Bretxa Digital, enguany, s'ha triat preparar una estratègia de comunicació orientada a la divulgació i la transferència de coneixement. S'ha cercat extraure idees rellevants i necessàries per a comprendre la qüestió de la bretxa digital generacional i la situació en la qual es troba a la Comunitat Valenciana. S'ha extret informació rellevant, tant quantitativament com qualitativa, per a fer accessible la informació elaborada per la Càtedra des de l'any 2020, i informació accessible i gratuïta per a tot aquell que desitge aprofundir en les diferents accions i investigacions.

En definitiva, **s'ha pretès crear un contingut ordenat i rellevant per a destacar la notorietat i la rellevància del treball fet per la Càtedra i pels agents socials implicats a la Comunitat Valenciana**; transmetre l'autèntica importància i la dimensió del problema exposat pels mateixos protagonistes i bregar contra la sobreinformació, inforxicació o infopol·lució.

Per a això, en concret, es van planificar diferents tipus de comunicacions i formats, organitzats en funció dels objectius plantejats en l'estratègia de comunicació. Hi havia tres línies de treball:

- 1** centrar part de la comunicació en la convocatòria de premis dels TFG i TFM,
- 2** donar a conèixer les activitats de la Càtedra i
- 3** fer una feina de visibilització de la missió i visió de la Càtedra atenent els seus resultats, és a dir, reforçant la transferència de conceptes clau i fragments dels estudis fets durant aquests anys.

Secció informe	Més comunicació	
Propòsit	Preparar continguts, divulgar i compartir la feina feta per la Càtedra de la bretxa digital generacional.	
Tipus d'acció/ons	Transferència de resultats i reforç de comunicació de les accions dutes a terme a través de campanyes gràfiques, continguts per a la pàgina web i altres treballs de disseny gràfic.	
Procediment/s	Quant a contingut es dissenyen les gràfiques, s'escriuen els articles en línia i es preparen els informes per a ser publicats. Quant als mitjans es fa una planificació en xarxes socials pròpies.	
Planificació/disseny	Temes	Informes de la Càtedra, Premis TFG i TFM, Reforç comunicació accions fetes.
	Públic	Societat en general.
	Format	Gràfiques adaptades a tres xarxes socials i articles online.
	Realització	Febrer/març, juny/juliol, setembre, octubre, novembre/desembre.
Crèdits	Autors/es d'aquest apartat	García-Espinosa, Silvia; Papí-Gálvez, Natalia i López-Ramón, Jesús A.
	+Recursos	Al Servei de Llengües Universitat d'Alacant. Servei extern web.
	Finançament	Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme, amb Conveni Càtedra de Bretxa Digital Generacional UA-GVA (2023).
Resultat/Impacte	Resultats	Quatre campanyes en xarxes socials
	Generació de major impacte	Major cobertura en mitjans digitals.

TAULA 7. Fitxa tècnica de l'acció +COM

Focus: Premis TFG i TFM

Es van proposar diferents accions de comunicació planificades de juliol a setembre. D'una banda, es va programar la comunicació en xarxes socials com Facebook, Instagram o LinkedIn. Ací es va informar de l'existència dels premis, el termini de presentació i l'enllaç per a presentar les propostes dels estudiants interessats.

A més, es van fer una sèrie de publicacions que aportaven algunes idees per als treballs, extretes, principalment, de l'últim informe fet en el marc de la Càtedra i al fet que es perseguia que els resultats foren transferits. En aquest cas, van ser tres conceptes que considerem interessants treballar per a millorar la bretxa digital:

- 1. Dissenyar estratègies formatives;
- 2. Ciberseguretat i
- 3. Usabilitat i disseny web.

Finalment i com a reforç, el mes de setembre es van dissenyar una sèrie de gràfiques a manera de record de la data límit de presentació: de treballs amb dos formats diferents: com a *post* i *stories*.

D'altra banda, es van plantejar accions pròpies de relacions públiques com la redacció d'una nota de premsa per a la nostra web, enviada també a la unitat de comunicació de la Universitat d'Alacant –i inclosa en el seu web–, i el seu enviament a través del correu electrònic, amb informació per a l'estudiantat i per als mitjans locals.

Tot això cristal·litza en la decisió de la comissió de valoració que ha considerat atorgar el premi «Millor Treball Final de Grau».

Focus: Activitats 2023

En aquest punt es van crear una sèrie de publicacions que, d'una banda, anunciaren les dates d'activitats programades i, per un altre, transmeteren i comunicaren les activitats realitzades.

Referent a això, enguany s'han desenvolupat diverses activitats d'una rellevància especial:

- La primera va ser el III Seminari web amb el títol «De les dades al coneixement. Indicadors, diàlegs i propostes» el 10 de març.

- La segona, també al març, va ser la publicació de la tercera edició de l'Informe d'Investigació de la Càtedra amb el títol, «La bretxa digital generacional a la Comunitat Valenciana: principals indicadors i discursos» (Papí-Gálvez i La Parra-Casado, 2023). Les conclusions d'aquest informe s'han vist reforçades amb una estratègia de transferència a través de publicacions en xarxes socials —com ja hem comentat amb les idees per a TFG i TFM—, amb idees clau, amb l'extracció de fragments rellevants i amb articles més breus i senzills que facilitaven la comprensió dels conceptes treballats en l'informe.

- La tercera activitat ha sigut el desenvolupament de «Les jornades de transferència» a València, Alacant i Castelló el mes de juliol. Ací s'ha posat en valor el treball desenvolupat pels agents socials en el tema de la bretxa digital generacional a la Comunitat Valenciana. En les taules de treball es va arrebregar el sentir del que ocorre en el dia a dia dels voluntaris i professionals que treballen per a millorar les bretxes que hi ha i es va instar a fer consideracions per a conèixer com abordar amb solucions efectives per a tots, aquests problemes socials derivats de la tecnologia. Aquest treball, es va materialitzar una sèrie de publicacions en xarxes socials en diferents formats. D'una banda, la publicació de les jornades, ja realitzades, amb les fotos i el programa, i per un altre, una sèrie de vídeos corporatius a manera de resum que es van publicar al juliol en el canal de YouTube. Així mateix, d'aquestes taules naix la campanya de sensibilització sobre la bretxa digital generacional amb diferents píndoles en vídeo d'entre 8 i 10 minuts de duració on s'extrauen els testimonis reals sobre diversos temes que tanca la bretxa digital. D'aquests vídeos s'extrauen frases destacades, en format de gràfica per a xarxes socials i, així, ajudar al record de l'exposat en les entrevistes.

- Finalment, la quarta activitat que requeria difusió va ser el IV Webinar, amb el títol «Al voltant de l'alfabetització mediàtica en comunicació digital» el 10 de novembre. La comunicació d'aquest Seminari web es planifica durant el mes d'octubre i novembre. Es comença amb la publicació de la data i el progra-

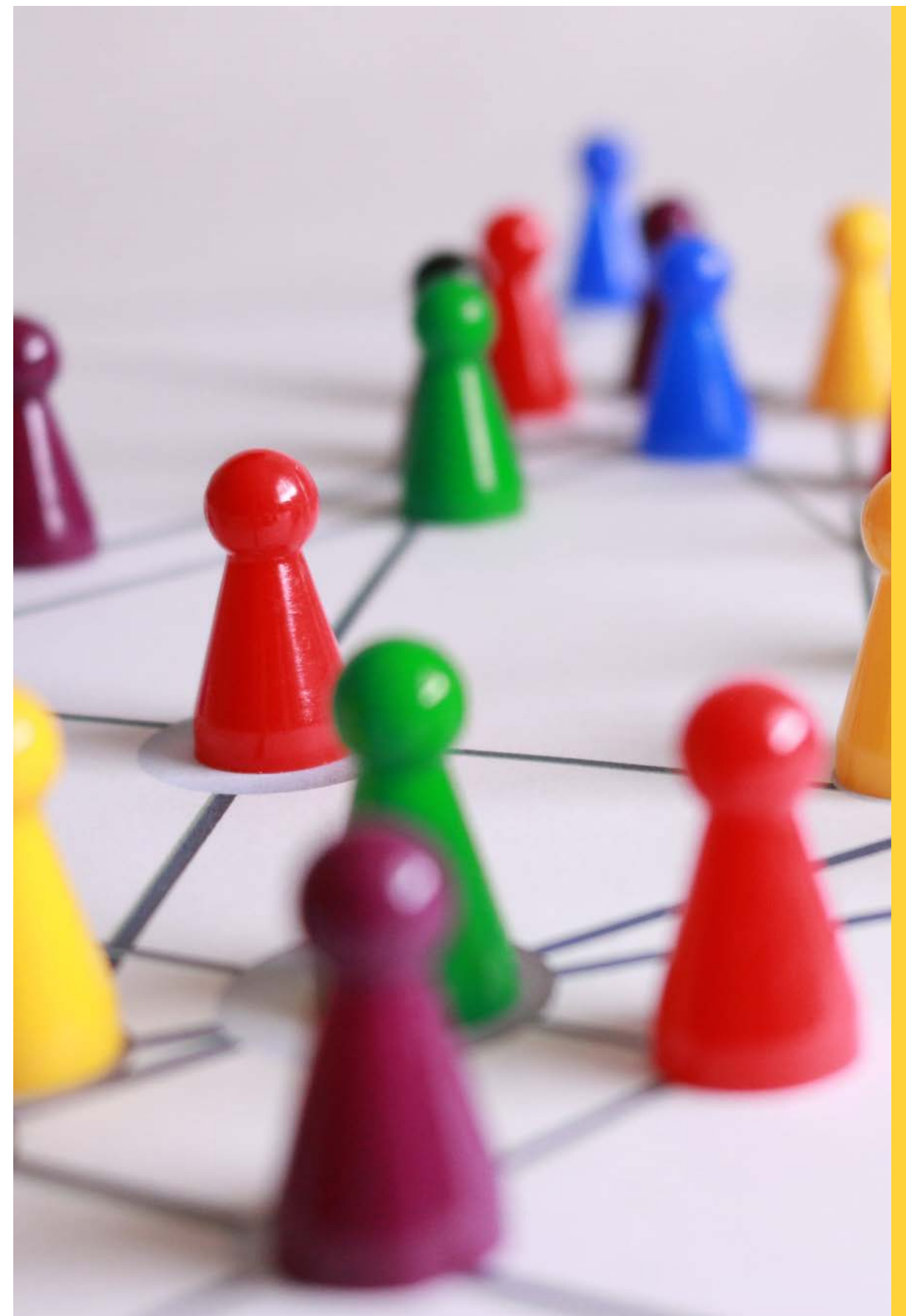
ma en la web amb el link d'inscripció. Seguidament es publica en xarxes socials amb la data i el programa complet. Es completa amb la publicació d'una mini biografia dels ponents per a acostar el perfil de l'investigador i suscitar l'interès sobre la proposta. Tot això s'acompanya d'una nota de premsa que s'emet, al mateix temps, des del Departament de Comunicació de la Universitat d'Alacant, la pròpia Conselleria d'Innovació, Indústria, Comerç i Turisme i la nostra pròpia web. El contingut d'aquest esdeveniment, a més d'estar disponible i en obert en el canal de YouTube, arreglarà, en forma d'articles de divulgació, un resum amb les idees principals de les ponències que seran de consulta oberta en la web de la Càtedra i comunicada a través de xarxes socials.

Focus: Missió i visió de la càtedra

Com hem explicat a l'inici d'aquest document, **la transferència de coneixement i l'acostament a la població és fonamental per a contribuir en l'alfabetització científica**. El treball desenvolupat en la Càtedra s'orienta en aquesta direcció. S'han creat patrons de publicacions perquè, a un colp vista, s'aprecie què conté cadascuna d'aquestes. Totes les publicacions explicades en els punts anteriors contribueixen al fet que el propòsit de la Càtedra i els resultats de les seues activitats es vegien reforçats tant en el seu contingut com en la forma adquirida, és a dir, bé per una coherència d'imatge, bé per la relació en els continguts, o bé per transmetre el treball que desenvolupa la Càtedra. Com a suport, en aquest últim punt, es van crear publicacions de frases destacades que permetran als usuaris entendre a què es dedica la Càtedra i sobre quins temes tracten els seus esforços d'investigació. També van ser seleccionats els resultats dels informes, sobretot de l'últim publicat, de l'edició 2022, i es van fer articles divulgatius ad hoc basant-se en els estudis previs.

Enllaços xarxes socials:

Facebook: [@cbdgeneracionalUA/](#)
 Instagram: [@bretxa_digital_generacional/](#)
 LinkedIn: <https://acortar.link/E8VtRE>
 YouTube: [@catedrabrechadigitalgenera739/videos](#)

EN BREU...

Deu recomanacions per a lluitar contra la bretxa digital generacional

La Càtedra de Bretxa Digital Generacional duu a terme activitats encaminades a ampliar els coneixements sobre les causes, les conseqüències i les solucions de la bretxa digital entre els diferents grups d'edat.

Durant l'any 2023, es va proposar reforçar les activitats de transferència després del treball fet durant els últims tres anys orientat a obtenir un diagnòstic de la situació a la Comunitat Valenciana. Aquest diagnòstic es basa en tres estudis que aprofundeixen en les bretxes digitals en funció de l'edat des d'una aproximació tant quantitativa com qualitativa.

Una de les vies per a aconseguir el nostre propòsit va ser l'elaboració d'una eina d'avaluació de competències mediàtiques i digitals, a manera d'instrument de mesura, orientada a adults majors. El propòsit era conèixer la preparació d'aquest col·lectiu en un conjunt de competències prèviament seleccionades per la seua rellevància, segons estudis realitzats. Dels resultats d'aquesta activitat d'investigació i transferència s'extrau informació de caràcter metodològic, però també evidències sobre la preparació del grup sobre el qual es va fer la prova.

Una altra activitat investigadora i de transferència proposada, va ser la convocatòria dels premis al millor treball de final de grau i al millor treball de final de màster. Aquesta convocatòria es va publicar al març, amb el propòsit d'incentivar la investigació primerenca i despertar l'interès de les noves generacions, és a dir, tant de futurs professionals com d'investigadors. Es tractava de posar el focus en temes relacionats amb la bretxa digital generacional i anar generant un banc d'estudis acadèmics que pogueren aportar a la comprensió d'aquest complex fenomen des de diferents perspectives.

També enguany, la Càtedra va organitzar les seues primeres jornades o sessions de transferència. Es tractava d'una iniciativa destinada a fomentar la transmissió de coneixement per a facilitar el seu impacte i reforçar les seues relacions amb la societat. D'aquestes reunions, emergeixen quatre grups d'accions possibles, que s'uneixen amb les derivades dels resultats de la primera acció. Els principals temes tractats en aquestes taules queden recollits també en la sèrie audiovisual.

A més, es van organitzar dos seminaris en què van participar ponents excepcionals. Les persones convidades van exposar temes d'un gran interès relacionats amb la bretxa digital generacional que ens convidaven a reflexionar i a continuar aprofundint en els diferents factors involucrats en la bretxa i compartir el seu coneixement i experiència des de diferents òptiques. Les conferències es van gravar i es van posar a la disposició de la societat en la pàgina web de la Càtedra, per la qual cosa en recomanem el visionat. Aquestes intervencions també van verificar i van matisar les recomanacions que es desprenen de les altres activitats dutes a terme.

Les accions fetes durant 2023 s'uneixen a les dels altres anys per a oferir-nos una panoràmica sobre la situació de la bretxa digital generacional a la Comunitat Valenciana, centrada sobretot en el grup d'adults majors, però també recomanacions que poden orientar futures actuacions.

En breu, els resultats de totes les activitats anteriors s'uneixen a les conclusions d'altres estudis per a perfilar línies prioritàries d'actuació basades en evidències. Aquestes es poden resumir en els deu punts següents, a manera de recomanacions:

1 Comprendre que, si bé **el procés de digitalització pot provocar bretxes digitals** d'accés, ús o utilitat entre els diferents grups socials de qualsevol edat, estan clarament presents en els adults majors. Aquestes bretxes condueixen a l'exclusió social, falta d'autonomia i poden afectar els seus drets. Per a tractar de mitigar aquests efectes, en el centre d'aquest procés ha d'estar la persona.

2 Entendre que **la digitalització i la innovació tecnològica produeixen efectes diferents en els grups socials**, per la qual cosa no afecten per igual totes les persones, fins i tot dins d'un mateix col·lectiu o grup d'edat. Hi ha desigualtats estructurals per altres trets demogràfics, socioeconòmics, contextos socials, culturals o normatius, que també ajudarien a entendre com es produeixen les bretxes digitals. La casuística és diversa, per la qual cosa s'ha de partir de la identificació de les necessitats, interessos o situacions concretes de la població, per a poder orientar les accions a grups determinats.

3 **Eliminar la bretxa digital de primer nivell en qualsevol de les seues formes.** S'ha d'apostar per l'accés universal de qualitat, dins i fora de les llars. També ha de garantir-se una via alternativa al canal en línia, com és la presencial o telefònica, en la qual es facilite la comunicació amb una altra persona.

4 **Fer un pla d'accions d'alfabetització digital i mediàtica eficaç** amb el propòsit d'eliminar la bretxa digital de segon nivell. Aquestes accions requereixen planificació, abast, continuïtat i, per això, coordinació entre les diferents institucions públiques i entre aquestes i el teixit associatiu. Si s'aspira a l'eficàcia, qualsevol proposta ha de basar-se en el coneixement existent sobre competències digitals i mediàtiques, en evidències proporcionades per la investigació que faciliten la identificació de les necessitats dels diferents col·lectius i, com a aspecte principal, han de destinar-se recursos tant per a la seua execució com per a la seua avaluació. Els resultats dels diferents estudis de la Càtedra, juntament amb altres que formarien el seu principal marc de referència, apunten al fet que aquestes accions són completament necessàries, tant per als adults majors, com per a altres col·lectius.

5 **Prestar especial atenció al disseny de les accions d'alfabetització,** amb el propòsit que siguin útils i significatives per a les persones destinatàries. Com a consideració específica dins del pla esmentat en l'anterior punt, les accions proposades han d'estar acuradament dissenyades per a donar resposta a cada col·lectiu. Referent a això, a més de els continguts, les experiències prèvies arreplegades en els informes de la Càtedra ofereixen claus que poden ajudar en aquesta obstinació. Aquestes giren al voltant de: el tipus d'intervenció (ex. cursos, programes d'acompanyament), la modalitat (ex. presencial, en línia), l'equipament (ordinadors, mòbils, tauletes, connexió), la persona formadora, les accions de seguiment i les oportunitats per a mantenir la comunicació o les relacions establides després de l'acció realitzada. En aquest punt, també sembla fonamental considerar que aquestes activitats poden tenir un benefici més enllà d'aconseguir els objectius concrets que hi atorguen sentit. Per això, és important tenir en compte el seu component social, per a proposar iniciatives que atenguen les necessitats més urgents que hagen sigut detectades, però també per a poder donar resposta a la necessitat de socialització i comunicació. Des d'aquest enfocament, el component afectiu (ex. la motivació i la confiança) també hauria d'estar present, en qualsevol dels casos.

6 Quant a les competències que cal desenvolupar, les relacionades amb **l'avaluació crítica de la informació i la seguretat són urgents.** En matèria d'alfabetització digital i mediàtica, el desenvolupament de les competències que permeten la valoració crítica de la informació que es comparteix per internet, i totes aquelles relacionades amb la seguretat i la protecció de les dades, necessiten una major atenció, segons les evidències dels estudis de la Càtedra i per les implicacions o riscos de la falta de coneixement en aquests temes. S'ha de dotar d'instruments a la societat en general, i als adults majors en particular, perquè puguin fer ús de les noves tecnologies des del coneixement, no sols desenvolupar les seues habilitats. D'aquesta forma es podrà disminuir el risc a ser enganyat o estafat. A més, tot apunta al fet que, també, és una via per a augmentar, al seu torn, la confiança.

7 La tecnologia ha d'estar al servei de les persones. L'altra gran línia d'intervenció radica justament en els processos de digitalització i en la proposta d'aplicaci-

ons. Per a això, de nou, s'ha de posar el focus en les persones o usuari final. Així, **tot desenvolupament destinat a la població en general hauria d'estar validat per les persones usuàries** i, especialment, haurien d'incloure's sempre col·lectius que tenen potencialment més dificultats. Els sistemes basats en processos automatitzats han de ser fiables i garantir, així mateix, la llibertat d'elecció, i aplicar principis ètics.

8 **Proposar innovacions, desenvolupaments i dissenys que faciliten l'ús de les tecnologies per part dels col·lectius en situacions de major vulnerabilitat o amb majors dificultats.** Els dissenys de les aplicacions i pàgines web han de ser senzills i inclusius. Els continguts també han d'orientar-se a tots els grups socials. A més, caldria fer un esforç per validar possibles implementacions que faciliten l'eliminació de les bretxes digitals en tecnologies ja existents o en sistemes futurs (per exemple, possibilitats de la intel·ligència artificial).

9 Amb el propòsit de lluitar contra les bretxes de segon i tercer nivell, en particular, s'ha de **posar el focus en tots els tràmits en línia** i, sobretot, en aquells derivats del procés de digitalització de l'administració pública. L'administració ha de revisar amb urgència tots els seus "productes" tenint en compte, especialment, aquells col·lectius en situació de desavantatge. L'acció ha de ser coordinada. En aquesta línia, també poden establir requeriments en les seues licitacions o en qualsevol desenvolupament per a eliminar la bretxa digital.

10 Han de fer-se **accions de visibilització i sensibilització,** amb mesura de la seua eficàcia, que contribuïsquen a l'eliminació de qualsevol forma o manifestació d'edatisme, així com contra qualsevol expressió que s'hi entrellace, com les derivades del sistema de gènere. Aquestes accions de comunicació han de contribuir a fer visibles els estereotips socials que produeixen desigualtats en funció de l'edat, sexe o qualsevol altre tret o situació, amb el propòsit que la població pugui identificar-los, al mateix temps que haurien d'incidir en aquells valors que contribuïsquen a la seua desaparició. Aquestes accions poden dirigir-se a la societat en general, però amb propostes orientades a col·lec-

tius concrets (ex. funcionaris).

Totes aquestes consideracions podrien estar presents en un pla d'acció que prevera iniciatives a curt, mitjà i llarg termini, dissenyades per equips de treball multidisciplinaris. Aquest pla hauria d'estar en contínua revisió per a poder ajustar tant la fase estratègica com tàctica a l'evidència. D'igual forma, hauria d'introduir la seua avaluació pròpia, amb el propòsit de ponderar els efectes o l'impacte de les intervencions que es dugueren a terme.

En les deu recomanacions destacades per a lluitar contra les bretxes digitals generacionals també subjauen els drets i els principis digitals europeus². Aquestes consideracions han d'harmonitzar-se, com a conseqüència, amb el marc internacional, a més d'assenyalar el camí que cal recórrer en la matèria que ací ens ocupa i preocupa.

Amb aquest treball, l'equip de la Càtedra ha volgut incorporar, a les arreplegades anys anteriors, més veus implicades en la bretxa digital generacional. A més, es va proposar portar el seu missatge una mica més lluny reforçant la transferència, amb el propòsit últim de continuar transmetent la importància d'incloure els temes ací exposats en les agendes mediàtiques i polítiques. De nou, l'excel·lent resposta obtinguda desperta una gran gratitud cap a les persones participants per compartir amb nosaltres el seu coneixement, la seua experiència i, fins i tot, la seua imatge.

Ens uneix el compromís i el desig per fer de la societat digital un lloc per a tots.

Natalia Papí Gálvez

Dirección de la Cátedra de Brecha Digital Generacional

2. Els drets i principis digitals europeus s'agrupen al voltant de les sis directrius següents: "1. Posar a les persones i els seus drets en el centre de la transformació digital, 2. Donar suport a la solidaritat i la inclusió, 3. Garantir la llibertat d'elecció en línia, 4. Fomentar la participació en l'espai públic digital, 5. Augment de la seguretat, la seguretat i l'empoderament de les persones i 6. Promoure la sostenibilitat del futur digital". Extret de Comissió Europea (s/d). Configurar el futur digital d'Europa. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/es/policies/digital-principles>

Principals resultats de la prova

- TIPUS DE COMPETÈNCIA: MEDIÀTICA
- DIMENSIÓ: Tecnològica
- COMPETÈNCIA: Capacitat de maneig de les innovacions tecnològiques que fan possible una comunicació multimodal i multimèdia.

P01 Entre els sis imatges següents, ratlleu amb una creu (X) aquelles l'ús de la qual implique necessàriament tenir connexió a Internet: (IMATGES DE TELÈFON MÒBIL, PORTÀTIL, XARXES SOCIALS).			
RESPOSTES:			
	<i>Ratllada</i>	<i>Sense ratllar</i>	<i>No contesten</i>
<i>Telèfon mòbil</i>	48%	46%	6%
<i>Facebook</i>	74%	21%	5%
<i>Portàtil</i>	60%	33%	6%
<i>YouTube</i>	75%	20%	5%
<i>Netflix</i>	54%	41%	5%
<i>Whatsapp</i>	67%	28%	5%

Taula 1. Pregunta P01
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema.

- TIPUS DE COMPETÈNCIA: MEDIÀTICA
- DIMENSIÓ: Llenguatge
- COMPETÈNCIA: Capacitat de comprendre el flux d'històries i d'informacions procedents de múltiples mitjans, suports, plataformes i maneres d'expressió.

P11(1), P11(2), P11(3), P11(4), P11(5) De les imatges següents, seleccioneu aquelles que considereu que pertanyen a una mateixa notícia i poseu-les en ordre per a refer la història. (FOTO A, FOTO B, FOTO C, FOTO D, FOTO E) (Poseu en cada casella el número de la foto en l'ordre apropiat. No cal que estiguen totes les caselles emplenades si així ho considereu.					
RESPOSTES:					
	<i>1a Foto amb més freqüència</i>	<i>%</i>	<i>2a Foto més freqüència</i>	<i>%</i>	<i>No contesten</i>
<i>Primera posició</i>	A	46%	B	8%	8%
<i>Segona posició</i>	B	41%	A	19%	6%
<i>Tercera posició</i>	B	42%	C	38%	7%
<i>Quarta posició</i>	C	41%	D	34%	9%
<i>Cinquena posició</i>	D	51%	A	12%	27%

Taula 2. Pregunta P11
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema. Nota: Foto A (aparicions=168), Foto B (aparicions=180), Foto C (aparicions=176), Foto D (aparicions=184), Foto E (aparicions=142)

- TIPUS DE COMPETÈNCIA: MEDIÀTICA
- DIMENSIÓ: Processos de difusió i producció
- COMPETÈNCIA: Coneixement dels codis de regulació i d'autoregulació que emparen, protegeixen i exigeixen els diferents actors socials, i dels col·lectius i associacions que vetlen pel seu compliment, i actitud activa i responsable davant ells.

P08-1 y P08-2
La institució competent on puc queixar-me si no estic d'acord amb continguts emesos per un mitjà públic com, per exemple, À Punt és... I, en el cas que la televisió siga privada nacional com, per exemple, Telecinco? (6 TANCAMENTS, DIVERSES RESPOSTES POSSIBLES)

RESPOSTES:	Mitjà públic			Mitjà privat		
	1 opció	2 opció	3 opció	1 opció	2 opció	3 opció
Consell Audiovisual	56%	1%	-	18%	5%	-
Síndic de Greuges	8%	14%	-	11%	-	-
La pròpia cadena	10%	18%	8%	47%	63%	3%
Una altra, quina? Especifiqueu	-	-	-	-	1%	1%
Cap	1%	1%	-	2%	1%	-
No ho sé	20%	2%	1%	19%	3%	22%
No respon	5%	64%	92%	4%	76%	95%

Taula 3. Pregunta P08
Font: elaboració pròpia, n=192 (diverses opcions possibles) (percentatges verticals). No respon o No contesta = perduts pel sistema.

- TIPUS DE COMPETÈNCIA: MEDIÀTICA
- DIMENSIÓ: Processos de difusió i producció
- COMPETÈNCIA: Coneixement de les diferències bàsiques entre les produccions individuals i les col·lectives, entre les populars i les corporatives i en l'àmbit d'aquestes últimes, si escau, entre les elaborades per instàncies de titularitat pública i privada.
- TIPUS DE COMPETÈNCIA: DIGITAL
- DIMENSIÓ: SEGURETAT
- COMPETÈNCIA: 4.2. Protecció de dades personals i identitat digital
- GRAU D'APTITUD: Bàsic 4.2. ("Ser conscient de la necessitat de protegir la privacitat pròpia i de tercers (...)") (GVA,2021, p.78)).

P09 -> (*) TAMBÉ ÀMBIT DIGITAL (4.2. B)
Si tinc les fotos dels meus nets o netes en el mòbil, puc compartir-les sense problemes per WhatsApp: (SI NO TENIU NETS, PER FAVOR, RESPONEU IGUALMENT) (5 TANCAMENTS, 1 RESPOSTA).

RESPOSTES:	Freqüència
Sí, perquè són els meus nets	6%
Sí, però només amb els meus amics	14%
Sí, si els seus pares estan d'acord	42%
No, en cap cas perquè són menors d'edat	31%
No ho sé	4%
No contesta	4%

Taula 4. Pregunta P09
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema. Nota: algunes entrevistades van assenyalar una altra opció: 1 resposta en cadascun de dos primers tancaments, 10 respostes en el tercer i 8 en el quart.

- TIPUS DE COMPETÈNCIA: MEDIÀTICA
 - DIMENSIÓ: Processos de difusió i producció
 - COMPETÈNCIA: Coneixement de les diferències bàsiques entre les produccions individuals i les col·lectives, entre les populars i les corporatives i en l'àmbit d'aquestes últimes, si escau, entre les elaborades per instàncies de titularitat pública i privada.
-
- TIPUS DE COMPETÈNCIA: DIGITAL
 - DIMENSIONS: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES i SEGURETAT; UNA ALTRA: COMUNICACIÓ I COL·LABORACIÓ
 - PLA: CONEIXEMENT
 - COMPETÈNCIA: 1.1. Navegar, cercar i filtrar dades, informació i contingut digital; 4.2. Protecció de dades personals i identitat digital; Una altra: 2.2. Compartir a través de les tecnologies digitals
 - GRAU D'APTITUD: Bàsica 1.1. ("Reconèixer les principals xarxes socials i les seues principals característiques", (GVA,2021, p.16)); Bàsica 4.2. ("Entendre les condicions d'usos de les aplicacions i serveis en línia" (GVA, 2021, p. 78)); Una altra: Intermèdia 2.2. ("Saber que les principals xarxes socials permeten triar les persones amb qui es vol compartir un determinat contingut" (GVA, 2021, p.35)).

P10 -> (*) TAMBÉ ÀMBIT DIGITAL (1.1. B, 4.2. B) (2.2. I) Qui pot veure les meues publicacions de Facebook? (SI NO TENIU FACEBOOK, PER FAVOR, RESPONEU IGUALMENT) (5 TANCAMENTS, 1 RESPOSTA).	
RESPOSTES:	
	Freqüència
Totes les persones que es connecten a Facebook	14%
Només les meues amistats	25%
Els meus amics i també els amics dels meus amics	8%
Depèn de la configuració del meu perfil	38%
No ho sé	10%
No contesta	4%

Taula 5. Pregunta P10.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema. Nota: en aquesta pregunta només calia respondre una opció, però algunes persones entrevistades van assenyalar-ne una altra. Suma el primer tancament 1 resposta, 2 el segon i 10 el tercer.

- TIPUS DE COMPETÈNCIA: MEDIÀTICA
 - DIMENSIÓ: Processos de difusió i producció.
 - COMPETÈNCIA: Coneixement dels factors que converteixen les produccions corporatives en missatges sotmesos als condicionaments socioeconòmics de tota indústria.
-
- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
 - PLA: CONEIXEMENT
 - COMPETÈNCIA: 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital
 - GRAU D'APTITUD: Intermedi 1.2. ("Avaluar el contingut dels mitjans de comunicació digitals" (GVA, 2021, p.21)).

P06(1), P06(2), P06(3), P06(4), P06(5), P06(6), P06(7) -> (*) TAMBÉ ÀMBIT DIGITAL (1.2. I) Indiqueu amb una creu (X) quins dels següents elements de la portada d'aquest periòdic digital són elements publicitaris: (IMATGE AMB 7 ELEMENTS INDICATS).			
RESPOSTES:			
	Ratllada	Sense ratllar	No contesten
Element 1 (notícia)	9%	66%	25%
Element 2 (publicitat)	15%	60%	25%
Element 3 (publicitat)	44%	31%	25%
Element 4 (publicitat)	32%	43%	25%
Element 5 (notícia)	38%	36%	25%
Element 6 (notícia)	5%	69%	25%
Element 7 (publicitat)	47%	28%	24%

Taula 6. Pregunta 06.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema.

- TIPUS DE COMPETÈNCIA: MEDIÀTICA
- DIMENSIÓ: Ideologia
- COMPETÈNCIA: Capacitat d'avaluar la fiabilitat de les fonts d'informació, i extraure conclusions crítiques tant del que es diu com del que s'omet.
- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
- PLA: CONEIXEMENT
- COMPETÈNCIA: 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital
- GRAU D'APTITUD: Intermedi 1.2. ("Avaluar el contingut dels mitjans de comunicació digitals" (GVA, 2021, p.21)).

P04-1 y P04-2 -> (*) TAMBE ÀMBIT DIGITAL (1.2. I) Trieu, en cada cas, una foto per a il·lustrar els titulars següents: 1. TITULAR: "Treballadors sanitaris protesten a Madrid" (foto 1 i/o foto 2), 2. TITULAR: "El Caire acull la cimera Egípcia-Americana" (foto 1 i/o foto 2). (5 TANCAMENTS, 1 RESPOSTA).		
RESPOSTES:	Primer titular (la foto correcta és la 1)	Segon titular (la foto correcta és la 1) (*)
La 1 és la que il·lustra aquest titular	25%	13%
La 2 és la que il·lustra aquest titular	19%	19%
Les dues fotos il·lustren aquest titular	52%	38%
Cap foto il·lustra aquest titular	2%	6%
No ho sé	2%	20%
No respon	1%	4%

Taula 7. Pregunta P04.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema.

- TIPUS DE COMPETÈNCIA: MEDIÀTICA
- DIMENSIÓ: Ideologia i valors
- COMPETÈNCIA: Capacitat per a analitzar les identitats virtuals individuals i col·lectives, i de detectar els estereotips, sobretot pel que fa a gènere, raça, ètnia, classe social, religió, cultura, discapacitats, etc., i analitzar les seues causes i conseqüències.

P07 Mireu el següent vídeo i trieu la resposta que més se us adeqüe. Vídeo: Enllaç a vídeo públic en Youtube (5 TANCAMENTS, 1 RESPOSTA).	
RESPOSTES:	Freqüència
M'agrada perquè m'identifique.	12%
M'agrada perquè els personatges que apareixen són graciosos.	42%
Em fa riure, però em molesta com es presenten els personatges.	12%
Em sembla que no és graciós com es presenten els personatges.	12%
No he pogut veure-ho.	10%
No contesta.	13%

Taula 8. Pregunta P07.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema. Nota: en aquesta pregunta només calia respondre una opció. Ara bé, algunes persones entrevistades van assenyalar-ne una altra, sumant 8 casos al segon tancament i 2 al tercer.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
- COMPETÈNCIA: 1.1. Navegar, cercar i filtrar dades, informació i contingut digital
- PLA: CONEIXEMENT
- GRAU D'APTITUD: Bàsic (“Conèixer la diferència entre cercador i navegador”, “Reconèixer les principals xarxes socials i les seues característiques principals ” (GVA, 2021, p. 16).

P18. (PD i 1.1. B) Per favor, assenyalau amb el número 1 les imatges que es corresponguen a navegadors, amb un 2 les que siguen de cercadors i amb un 3 les xarxes socials. (IMATGES NAVEGADORS, CERCADORS I XARXES SOCIALS).				
RESPOSTES:				
	Correcta	Incorrecta més resposta	%	No responen
Firefox	55%	Cercador	12%	29%
Facebook	46%	Cercador	5%	16%
Chrome	60%	Cercador	20%	18%
WhatsApp	66%	Cercador	6%	23%
Bing	27%	Xarxes socials	8%	62%
Edge	35%	Cercador	16%	46%
Instagram	75%	Cercador/Navegador	4%	18%
Google	42%	Navegador	39%	16%
Yahoo!	25%	Xarxes socials	18%	46%

Taula 9. Pregunta P18.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
- COMPETÈNCIES: 1.1. Navegar, cercar i filtrar dades, informació i contingut digital i 1.3. Manejar dades, informació i contingut digital
- PLA: CONEIXEMENT
- GRAU D'APTITUD: Bàsic 1.1. (Codi QR, Enllaç web), Intermedi 1.1. (Domini), Bàsic 1.3. (Memòria USB).

P19. (1.1. B-i i 1.3. B) Del llistat de definicions, trieu la que millor definisca cadascun dels termes de la primera columna: Codi QR, Enllaç web, Domini, Memòria USB.				
RESPOSTES:				
	Correcta	Incorrecta més resposta	%	“no ho sé”, no contesta
Codi QR	48%	Definició de domini	6%	14%, 27%
Enllaç web	34%	Definició de domini	13%	15%, 27%
Domini	33%	Definició d'enllaç web	13%	19%, 30%
Memòria USB	52%	Definició d'enllaç web	2%	18%, 26%

Taula 10. Pregunta P19.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
 - COMPETÈNCIES: 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital
 - PLANS: CONEIXEMENT i HABILITATS
 - GRAU D'APTITUD:
- “CONEIXEMENT”: Bàsic (“Saber que no tota la informació que es troba en internet és fiable” (GVA, 2021, p. 20);
- “HABILITATS”: Bàsic (“Identificar llocs web que li proporcionen informació fiable i útil”, “Reconèixer les fonts oficials com a fonts fiables per a contrastar la informació” (GVA, 2021, p. 20)).

P03. (1.2. B i I) Esteu cercant informació en internet sobre què provoca la diabetis. De les tres fonts següents, quina creieu que seria la font més fiable? (TRES IMATGES: IMATGE 1 (Xarxes Socials), IMATGE 2 (PERIÒDIC), IMATGE 3 (MINISTERI) (5 TANCAMENTS, DIVERSES RESPOSTES).		
RESPOSTES:	1 opció	2 opció
La font 1 és la més fiable	3%	0%
La font 2 és la més fiable	1%	0%
La font 3 és la més fiable	85%	1%
Cap és fiable	3%	1%
No ho sé	5%	1%
No contesta	4%	98%

Taula 11. Pregunta P03.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema. Nota: la suma superior a 100 en cada columna es deu a l'arrodoniment efectuat a l'enter. En negreta la resposta correcta.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES i SEGURETAT
 - COMPETÈNCIES: 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital i 4.2. Protecció de dades personals i identitat digital
 - PLA: CONEIXEMENT
 - GRAU D'APTITUD:
- Bàsic 1.2. (“Ser conscient que qualsevol persona pot publicar informació en Internet sense que aquesta haja de ser verificada” (GVA, 2021, p. 20));
- Intermedi 1.2. (“Entendre que l'ordre d'aparició de la informació en les cerques realitzades no està directament relacionat amb la qualitat d'aquesta.” (GVA, 2021, p. 21));
- Bàsic 4.2. (“Ser conscient de l'impacte i longevitat que té la informació digital a l'hora de publicar-la”, “Conèixer que han d'arreglar el meu consentiment per a recaptar les meues dades i informar-me per a què les utilitzaran (...)”, “Conèixer els mecanismes mitjançant els quals la meua navegació queda registrada (cookies...)”)-(GVA, 2021, p.78)).

P13. (1.2. B-I i 4.2. B) Indiqueu amb una creu (X) en la casella corresponent segons considereu si les afirmacions següents són vertaderes o falses: En Internet... (CINC FRASES: VERITAT, FALS, NO SAP).				
RESPOSTES:	Veritat	Fals	No sap	No contesta
Quan elimine una fotografia o un vídeo en les meues xarxes socials, s'elimina d'Internet. (4.2.B-Falsa)	21%	47%	27%	4%
La informació que trobem en Internet ha sigut verificada i és fiable. (1.2.B-Falsa)	16%	59%	21%	4%
Els primers resultats d'una cerca realitzada en Internet són els de millor qualitat. (1.2.I-Falsa)	18%	47%	28%	6%
Quan navegue per Internet, per defecte es registra el que faig, per exemple, a través de les cookies. (4.2.B-Veritat)	64%	12%	21%	4%
No fa falta arreglar el meu consentiment per a recaptar les meues dades. (4.2.B-Falsa)	27%	48%	19%	6%

Taula 12. Pregunta P13.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema. Nota1: la suma superior a 100 en cada columna es deu a l'arrodoniment efectuat a l'enter. Nota2: al final de cada frase s'indica la competència (1.2. o 4.2.), el grau d'aptitud (B-bàsic, o I-Intermedi) i la resposta correcta.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES i SEGURETAT
 - COMPETÈNCIES: 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital i 4.2. Protecció de dades personals i identitat digital
 - PLA: CONEIXEMENT
 - GRAU D'APTITUD:
- Bàsic 1.2. (“Conèixer la intenció maliciosa de mentides i notícies falses per correu electrònic o missatgeria mòbil i saber identificar-les”, “Avaluar el contingut dels mitjans de comunicació digitals” (GVA, 2021, p. 20, 21)); Bàsic 4.2.(“Conèixer les principals vies mitjançant les quals ens poden vulnerar la nostra privacitat i robar informació personal”, (GVA,2021, p.78)).

P14. (1.2. B-i i 4.2.B)
Dels següents missatges que es mostren a continuació, seleccioneu-ne aquells que considereu fiables. (TRES IMATGES DENUNCIADES I INFORMADES PER L'OFICINA DE SEGURETAT DE L'INTERNAUTA EN EL SEU WEB COM A FRAUDULENTES) (5 TANCAMENTS, DIVERSES RESPOSTES).

RESPOSTES:

	1 opció	2 opció	3 opció
El missatge 1 és fiable	13%	0%	0%
El missatge 2 és fiable	8%	1%	0%
El missatge 3 és fiable	15%	4%	1%
Cap missatge és fiable	51%	2%	0%
No ho sé	7%	1%	1%
No contesta	6%	92%	99%

Taula 13. Pregunta P14.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema. Nota1: la suma superior a 100 en cada columna es deu a l'arrodoniment efectuat a l'enter. Nota2: en negreta la resposta correcta.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES i SEGURETAT
 - COMPETÈNCIES: 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital i 4.2. Protecció de dades personals i identitat digital
 - PLA: CONEIXEMENT
 - GRAU D'APTITUD:
- Intermedi 1.2. (“Conèixer diferents fonts d’informació fiables” (GVA, 2021, p. 20); Intermedi 4.2. (“Conèixer com puc exercir els meus drets d’acord amb a la normativa de protecció de dades personals en l’àmbit d’internet” (GVA, 2021, p. 79).

P15a-1 i P15a-2. (1.2. I i 4.2. I)
Per favor, indiqueu on podeu acudir en els següents casos:
1. Obtenir informació sobre missatges fraudulents que circulen per Internet i incidents en matèria de protecció de dades,
2. Obtenir informació sobre la regulació en matèria de seguretat en la protecció de dades. (7 TANCAMENTS, DIVERSES RESPOSTES).

RESPOSTES:

	Primer cas			Segon cas		
	1 opció	2 opció	3 opció	1 opció	2 opció	3 opció
Oficina de Seguretat de l'Internauta	35%	-	-	30%	-	-
Agència Espanyola de Protecció de Dades	32%	24%	-	46%	22%	-
Xarxes socials (exemple, Facebook)	3%	1%	2%	1%	1%	1%
Prensa o altres mitjans de comunicació	2%	3%	1%	1%	1%	1%
Una altra, Quina? Especifiqueu-la:	1%	2%	1%	2%	1%	-
Cap de les anteriors	4%	-	-	14%	-	2%
No ho sé	15%	2%	2%		1%	
No respon	15%	69%	96%	6%	75%	96%

Taula 14. Pregunta P15a.
Font: elaboració pròpia, n=192 (diverses opcions possibles) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES i SEGURETAT
- COMPETÈNCIES: 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital i 4.2. Protecció de dades personals i identitat digital
- PLANS: CONEIXEMENT i HABILITATS
- GRAU D'APTITUD:
"HABILITATS", Bàsic 1.2. ("Detectar la fiabilitat i credibilitat de la font, de les dades i del contingut digital a partir de les marques bàsiques com l'https" (GVA, 2021, p. 20)); Intermedi 1.2. ("Identificar paràmetres que han de complir les pàgines web i la informació en línia per a considerar la seua confiabilitat i qualitat (...) com ara avis legal, (GVA, 2021, p. 21));
"CONEIXEMENT" Intermedi 4.2. ("Conèixer i tenir en compte els aspectes bàsics de la normativa referent a protecció de dades personals en l'àmbit d'internet" (GVA, 2021, p.79)), Avançat 4.2. ("Conèixer quins requisits han de complir les pàgines web en relació amb seguretat i protecció de dades personals" (GVA, 2021, p.80)).

P15b. (1.2. B-I * i 4.2. I-A) * INCLOSA COM A HABILITATS EN EL MARC VALENCIÀ Indiqueu amb una creu (X) en la casella corresponent segons considereu si les afirmacions següents són verdares o falses: (CINC FRASES: VERITAT, FALS, NO SAP).				
RESPOSTES:				
	Veritat	Fals	No sap	No contesta
La majoria de les pàgines web han de tenir un apartat de "Avis Legal" amb totes les dades de l'empresa o entitat. (1.2.I-Veritat)	21%	47%	27%	4%
Les webs que arpleguen dades personals han de tenir un apartat sobre política de privacitat i ha d'incorporar el típic text "He llegit i accepto la política de privacitat". (1.2.I-Veritat) (4.2.A-Veritat)	16%	59%	21%	4%
L'avis sobre "política de cookies" ja no serà obligatori a partir de l'any 2024. (4.2.I-Falsa)	18%	47%	28%	6%
Si entrem a una web l'adreça de la qual comença per "https" vol dir que és segura. (1.2.B-Veritat)	64%	12%	21%	4%

Taula 15. Pregunta P15b.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema. Nota1: la suma superior a 100 en cada columna es deu a l'arrodoniment efectuat a l'enter. Nota2: al final de cada frase s'indica la competència (1.2. o 4.2.), el grau d'aptitud (B-Bàsic, I-Intermedi, A-Avançat) i la resposta correcta.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES i SEGURETAT
- COMPETÈNCIES: 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital i 4.2. Protecció de dades personals i identitat digital
- PLA: CONEIXEMENT
- GRAU D'APTITUD: Intermedi 1.2. ("Conèixer diferents fonts d'informació fiables" (GVA, 2021, p. 20); Intermedi 4.2. ("Conèixer com puc exercir els meus drets d'acord amb a la normativa de protecció de dades personals en l'àmbit d'internet" (GVA, 2021, p. 79)).

P17-1 i P17-2. (1.2.I i 4.2. I-A) Per favor, indiqueu on podeu acudir en els casos següents: 1.Denunciar un ús no consentit de les meues dades personals 2.Denunciar la suplantació de la meua identitat en xarxes socials. (8 TANCAMENTS, DIVERSES RESPOTES).						
RESPOSTES:	Primer cas			Segon cas		
	1 opció	2 opció	3 opció	1 opció	2 opció	3 opció
Oficina de Seguretat de l'Internauta	27%	-	-	31%	-	-
Agència Espanyola de Protecció de Dades	40%	27%	-	29%	28%	-
Forces i cossos de seguretat de l'Estat	19%	23%	18%	26%	25%	19%
Informar i reclamar al mateix mitjà	-	5%	5%	1%	4%	6%
Xarxes socials	-	-	-	-	1%	1%
Una altra, quina? Especifiqueu-la:	-	-	-	1%	-	-
Cap de les anteriors	-	-	1%	-	-	1%
No ho sé	-	-	-	8%	-	1%
No respon	5%	44%	76%	5%	43%	73%

Taula 16. Pregunta P17.
Font: elaboració pròpia, n=192 (diverses opcions possibles) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema. Nota: Primer cas i segon cas, quarta opció: "Informar i reclamar al mateix mitjà (8%)".

- DIMENSIÓ: SEGURETAT
- COMPETÈNCIES: 4.2. Protecció de dades personals i identitat digital
- PLA: CONEIXEMENT
- GRAU D'APTITUD: Bàsic 4.2. ("Ser conscient de la necessitat de protegir la privacitat pròpia i de tercers, com també les dades personals en internet", (GVA, 2021, p.78)); Intermedi 4.2. ("Conèixer com puc exercir els meus drets d'acord amb a la normativa de protecció de dades personals en l'àmbit d'internet" (GVA, 2021, p. 79)).

P16. (4.2. B-I) Quina de la informació següent NO haurieu de mostrar públicament en Internet? (5 TANCAMENTS, DIVERSES RESPOSTES).			
RESPOSTES:	1 opció	2 opció	3 opció
El teu número de compte	92%	1%	-
La teua signatura manuscrita	1%	66%	1%
Les teues aficions i gustos	1%	1%	15%
El dia i el mes en què vas nàixer	-	-	14%
No ho sé	2%	-	-
No contesta	5%	32%	71%

Taula 18. Pregunta P16.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema. Nota: quan assenyalen una quarta opció, és "El dia i el mes en què vas nàixer" (11%)

- DIMENSIÓ: COMUNICACIÓ I COL·LABORACIÓ
- COMPETÈNCIES: 2.1. Interactuar a través de les tecnologies digitals.
- PLA: CONEIXEMENT
- GRAU D'APTITUD: Bàsic 2.1 ("Saber que hi ha múltiples alternatives de comunicació (...)") (GVA, 2021, p. 30); Ser conscient de la necessitat de protegir la privacitat pròpia i de tercers, com també les dades personals en internet", (GVA, 2021, p.78)); Intermedi 4.2. ("Conèixer com puc exercir els meus drets d'acord amb la normativa de protecció de dades personals en l'àmbit d'internet" (GVA, 2021, p. 79)).

P02. (2.1. B) Relaciona unint amb una fletxa, els elements del llistat A amb els elements del llistat B (SMS, XAT, E-MAIL, i funcions).				
RESPOSTES:	Correcta	Incorrecta més resposta	%	No responen
SMS	66%	Xat	8%	19%
Xat	54%	E-mail	13%	22%
E-mail	60%	Xat	11%	25%

Taula 19. Pregunta P02.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema. Nota: el 52% respon a totes.

- DIMENSIÓ: COMUNICACIÓ I COL-LABORACIÓ
- COMPETÈNCIES: 2.1. Interactuar a través de les tecnologies digitals, 2.2. Compartir a través de les tecnologies digitals
- PLA: CONEIXEMENT
- GRAU D'APTITUD: Intermedi 2.1 ("Conèixer el funcionament de diverses aplicacions de comunicació" (GVA, 2021, p. 31)), Bàsic 2.2. ("Saber que es pot compartir informació i contingut digital utilitzant eines tecnològiques senzilles" (GVA,2021, p.34)), Intermedi 2.2. ("Saber que les principals xarxes socials permeten triar les persones amb qui vol compartir un determinat contingut" (GVA, 2021, p.35))", Altres: Bàsic 2.4 ("Conèixer l'existència d'eines i serveis per a fer activitats de manera col·laborativa" (GVA, 2021, p. 42)).

P20. (2.1.I, 2.2.B-I, i 2.4.B) Indiqueu si les afirmacions següents són veritaderes o falses: (6 AFIRMACIONS, VERITAT-FALS-NO SAP)				
RESPOSTES:				
	Veritat	Fals	No sap	No contesta
Puc compartir la meua ubicació actual en WhatsApp. (2.1.I-Veritat) (2.2. B-Veritat)	76%	5%	10%	9%
Puc utilitzar el navegador de l'ordinador per a utilitzar WhatsApp. (2.1.I -Veritat) (4.2.A-Veritat)	43%	20%	24%	13%
Puc fer videotelefonades amb Twitter. (2.1.I-Falsa)	8%	20%	62%	10%
Puc veure els tuits d'altres persones usuàries, encara que no els estiga seguint en Twitter. (2.1.I -Veritat) (2.2.I-Veritat)	15%	21%	54%	10%
Puc compartir un arxiu concret amb una altra persona en Google Drive i donar-li permís per a la seua edició. (2.1.I-Veritat) (2.2. B-Veritat) (2.4. B-Veritat)	41%	13%	37%	9%

Taula 20. Pregunta P20.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges horitzontals). No contesta = perduts pel sistema. No contesta = perduts pel sistema. Nota1: la suma superior a 100 en cada columna es deu a l'arrodoniment efectuat a l'enter. Nota2: al final de cada frase s'indica la competència (1.2. o 4.2.), el grau d'aptitud (B-bàsic, I-Intermedi, A-Avançat) i la resposta correcta.

- DIMENSIÓ: COMUNICACIÓ I COL-LABORACIÓ
- COMPETÈNCIES: 2.3. Comprometre's amb la ciutadania a través de les tecnologies digitals.
- PLA: CONEIXEMENT
- GRAU D'APTITUD: Pròxim a dues competències -> Bàsic 2.3. ("Ser conscient que Internet permet fer gestions amb l'Administració pública"), Intermedi 2.3 ("Conèixer els requisits per a l'ús del certificat digital i DNIE en la realització de tràmits "online" (GVA, 2021, p. 39)).

P23. (2.3. B-I) Si no tinc un document identificatiu oficial (digital), puc fer els tràmits següents en línia? Assenyalau els que considereu que sí que podeu fer o responeu "Cap" o "No ho sé", si fora el cas. (7 TANCAMENTS, DIVERSES RESPOTES).			
RESPOSTES:	1 opció	2 opció	3 opció
Escriure un full de reclamacions	22%	-	-
Fer el testament vital	1%	9%	-
Sol·licitar la vida laboral	6%	5%	6%
Obtenir l'historial mèdic	1%	3%	3%
Cap	29%	2%	1%
Tots	7%	1%	-
No ho sé	22%	3%	1%
No contesta	23%	78%	90%

Taula 21. Pregunta P23.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema. Nota1: quan assenyalen una quarta opció aquesta és "obtenir l'historial mèdic". Nota2: Aquesta pregunta ha sigut matisada amb posterioritat insistint que es tractava d'un document oficial i els tràmits eren en línia. Per a l'autoadministració s'ha inclòs frase aclaridora.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
- COMPETÈNCIES: 1.1. Navegar, cercar i filtrar dades, informació i contingut digital
- PLA: HABILITATS
- GRAU D'APTITUD: Intermedi 1.1 (“Consultar informació en un mapa de forma geolocalitzada i conèixer la ruta per a arribar a un punt determinat” (GVA, 2021, p. 17)).

ACTIVITAT PRÀCTICA 2 ÚS D'ORDINADOR (1.1. I) Si voleu anar de Burgos a Santander amb cotxe en el menor temps possible, quina carretera/es és o són la/les més apropiada/es? Utilitzeu l'ordinador (o el mòbil si ho preferiu) per a respondre a la pregunta (DIVERSES PREGUNTES: ruta, temps, dispositiu; amb possibilitat d'assenyalar “no sap”).				
RESPOSTES:				
Carretera/es directes	Contesten (*)		No contesten	
	Ruta: 1a carretera	Ruta: 2a carretera	En la primera carretera	En la segona carretera
	23% (N627) 17% (A67)	➔ 22% (A67) ➔ 5% (N627)	56%	69%
Temps	62%		38%	
	5%		-	
No sap				

Taula 22. Activitat 2a.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges). No contesta = perduts pel sistema.
(*) Segons l'aplicació habitualment utilitzada (Google Maps) les carreteres poden ser: N627 i A67 amb 1 hora i 50 minuts (110 minuts) sense embossaments ni retencions o A67 en 2 hores (121 minuts). Altres respostes indicades en Carretera/es van ser: 623, A623, A73, BU30, H611, N223, N234, N611, N623. Pel que fa al temps van indicar des de 90 minuts fins a 444 minuts.

RESPOSTES:		Dispositiu de l'exercici
Ordinador	33%	
Mòbil	26%	
No contesta	41%	

Taula 23. Activitat 2b.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
- COMPETÈNCIES: 1.1. Navegar, cercar i filtrar dades, informació i contingut digital i 1.2. Avaluar dades, informació i contingut digital.
- PLA: HABILITATS
- GRAU D'APTITUD: Bàsic 1.1 (“Fer cerques simples a través dels cercadors d'ús generalitzat (...)” (GVA, 2021, p. 16)), Intermedi 1.1 (“Utilitzar paraules clau per a limitar i ajustar les cerques que fa amb un criteri apropiat”, “Fer cerques avançades a través de cercadors (...)” (GVA, 2021, p.17)), Bàsic 1.2. (“Reconèixer les fonts oficials com a fonts fiables per a contrastar la informació” (GVA, 2021, p.20)).

ACTIVITAT PRÀCTICA 4. ÚS D'ORDINADOR (1.1. B-I, 1.2. B) Des de l'ordinador, cerqueu en Internet informació fiable sobre la “targeta del major” de la Generalitat Valenciana, i empleu les caselles següents. Si no ho trobeu o si no sabeu com fer-ho, marqueu amb una X les caselles últimes corresponents. (QUATRE PASSOS: Edat a la qual es pot tenir la targeta, propietari de la pàgina web, paraules clau utilitzades, camps que cal utilitzar de la cerca avançada).			
RESPOSTES:		RESPOSTES:	
Primer pas: Edat		Tercer pas: ús de paraules clau	
Respostes correctes	66%	Ús de paraules clau	46%
No ho troba	4%	No ho he trobat	3%
No sap	16%	No sap	21%
No contesta	13%	No contesta	22%
RESPOSTES:		RESPOSTES:	
Segon pas: Web		Quart pas: cerca avançada	
Administració pública	65%	Contesta com avançada	1%
Resposta incorrecta	3%	Contesta no com avançada	30%
No ho troba	1%	No ho he trobat	5%
No sap	17%	No sap	39%
No contesta	15%	No contesta	25%

Taula 24. Activitat 4.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
- COMPETÈNCIES: 1.1. Navegar, cercar i filtrar dades, informació i contingut digital, 1.3. Manejar dades, informació i contingut digital
- PLA: HABILITATS
- GRAU D'APTITUD: Bàsic 1.1 ("Fer cerques simples a través dels cercadors d'ús generalitzat (...)", "Accedir a informació a través d'enllaços d'un document" (GVA, 2021, p.16)), Bàsic 1.3. ("Guardar adreces web en els favorits del navegador" (GVA,2021, p.24)).

ACTIVITAT PRÀCTICA 1. ÚS D'ORDINADOR (1.1. B i 1.3. B.) Per favor, seguiu les instruccions següents, i indiqueu aquelles que hàgeu pogut fer: (SIS PASSOS: Obrir navegador, cercar, guardar adreça web en favorits, anotar nom del periòdic, anotar informació sol·licitada).			
RESPOSTES:		Quart pas: Anota nom periòdic	
Primer pas: Obri navegador			
Fa l'acció	72%	Resposta correcta	53%
No ho fa	10%	Resposta incorrecta	21%
Prefereix no fer-ho	3%	No fa l'acció	2%
No contesta	16%	Prefereix no fer-ho	2%
		No contesta	22%
RESPOSTES:		RESPOSTES:	
Segon pas: Cerca amb paraules indicades		Cinquè pas: punxa en la notícia	
Fa l'acció	70%	Fa l'acció	54%
No ho fa	5%	No fa l'acció	6%
Prefereix no fer-ho	1%	Prefereix no fer-ho	2%
No contesta	24%	No contesta	38%
RESPOSTES:		RESPOSTES:	
Tercer pas: Guarda en favorits		Sisè pas: Anota informació	
Fa l'acció	35%	Resposta correcta	52%
No ho fa	21%	Resposta incorrecta	30%
Prefereix no fer-ho	3%	No fa l'acció	7%
No contesta	42%	No contesta	27%

Tabla 25. Actividad 1.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema.

- DIMENSIÓ: INFORMACIÓ I ALFABETITZACIÓ DE DADES
- COMPETÈNCIES: 1.3. Manejar dades, informació i contingut digital
- PLA: HABILITATS
- GRAU D'APTITUD: Bàsic 1.3 ("Utilitza les funcions bàsiques de l'explorador d'arxius (...)", "Comprimir i descomprimir arxius i carpetes" (GVA, 2021, p. 24)).

ACTIVITAT PRÀCTICA 3. ÚS D'ORDINADOR (1.3. B) A continuació, realitzeu els passos següents: (SIS PASSOS: crear carpeta, punxar en l'enllaç, descarregar arxiu, canviar de nom arxiu, comprimir arxiu, indicar data de creació).			
RESPOSTES:		RESPOSTES:	
Primer pas: Crear carpeta		Quart pas: Canvia de nom arxiu	
Fa l'acció	43%	Fa l'acció	27%
No vol fer l'acció	5%	No fa l'acció	6%
"No ho sé"	31%	"No ho sé"	30%
No contesta	20%	No contesta	38%
RESPOSTES:		RESPOSTES:	
Segon pas: Punxa en l'enllaç		Cinquè pas: Comprimeix arxiu	
Fa l'acció	37%	Fa l'acció	14%
No fa l'acció	5%	No fa l'acció	9%
"No ho sé"	28%	"No ho sé"	40%
No contesta	31%	No contesta	38%
RESPOSTES:		RESPOSTES:	
Tercer pas: Cerca i descàrrega arxiu		Sisè pas: Cerca i posa data creació	
Fa l'acció	28%	Fa l'acció	22%
No fa l'acció	6%	No fa l'acció	5%
"No ho sé"	33%	"No ho sé"	32%
No contesta	33%	No contesta	41%

Taula 26. Activitat 3.
Font: elaboració pròpia, n=192 (100%) (percentatges verticals). No contesta = perduts pel sistema.

ÍNDEX DE FIGURES I TAULES

TAULA 1. Fitxa tècnica de l'acció «AgeComTest»	18	TAULA 6. Fitxa tècnica de l'acció VÍDEOS	78
Figura 1. Principals marcs de referència per a l'elaboració de la prova	21	TAULA 7. Fitxa tècnica de l'acció +COM	90
Figura 2. Seccions de la prova	22		
Figura 3. Relació entre preguntes i competències mediàtiques seleccionades	26	ANNEX	
Figura 4. Relació entre preguntes i competències digitals pla coneixement (dimensió 1 i 4)	28	Taula 1. Pregunta P01	100
Figura 5. Relació entre preguntes i competències digitals pla coneixement (dimensió 2 i 4)	30	Taula 2. Pregunta P11	101
Figura 6. Relació entre preguntes i competències digitals pla habilitats (dimensió 1)	32	Taula 3. Pregunta P08	102
Figura 7. Percentatge de persones per grau de dificultat de la prova assenyalat	36	Taula 4. Pregunta P09	103
Figura 8. Exemples de prototip en mòbil	44	Taula 5. Pregunta P10	104
TAULA 2. Fitxa tècnica de l'acció MBT	49	Taula 6. Pregunta P06	105
TAULA 3. Fitxa resum metodologia MBT	52	Taula 7. Pregunta P04	106
TAULA 4. Fitxa tècnica de l'acció PREMIS	68	Taula 8. Pregunta P07	107
TAULA 5. Fitxa tècnica de l'acció Seminaris	72	Taula 9. Pregunta P18	108
		Taula 10. Pregunta P19	109
		Taula 11. Pregunta P03	110
		Taula 12. Pregunta P13	111
		Taula 13. Pregunta P14	112
		Taula 14. Pregunta P15a	113
		Taula 15. Pregunta P15b	114
		Taula 16. Pregunta P17	115

Taula 18. Pregunta P16 _____ 116

Taula 19. Pregunta P02 _____ 117

Taula 20. Pregunta P20 _____ 118

Taula 21. Pregunta P23 _____ 119

Taula 22. Activitat 2a _____ 120

Taula 23. Activitat 2b _____ 120

Taula 24. Activitat 4 _____ 121

Taula 25. Activitat 1 _____ 112

Taula 26. Activitat 3 _____ 123

